

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Δουλεύειν πάθει
χαλεπώτερον ἢ τυράννοις.

Πυθαγόρειον

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσάνιου 8)

Τηλέφ. 3246-837

H.P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	250
»	Ἡ φωνὴ τῆς σιγῆς. — Τὰ πρῶτα βήματα στὸν Ἀποκρυφισμό	100
G. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	50
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	300
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	80
»	Αἱ βαθύτεραι ὁψεις τῆς Ζωῆς	80
»	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	100
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	100
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενσάρκωσις	100
An. Besant	Ἡ ἀπόκρυφη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	100
»	Ὁ Ἑσωτερικὸς Χριστιανισμὸς	350
Vivekananda	Κάρμα — Γιάγκα	100
J. van der Leeuw	Θεοὶ σέ ἐξόριον	50
Βενετοῦ - Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	80
Krishnamurti	Βλέπε στὴν γ' σελίδα τοῦ ἐξωφύλλου.	
Ἀντ. Ἀδριανοπούλου	Ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι	300
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	200
»	Τὸ πολίτευμα ὡς παράγων εὐδαιμονίας τοῦ λαοῦ	150
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματὰριον ἐνὸς Μυστικοῦ	400
»	Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου	150
K. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς	ιδ. 100, δεμ. 160
»	Μελετήματα	ιδ. 200, δεμ. 300
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφίαν	ιδ. 200, δεμ. 300
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας)	δεμ. 300
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας	ιδ. 150, δεμ. 200
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Β'	150
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κριшнаμούρτι	150
»	Ὁ Κριшнаμούρτι γιὰ τὸν Διαλογισμὸν	80
»	Ὁ Ἰησοῦς	100
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	80
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	30
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὁμιλίαι εἰς Α'	80
»	Μεγάλαις πράξεσι στὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλλήνων	250
Χρίστου Α. Ριζοπούλου	Οἱ τιτλοὶ τῶν Ἑλλήνων Τεκτ. Στ. τῆς Κυπρου μετ' εἰσαγωγὴν περὶ Ἑλευθεροτεκτονισμοῦ	200
Πίναξ	Αἰώνιος Δεῖπνος	50
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι χαρτόδετοι 1971-76 ἑκαστος	250
	Τόμοι χαρτόδετοι 1977-82, ἑκαστος	300
«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1956-58 1959 61 1962 65 ἑκάστη δεμένη		400
«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1966-1970 χαρτόδετος		400, δεμένη 500

Ἀποστέλλετε τὸ ἀντίτιμον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μετὰ δραχμὰς 100

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 80

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 400. Ἐξωτερ. \$ 12, Ἀεροπ. \$ 20

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσάνιου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122
Τηλ. 32.46.837

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 28ον

Μάιος — Ιούνιος 1983

ΤΕΥΧΟΣ 154

ΜΙΛΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο ΜΠΑΤΑΡΙΑΣ

Ὁ Μπουκουβάλας ὁ Μικρὸς κι ὁ Κλῆς τοῦ Τσαγγαράκη
κι ὁ Νῆκος τοῦ Βρανᾶ,
Σάββατο βράδυ κάποτε, τῶριχταν στὸ μεράκι
στοῦ Βλάχου κουτσοπίνοντας κρυφά.

Κι ὡς ἦσαν ἀρχοντόπουλα κι αἱ τρεῖς, στὸ κέφι ἀπάνω
στέλναν γιὰ τὰ βιολιά
καί μές σέ λίγο βλέπανε τὸν Κατσαρό τὸν Πάνο
καί πίσω τὸ Θανάση Μπαταριά.

Κι ἀμέσως μέ τὸ βιολιτζή καί μέ τὸ λαουτιέρη
καί μ' ἓναν πιφιρτζή,
γιὰ τὸ βελούχι κίναγαν τοῦ Κώστα Καλιαντέρη,
πού σίγουρα τὸν εὔρισκαν ἐκεῖ.

Κι ὁ Κώστας, λαγοκοίμητος πάντα μές στὴν ποδιά του,
τοὺς δέχονταν ὀρθὸς
καί τὸ τραπέζι ἐτοίμαζε πρὸς τ' ἀρμυρίκια κάτω,
στῆς ἄπλης λιμνοθάλασσας τὸ φῶς.

Κι ὡς νὰ στρωθεῖ καὶ νὰ σιαχτεῖ, καὶ νὰ συγκαιριστοῦνε
τ' ἄργανα, σιγαλά,
τὰ λιανοτράγουδα ἄρχιζαν, τὰ γιαρεδάκια, ὅποῦναι
καθῶς τὰ προσανάμματα στῇ στιά.

Μὰ στὸ τραπέξι ὡς κάθονταν κι ἄνοιγεν ἡ φωνή σου,
μεγάλε Μπαταριά,
στὸ τρίτο κρασοπότηρο πουλιά τοῦ παραδείσου
ξυπνοῦσανε κι ἀηδόνια στὰ κλαριά.

Καὶ λίγο-λίγο ὡς γύριζες μὲς στὸ τραγούδι —ὦ θάμα!—
παλληκαριές, καημούς,
τ' ἄρματωλίκι ἀνέβαζες καὶ τὴν ἀγάπη ἀντάμα
στ' ἀστέρια, στὸ φεγγάρι, στοὺς θεούς.

Κι ἐκεῖθε ποὺ δὲν ἔφτανε κανένας, κι ἡ ἀνάσα
πιάνονταν ὡς κι αὐτή,
κι ἐκεῖθε, ἀλέγγρα παίζοντας, σκαλί-σκαλί, τὰ μπάσα,
κατέβαινε ἡ γαλιάντρα σου ἡ φωνή.

Κι ὅπως ἐτύχαινε συχνὰ σὲ τέτοια γλέντια νᾶναι
καλοκαιριοῦ χαρά,
κι ὁ κόσμος ἔξω, τὰ νερὰ κι οἱ κάμποι νὰ εὐώδανε
κι ὅλα μαζί νὰ σπρώχνουν δυνατὰ

καὶ τὴν πιὸ λίγο ἀνάθαρρη παρέκει νὰ πατήσει,
ν' ἀκούσει καὶ νὰ δεῖ,
δὲν ἔμνεve εἰκοσάχρονη ποὺ νὰ μὴν ξεπορτίσει
καὶ χήρα νὰ στὸ δρόμο νὰ μὴ βγεῖ.

Κι ὅσες ἀκόμα, οἱ ἄπλερες, δὲν βόλειε νὰ φτερίσουν,
σὲ μάντρες καὶ σὲ αὐλὲς
τὰ κοχυλάκια αὐτάκια τους στηλῶναν νὰ γροικήσουν,
τὰ μάτια τους νὰ ρίξουνε σαϊτιές.

Καὶ τὰ τραγούδια, ἀέρηδες δροσιᾶς μαζί καὶ λαύρας,
—ὁ δόλιος ὁ σεβντάς!—
πότε τὶς φλόγες ἔφερναν καὶ πότε μιᾶς ἀνάβρας
τὸ ράντισμα στὰ φύλλα τῆς καρδιάς.

Μὰ ἐκεῖ ποὺ πέλαγο ἡ φωνὴ σάλευε πιά τὰ φρένα,
κι ὁ πλανταγμένος νοῦς
ποῦ πήγαινε δὲν ἤξερε, μὲ τὰ φτερὰ χαμένα
σ' ἀναθυμιές καὶ πόθους ὠκεανούς,

καθώς ἡ νύχτα ἐθάμπιζε καὶ τῆς αὐγῆς ἡ χάρη
 σπίθιζ' ἀντικρινά,
 ξάμωνε ὁ Μπαταριάς μεμιᾶς καὶ πέταε τὸ δοξάρι,
 μὲ τὸ στερνό του βόγγο, στὰ νερά.

Κι ἀσηκωμένος, γενεύοντας νὰ ἐτοιμαστοῦν καὶ οἱ ἄλλοι
 καὶ σκύβοντας στοὺς τρεῖς
 νιόβγαλτους καλεστάδες του, ποῦχανε τὸ κεφάλι
 γεμάτο ἀπὸ καπνοὺς ἀποβραδύς,

τοὺς ἔλεγε ξενέρωτος πὼς δὲν ἦταν ἡ τάξη,
 πρῶτ' καὶ Κυριακή,
 νὰ δοῦν παιδιὰ ποὺ τᾶχανε μὴ βρέξει καὶ μὴ στάξει
 μπλεγμένα στὰ βιολιά καὶ στὸ κρασί.

Κι ἐνῶ τοὺς ἔλεγεν αὐτὰ κι οἱ γύρω παρωρίτες,
 σὰν σ' ὑπνοφαντασιᾶ
 πέρναν τὸ δρόμο τοῦ γιалоῦ οἱ ἀπανωπαζαριῆτες,
 κι οἱ κάτω τὰ ντερσέκια τὰ στενά,

μέσα στ' ἀνάφλογο τὸ φῶς ἄρχιζαν κι οἱ καμπάνες,
 ποὺ φάνταζαν χρυσές,
 καὶ τὰ κορίτσια ἐμπαίνανε νὰ κοιμηθοῦν κι οἱ μάνες
 ξαλλάζανε νὰ πᾶν στὶς ἐκκλησιές.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΙΕΤΤΟΣ

Τὸ δένδρο τῆς γνώσης

Πορεύου μὲ δειλὰ βήματα
 γιὰ τὸ δέντρο τῆς γνώσης
 Καὶ σὰν φτάσεις ἐκεῖ
 μὴ βιαστεῖς τοὺς καρπούς του νὰ δρέψεις
 Στοχάσου πώς:
 στιφὴ καὶ πικρὴ εἶναι ἡ γεύση τῆς γνώσης.

Γνωῶθι σεαυτὸν

Ὁ ἄγνωστος ποὺ κατοικεῖ
 στὰ μύχια τῆς ψυχῆς μου
 εἶναι ὁ ἑαυτός μου.

Κι ἂν δὲν τὸν γνώρισα ἀκόμα
 εἶναι ποὺ ὁ δρόμος τῆς αὐτογνωσίας
 περνάει ἀπὸ τὰ στεναρύμια τῆς συνείδησης.

Μὰ κι ἂν φτάσω ποτὲ στὴν πύλη
 στὸ βάθος τῆς συνείδησης
 ἄγρυπνος φρουρὸς θὰ στέκει ὁ Ἄργος,
 ποὺ τότε λένε πάθη, ἐγωῖσμός, ἀμάθεια,
 προλήψεις
 καὶ ποὺ δὲ δίνει τὸ κλειδί τῆς πόλης
 παρὰ σὲ κεῖνον μονάχα ποὺ κατέχει
 τὴ γνώση.

ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗ

Τὸ Κοιμητήρι τῆς μικρῆς μας πόλης

I

Καιροὺς βρισκόμαστε θαμμένοι
σὲ ξεχασμένο κοιμητήρι ἔρημικὸ
Κανεὶς δὲν ἔρχεται ὡς ἐδῶ νὰ θυμηθοῦμε
τὸ χαμένο μονοπάτι ποὺ ἔχει φράξει ἀπ' τὸ κουφάγκαθο
κι ἡ πέτρα τοῦ ὕπνου μας ἔγινε ξέξασπρη
κάτω ἀπὸ φῶς τυφλό. Ἀφουγκραζόμαστε
τὸ σύρσιμο τῆς σαύρας στὶς ξερολιθιῆς
ἢ τὴν ἀτέρμονη φθινοπωριάτικη βροχή
σὰν χαμηλώνει ἢ δυναμώνει κι ἄξαφνα σταματᾷ
Ἔτσι καταλαβαίνουμε τὴν ἀλλαξοκαιριὰ
Μαντεύουμε ὅτι πῆρε νὰ φυσᾷ
—γεμίζει τότε ψίθυρους τὸ κοιμητήρι
Λέμε... «Σηκώθηκε ἄνεμος ψηλὰ στὸ λόφο...»
καὶ ξαναθυμόμαστε.

II

Ἐνα φάντασμα θολὸ ἀπὸ βροχή
κρέμεται πάνω ἀπ' τὸ ποτάμι
λυώνει σιγὰ καὶ ξαναγίνεται ἀπ' τὴν ἀρχή
Τὰ μάτια μας μένουν ὀρθάνοιχτα σὰν ξαναθυμόμαστε
Μέσα τοὺς πέφτουν οἱ μέρες καὶ χάνονται
ἢ ἀτέρμονη πέφτει βροχή
Σωπαίνουμε, ὑπομένουμε, ὑπομένουμε
ἀκόμα τὸ δεντρίσιο μας αἷμα μᾶς τυραννεῖ.

III

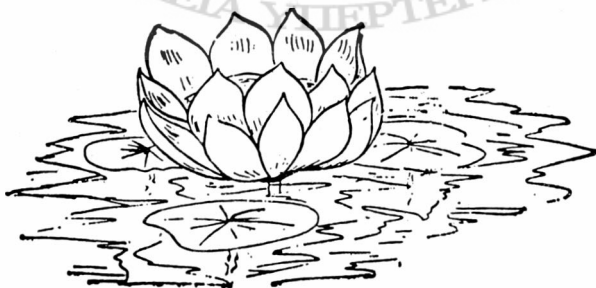
Σὲ μιὰν ἄλλη πιὸ μακρινὴ ἐποχὴ
βγαίνει τὸ παγωμένο φεγγάρι
Ἄργα κυλώντας μέσα ἀπὸ τὰ νέφη
σὲ κύματα ἄρρηκτης σιωπῆς ὅλα τὰ λούζει
Τόση σιωπὴ ποὺ ἀκοῦς τὸ φῶς νὰ στάζει ἀπὸ τὰ φύλλα
νὰ περπατᾷ πάνω στὴ χλόη.

IV

Τῆς χειμωνιάς φέγγος λευκὸ
 μὲ τοῦ χιονιοῦ τὰ δάχτυλα μᾶς ψαύει
 Στὶς κόγχες τους μαράθηκαν τὰ μάτια μας
 — ἄνθη τοῦ ὕσωπου — τὰ ἔκαψε ἡ παγωνιά
 τὰ ἔπηξε ὁ ἥλιος σ' ἀλατόπετρα
 τὰ χτύπησε ἡ λάμψη τῆς μέρας
 μὲ τύφλωση. Ἡ νύχτα ἀπέραντη
 τώρα ἀκουμπᾷ γιατρευτικά
 δάχτυλα δροσερά στὰ βλέφαρά τους.

V

Ἀκούγεται ὁ ψίθυρος τοῦ νεροῦ ποὺ χάνεται
 μέσα στὴ γῆ. Κειτόμαστε
 κάτω ἀπὸ τὸ νερὸ τοῦ ὕπνου
 Ἡ λήθη εἶναι ἓνα ποτάμι
 ἀπὸ τραγουδιστὸ νερὸ
 κυλάει μέσα στὸν ὕπνο μας.
 Πλημμυρισμένα μὲ ὕπνο
 τ' αὐτιά μας καὶ τὰ μάτια μας σκεπάζονται
 ἀπ' τὸ τραγουδιστὸ νερὸ
 ἀπὸ τὸν ἦχο τῆς ἀτέρμονης βροχῆς
 — ἀθώρητη ἡ δύναμη τοῦ νεροῦ
 ἀθώρητη ἡ δύναμη τοῦ καιροῦ —
 Κάτω ἀπ' τὸ ἐπίμονο τυφλὸ ψιχάλισμα
 γινόμαστε πηλὸς ποὺ περιμένει
 νὰ ξαναπλαστεῖ.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

‘Ο Σταυρὸς τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸ καθῆκον τῆς χαρᾶς

Κι ἦρθεν ὁ Θωμᾶς καὶ τοῦ ἔδειχνα τὸν τύπο τῶν καρφιῶν μου κι ἔβαζε τὰ χέρια του πάνω στὶς πέντε τὶς οὐλές μου, γιὰ νὰ δεῖ καὶ μὲ τῶν χειρῶν τὰ μάτια καὶ νὰ φαντασθεῖ τὶς Σταυρικὲς πληγές μου κι ἔλεγα πὼς πραγματικὸς θάνατος οὐσιαστικὰ δὲν ὑπάρχει καὶ γι’ αὐτὸ ἂς μὴ βελονίζουμε τὶς ἡμέρες μας μὲ τοῦ θανάτου τὸ ἀγκάθι, γιατί ζωὴ σημαίνει μιὰ διαρκὴ καὶ πορφυροστόλιστη ἀναστάσιμη Ἡμέρα. Κι ἔλεγα ἀκόμη στὸ Θωμᾶ νὰ προσέξει στὴ δεξιὰ μου τὴν πλευρὰ τὴν εἶδηση τῆς στρατιωτικῆς τῆς Λόγχης. Ἐπειτα στέγγωνα τὰ δάκρυα τὰ πικραμένα τῆς Μαρίας καὶ παρηγοροῦσαν τὶς Μυροφόρες μὲ τὸ κήρυγμα τῆς Ἀνάστασης οἱ τρομαγμένοι στρατιῶτες, φύλακες τῆς ταφῆς μου, σήμαντρα τῆς δικῆς μου Ἐγερσης κι ἓνας ἑκτακτος ἄγγελος μὲ τὴ λευκότητα τοῦ χιονιοῦ νὰ δείχνει πὼς ὁ θάνατος ἦταν μιὰ κούφια κι ἀδειανὴ κούκλα. Κι ἔπειτα πῆγαινα κι ἄκουγα τ’ ἀηδόνια μὲ τὰ κελαηδήματα τὶς πράσινες, τὶς φουντωμένες ρεματιές τους νὰ πλουτίζουν.

Κι ἐμεῖς Σὲ παρακαλοῦσαμε, Ἰησοῦ γλυκέ μας, ψηλάφιζε, ὦ ψηλάφιζε τὸ κάθε μας σκοτάδι καὶ μεταμόρφωνέ το σὲ φῶς, μὲ τὴν παντοτινὴ Σου τὴν Ἀφὴ ψηλάφιζε, ὦ ψηλάφιζε τὴν ἀνησυχία μας καὶ κάνε τὴν γαλήνη.

(Κάνε μας νὰ ποῦμε στὸν παραλογισμό μας ἓνα σταθερόν «Ἄλτ»). Σὺ ποὺ θυμόσουν πάνω στὸ Σταυρό σου νὰ γίνεσαι πάλι ἓνα παιδὶ γεμάτο ροκανίδι καὶ κρυφτούλι καὶ νὰ γυρίζεις. Τὰ βράδυα μὲ τὰ ξεφωνητὰ τῶν χελιδονιῶν στὸ σπίτι σου κι ἔπειτα σὰν μεγάλωσες φώναζες τὸ φῶς καὶ πλημμυροῦσε τὰ μάτια τοῦ τυφλοῦ, πολλαπλασίαζες τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τὰ δύο ψάρια γιὰ νὰ χορτάσουν πέντε χιλιάδες ἀκροατὲς Σου καὶ πρόσεχες πολὺ ἀπὸ μικρὸ κιόλας παιδὶ τὰ ριγμένα τῶν πουλιῶν αὐγά μὲ τὸ κενὸ τους κέλυφος νὰ ἐνθυμίζουν πὼς ἔτρεφαν «ἐν δυνάμει» σχέδια φτερῶν ν’ ἀνθίζουν στὸν οὐρανὸ τους, βοήθησέ μας νὰ πιστέψουμε στὴν ἀδερφότητα ὅλων τῶν ἀνθρώπων, γιὰ ν’ ἀποφύγουμε τὴν Κυριαρχία τοῦ Κακοῦ, Βοήθησέ μας ἐσύ ὅπου κάποτε περπατοῦσες σὲ τρικυμισμένους λόφους τῶν κυμάτων, γιὰ νὰ μᾶς διδάσκεις τὸν αὐτοέλεγχο καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη μας στὴν Ἡμέρα.

Ξεχείλιζε τὸ τεντωμένο Σῶμα σου μέσα στὸ σταυρωμένο πόνου
του σὰν ποταμὸς τὴν κοίτη του, γιὰ νὰ καρφώσεις στὰ Σύμπαντα
τὴν κραυγὴ Σου «Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί μ' ἐγκατέλειπες;». Τότε
φανταζόσουν πὼς κατέβαινες ἀπὸ τὸ Σταυρὸ καὶ γινόσουν παιδί κι
ἄκουγες στὰ πευκόδασα μελισσοσμάρια νὰ μελισσοβουίζουν τὰ
πρωινά, κατέβαινες ἀπὸ τὸ Σταυρὸ Σου καὶ μᾶς φώναζες σὲ μᾶς
τοὺς ταπεινοὺς κι ἀδικημένους νὰ χαίρεστε, νὰ χαίρεστε, νὰ προ-
σπαθεῖτε νὰ χαίρεστε, νὰ χαίρεστε, αὐτὸς εἶναι ὁ πιὸ ἱερός μου λό-
γος σὰν ἓνα δροσερὸ νερὸ μέσα στὸ λιοπύρι τοῦ καλοκαιριοῦ, νὰ
χαίρεστε, νὰ χαίρεστε, νὰ παίρνετε αὐτὸ τὸ καθῆκον τῆς χαρᾶς
μέσα σ' ὅλους τοὺς διαδρόμους τοῦ Χρόνου, νὰ χαίρεστε εἶναι ὁ
πιὸ καθοριστικὸς καὶ κατοικημένος μου Λόγος, σ' ὅλους τοὺς δια-
δρόμους τοῦ Χωρόχρονου νὰ χαίρεστε, νὰ χαίρεστε, νὰ χαίρεστε
καθημερινὰ καὶ μέσα στὴ λύπη σας ἀκόμη θέλω νά'ναι μᾶς φώνα-
ζες ἢ πιὸ κατοικημένη καὶ γνήσια ὀρθία πάντοτε Ἐντολή Μου κι
αὕτη τὴν ἐντολή μου θέλω πιστά, πολὺ πιστά νὰ τὴν κατοικήσετε.

Στὰ 150 χρόνια

ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Δημ. Γαλανοῦ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ (1760-1833)

Γεννήθηκε στὰς Ἀθήνας. Μαθήτευσε στὰς Ἀθήνας, Μεσολόγγι, Πάτμο. Πῆγε οἰκοδιδάσκαλος στὴν Καλκούτα, ὅπου μελέτησε Σανσκριτικά. Ἀπεχώρησε στὸ Μπενάρς, ὅπου ἔζησε 40 χρόνια κοντὰ στοὺς σοφοὺς Βραχμάνες, οἱ ὁποῖοι τοῦ μετέδωσαν τὴ σοφία τους. Μετέφρασε ἀπὸ τὰ Σανσκριτικά σημαντικὰ ἔργα τῆς Ἰνδικῆς φιλοσοφίας. Μὲ τὴν ἐπιμέλεια Γεωργίου Τυπάλδου, Ἐφόρου τῆς Δημοσίου Βιβλιοθήκης, ἐξεδόθησαν τὰ πιὸ κάτω βιβλία, μὲ προλεγόμενα Γ. Τυπάλδου καὶ σημειώσεις Δημ. Γαλανοῦ:

1845 Πρόδρομος (Συλλογὴ γνωμικῶν)

1847 Βαλαβαράτα

1848 Γιτὰ ἢ Θεσπέσιον μέλος

1850 Ραγγοῦ - Βάνσα

1851 Ἴτιχασασαμουτσαῖα

1851 Χιτοπαδάσσα

1853 Δουργά

(Βλέπε περισσότερα στὸν ΙΛΙΣΟ ἔτους 1959 ἢ στὴ Β' ἐπιλογὴ 1959-1962)

Περικοπὲς ἀπὸ τὸ βιβλίον Μῆτις

Εὐχερῶς μὲν πείθεται ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀμαθής· εὐχερέστερον δὲ ὁ εὐμαθής καὶ πολυμαθής· τὸν δ' ὀλιγομαθὴ καὶ δοκησίσοφον, οὐδ' αὐτὸς ὁ πάνσοφος Βραχμὰς καταπεῖσαι δύναται.

Ὅστις τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ἀγαθοποιεῖ, τούτῳ ὁποία ἀρετὴ ἢ ἔπαινος· ὅστις δὲ τοὺς κακοποιοῦντας ἀγαθοποιεῖ, οὗτος ἀγαθὸς ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν καλεῖται.

Οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε ὁ πατήρ, οὔτε ὁ ἀδελφός, οὔτε ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ ἢ οἱ οἰκεῖοι, συμπορεύονται τῷ θανόντι, ἀλλὰ μόνα τὰ ἀγαθὰ ἔργα.

Τίνος ἐστὶ μήτηρ; τίνος πατήρ; τίνος υἱός; τίνος γυνή; ἐν ἄλλαις καὶ ἄλλαις γεννήσεσιν ἄλλοι καὶ ἄλλοι ἔσσονται.

Καὶ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου εἰκὼν μένει ἐν γῇ καὶ μνήμη τὰ ἐξῆς· τὸ σύγγραμμα, ὃ συνέγραψεν· ἡ λίμνη καὶ τὸ φρέαρ, ἃ ἐποίησε· τὰ δένδρα, ἃ ἐφύτευσε, καὶ ὁ ἀγαθὸς υἱὸς, ὃν ἐγέννησε.

Καὶ ὁ γέρων καὶ πολὺς τὴν τρίχα συλλεγέτω μάθῃσιν· οὐ γὰρ τιμᾶται τοσοῦτον ὁ πολὺπλοτος, ὅσον ὁ πολυμαθής.

Οὐκ ἔστιν ὁμοία ἡ σοφία καὶ ἡ βασιλεία· • μὲν γὰρ βασιλεὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ μόνον τιμᾶται καὶ δοξάζεται, ὁ δὲ σοφὸς πανταχοῦ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΑΤΟΣ

Τὸ μήνυμα τοῦ Γολγοθᾶ

Τετέλεσται... ἠκούσθη ὡς ὑστάτη κραυγὴ ἀπὸ τοῦ στόμα τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν λύφον τοῦ Γολγοθᾶ, ὅπου ὁ τυφλὸς ἀνθρώπινος φανατισμὸς τὸν εἶχε ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ὡς τὸν τελευταῖον τῶν κακούργων.

Τετέλεσται τὸ μαρτύριον, ὁ ἀγὼν τοῦ Καλοῦ ἐναντίον τοῦ Κακοῦ, τῆς Ἀληθείας κατὰ τοῦ Ψεύδους καὶ ἡ πάλη τοῦ Φωτὸς κατὰ τοῦ Σκότους.

Τετέλεσται μία ζωὴ ποὺ κατηναλώθη διὰ τὸν πλησίον καὶ τὰ πάντα ἐθυσιάσθησαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀγάπης.

Συνεχεῖς προσπάθειες μὲ παραβολές, διδασκαλίες καὶ τὴν υπερτάτην θυσίαν ἔφεραν εἰς τὸν παραπαίοντα πλανήτην μας τὸ Μέγα Μήνυμα «Ἀγαπᾶτε Ἀλλήλους».

Ἡσύχαζε ἐν τῇ Βασιλείᾳ σου Ἰησοῦ Ναζαρηνέ! Ὁ Ναὸς, τοῦ ὁποίου τὰ θεμέλια ἔθεσες διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς θυσίας σου, ὁ Ναὸς τῆς ἀναγεννηθείσης ἀνθρωπότητος, ἐγείρεται μεγαλοπρεπῆς.

Ἡ Παγκοσμία Ἰσότης, Δικαιοσύνη καὶ Ἀδελφότης ὡς ἀποτελέσουν τοὺς τρεῖς βασικοὺς στήλους ποὺ θὰ στηρίζουν τὸ Μέγα Ἔργον.

Τετέλεσται! ὄχι ὅμως στὴν Ἀλήθεια, ἀλλὰ εἰς τὰ ἀνθρώπινα πάθη ποὺ συνταράσσουν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐμποδίζουν τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ ἰδοῦν, τὰ ὦτα νὰ ἀκούσουν καὶ τὴν διάνοιαν νὰ ἀντιληφθῇ.

*Ἀγαπᾶτε Ἀλλήλους... μόνον τότε θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀναφω-
νήσωμεν ἀπὸ βάθους καρδίας ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ ΑΔΕΛΦΟΙ.*

ΝΙΚ. ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

Ἐπιφυλλίδες τῆς «Πρωΐας» 28/11/32

Ἡ φενάκη τῆς Φιλανθρωπίας

Ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον φανταχτεροὺς καρποὺς τῆς νοοτροπίας, ποὺ ἐπικρατεῖ στὰς σημερινὰς «πολιτισμένας» — ὅπως λέγονται — κοινωνίας, εἶναι ἡ Φιλανθρωπία.

Εἰς τὰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ ὅρος αὐτὸς δέν ὑπῆρχε κἀν μέ τὴν ἔννοιάν του τὴν σημερινήν. Φιλάνθρωποι ἐλέγοντο τὰ μυθολογικά ὄντα, ποὺ ἐθεωροῦντο ἀνώτερα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἀγαποῦσαν. Ὁ Προμηθεὺς ὠνομάζετο «Φιλάνθρωπος Τιτάν», γιατί ἔφερε στοὺς ἀνθρώπους τὴ φωτιά τοῦ Ὀλύμπου, ἀπὸ τὴν ἀγάπη ποὺ εἶχε γι' αὐτοὺς, ἀγάπη ποὺ, κατὰ τὸν μῦθον, τὸν ἔκαμε ν' ἀψηφήσῃ τοῦ Διὸς τὴν ὀργήν. «Φιλάνθρωπος» χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ὁ Θεὸς: «ὥς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος θεὸς ὑπάρχεις...» Ἀλλὰ κανεῖς δέν ἐφαντάζετο ἄλλοτε, ὅτι ἦτο δυνατόν νά ὀνομασθῇ φιλάνθρωπος ἓνας ἄνθρωπος διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἀγαπᾷ τοὺς συνανθρώπους του. Ὅχι, βέβαια, διότι οἱ

άνθρωποι ἀγαποῦσαν τότε τοὺς συνανθρώπους των. Κάθε ἄλλο. Καὶ τότε, ὅπως καὶ σήμερα ἄλλως τε, κάθε ἄνθρωπος, κατὰ κανόνα, ἐθεωροῦσεν ὅλους τοὺς ἄλλους σχεδὸν ὡσὰν ἐχθρούς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἦταν ἀναγκασμένος νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς κτήσεως ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἀγαθῶν. Αὐτὸ σήμερον «ἐξευγενίζεται» φραστικῶς μὲ τὸν ὅρον βιοπάλη, ποὺ νομιμοποιεῖ στὸ μυαλὸ τῆς τωρινῆς κοινωνίας τὸν ἄγριον, τὸν ἐξοντωτικὸν ἀνταγωνισμόν, ποὺ χαρακτηρίζει γενικῶς τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων —τῶν πολιτισμένων, ὅπως λέγονται, ἀνθρώπων— μεταξὺ των. Ἄλλοτε, ὅμως, οἱ ἄνθρωποι ἦσαν εἰλικρινέστεροι. Εἶχαν τὸ θάρρος νὰ δείχνωνται ὅπως ἦσαν. Ἄν σήμερα αἰσθάνωνται οἱ ἄνθρωποι τῶν καθεστώτων ποὺ ἐπικρατοῦν τὴν ἀνάγκην νὰ καμουφλάρουν μερικὰς πραγματικότητας μὲ ὅρους εὐφημισμού, αὐτὸ σημαίνει, ὅτι κατὰ βάθος νοιώθουν, ἢ διαισθάνονται, τὴν ἀναξιοτήτα αὐτῶν τῶν πραγματικοτήτων, ποὺ δὲν ἐννοοῦν, ἐν τούτοις, νὰ τὰς καταργήσουν. Κάποτε μάλιστα —συχνότερα ἴσως ἀπ' ὅσον φαίνεται— ἡ διαίσθησις ἢ ἡ κατανόησις μιᾶς κοινωνικῆς ἀναξιοτήτος δὲν εἶναι ὑποκειμενικὴ γι' αὐτοὺς ποὺ τὴν δέχονται καὶ τὴν ἐκμεταλλεύονται; εἶνε ἀντικειμενικὴ; πηγάζει, δηλαδή, ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν, τὴν καθαρὴν, τῆς ἐξεγέρσεως τῆς μεγάλης μάζας τῶν θυμάτων αὐτῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Καὶ τότε, γιὰ τοὺς ἐκμεταλλευτὰς, οἱ ὅροι οἱ εὐφημιστικοὶ γίνονται ἀναγκαῖοι ὡς τακτικὴ ἀμύνης.

Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὴν Φιλανθρωπίαν.

Εἰς παλαιότερας ἐποχάς, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀνθρώπινη ἐκμετάλλευσις ἦτο εἰλικρινεστέρα καὶ εἶχε τὸ θάρρος τῆς ὑπάρξεώς της· τὴν ἐποχὴν, ὅταν ἡ δουλεία ἦτο θεσμός· ὅταν, γιὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἓνας πόλεμος, ἐφθανε νὰ τὸν κηρύξῃ κανεὶς ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ του —ὅπως ἄλλως τε καὶ σήμερα οἱ ἀρχηγοὶ τῶν λαῶν, ποὺ τοὺς σπρώχνουν στὴν ἀλληλοσφαγὴν γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν μεγάλων ἐκμεταλλευτῶν, ἐπικαλοῦνται, ὁ καθένας χωριστά, τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ του γιὰ τὴν ὥραϊαν ἐπιχείρησιν· ὅταν ὁ νικητὴς ἢ ἔσφαζεν, ἀπλοῦστατα, ὅσους ἐπιανεν αἰχμαλώτους, ἢ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἐξαγοράσουν τὴν ζωὴν των μὲ πλούσια λύτρα· ὅταν οἱ μεγιστᾶνες δὲν εἶχαν καμμίαν ἀνάγκην νὰ δώσουν λόγον γιὰ τὴν ζωὴν τῶν ὑποτελῶν των· ὅταν κανεὶς δὲν ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ ἐνδιαφερθῇ γι' αὐτὸν ποὺ ἐπέβαινε ἀπὸ τὴν πείνα στὸ κατῶφλι τοῦ ἀρχοντικοῦ πύργου καὶ οἱ παπάδες ἐδίδασκαν στοὺς «ὄχλους», ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἐπλασε κακομοιριασμένους γιὰ νὰ τοὺς δοκιμάσῃ

καὶ νὰ τοὺς ἀνταμείψῃ, ἂν ὑπέμεναν τὴν ἀθλιότητά των χωρὶς γογγυσμούς, μὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (πρᾶγμα, ποῦ δὲν ἔπαυσε νὰ συμβαίνει καὶ σήμερα)· κατὰ τὰς παλαιότερας — καὶ ὄχι πᾶρα πολὺ παλαιότερας— αὐτὰς ἐποχάς, ὁ ὅρος «φιlanθρωπία» θὰ ἦταν ἀκατανόητος.

— Φιλανθρωπία; θὰ ρωτοῦσαν μὲ ἀπορίαν γνησιωτάτην οἱ κρατοῦντες ἐκείνης τῆς ἐποχῆς· τί θὰ πῇ «φιlanθρωπία»; Αὐτὸ εἶνε ἓνα ἀπὸ τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς δὲν ἀνακατευόμαστε στὶς θεϊκὰς δουλειές. Ὁ Θεὸς εἶνε πάνσοφος, καὶ τὰ λοιπὰ. Ξέρει τί κάνει. Ἄν ἔπλασε καὶ δυστυχισμένους ἀνθρώπους, μὲ τί δικαίωμα θὰ ἐπέμβουμε ἐμεῖς γιὰ ν' ἀλλάξουμε τὴν τύχη τους; Ὁ Θεὸς μας «τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησεν». «Αἱ βουλαὶ αὐτοῦ ἀνεξερεῦνητοι».

Σήμερον ἡ ἐκμετάλλευσις εἶνε πολὺ γενικωτέρα, πολὺ περισσότερον σύνθετη, πολὺ ἀγριωτέρα. Καί, μὰ τὴν ἀλήθειαν, θὰ ἦσαν εὐτυχισμένοι οἱ κρατοῦντες στὰ κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ καθεστῶτα μας, ἂν τοὺς ἦτο δυνατόν νὰ σταθοῦν ἀπέναντι τῶν πλέον καταφανῶν συνεπειῶν αὐτῆς τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀνθρώπου ἀπὸ ἀνθρώπου μὲ τὴν ἰδίαν κυνικὴν εἰλικρίνειαν τῶν παλαιότερων ὁμοτίμων των. Ὅταν, ὅμως, τὰ θύματα τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀποκοτῶν συνείδησιν τοῦ ἀνθρωπίνου δικαιώματός των, τότε εἶνε ἀνάγκη ἐπείγουσα νὰ καθελκυσθῇ στὸν ὠκεανὸν τοῦ πλήθους ἓνα φανταχτερὸ πλοῖον, σημαιοστόλιστον μὲ ὅλα τὰ λάβαρα τῶν θρησκειῶν, ἡ «Φιλανθρωπία». Ἔτσι, ἀπὸ τὰ μέσα ἰδίως τοῦ περασμένου αἰῶνος, ἄρχισαν νὰ ὀργανώνωνται ὅλα τὰ περίφημα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐγένεν ἓνα θελκτικὸν δίπτυχον: ἀπὸ τὸ ἓνα τὸ μέρος δημιουργεῖται ἡ ἀνθρώπινη ἀθλιότης· ἀπὸ τὸ ἄλλο ὀργανώνονται τὰ μέσα τῆς φιλανθρωπικῆς δράσεως. Σύλλογοι, σωματεῖα, λέσχαι, ὁμιλοὶ, ἰδιωτικαὶ ὁμάδες, ἔρανοι, φιλανθρωπικαὶ ἐορταὶ καὶ χοροὶ, εἰδικαὶ ἐταιρίαι, διαλέξεις, κινήματογραφικαὶ ἐπιδείξεις, παραστάσεις, κυρίες καὶ δεσποινίδες τῆς «καλῆς τάξεως» μὲ τὰ κουτάκια στὶς πλατεῖες καὶ στὶς γωνίες τῶν μεγάλων ἀρτηριῶν — ὅλ' αὐτὰ μὲ ἐπίδειξιν, μὲ αὐταρέσκειαν, μὲ τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ἐκχωρεῖται, ὅτι χαρίζεται στὶς μάζες τῶν δυστυχισμένων κάτι, γιὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ αἰσθάνωνται εὐγνωμοσύνην πρὸς τοὺς εὐεργέτας των, νὰ τοὺς ποῦν ἓνα μεγάλο καὶ ἐγκάρδιον «εὐχαριστῶ».

Καλλιεργεῖται, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μία ψεύτικη νοοτροπία,

πού της δίδονται ἀναλόγως της ἐντάσεως καὶ της ἐκτάσεως της ἐκδηλώσεώς της τῆς κοινωνικῆς, διάφοροι χαρακτηρισμοί: ἀγαθοεργία, κοινωνικὴ δρᾶσις, ἀλτρουϊσμός. Καὶ βρίσκονται πολλοὶ ἐξελονται αὐτῆς τῆς νοοτροπίας, πολλοὶ αὐτόκλητοι ἱππῶται τῆς ψεύτικης αὐτῆς ἱππασύνης τῆς Φιλανθρωπίας. Ἐν πρώτοις, ἐκεῖνοι πού ξέρουν νὰ τὴν ἐκμεταλλεύωνται καὶ αὐτὴν κατὰ πολλοὺς τρόπους — πρὸ πάντων γιὰ τὴν διαφήμισιν πού τοὺς εἶνε ἀναγκαῖα γιὰ τὴν «ἐπιτυχία» των τὴν κερδοσκοπικὴν, ἢ τὴν κοινωνικὴν· ἐκεῖνοι, πού αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην ν' ἀνοίξουν μίαν ἀσφαλιστικὴν δι- κλειδα γιὰ τὸν ἑαυτὸν των καὶ γιὰ τ' ἀποκτήματα πού ἔχουν συσ- σωρεύσει καὶ πού τ' ἀφῆρσαν ἀπὸ τὸ κοινωνικὸν σύνολον, μὲ τὸ νὰ κάνουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, μεγάλας «κοινωφελεῖς» δωρεάς. Ὁ τάδε ἔκτισεν ἕνα ἄσυλον γιὰ τοὺς δυστυχισμένους τοὺς ἀστέ- γους· ὁ ἄλλος πολυεκατομμυριοῦχος ἕνα περὶ πτερον νοσοκομεῖου μὲ τ' ὄνομά του εἰς μέρος πάρα πολὺ καταφανές· ἕνας ἄλλος ἔδω- κε γιὰ φιλανθρωπικὸν σκοπὸν ἕνα μεγάλο ποσὸν — μεγάλο γιὰ τὸν πολὺν τὸν κόσμον πού ἀγωνίζεται καθημερινῶς γιὰ τὸ ψωμί του, ἀσήμαντον γι' αὐτὸν τὸν ἴδιον· κάποιος ἄλλος Ἀμερικανὸς δι- σεκατομμυριοῦχος— πῶς τὰ ἐμάζευσεν αὐτὰ τὰ δισεκατομμύριά του;— ἰδρῦει ἐπιστημονικὰ Ἰνστιτοῦτα, ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα ἔδω κι' ἐκεῖ καὶ κηρύττεται γι' αὐτὸ ἄξιος τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς ἀνθρωπότητος. Μεταξὺ ὧμως, αὐτῶν τῶν ἐθελοντῶν τῆς ἀστικῆς Φιλανθρωπίας οἱ πλέον ἀξιοδάκρυτοι εἶνε οἱ λεγόμενοι «ἀνιδιοτε- λεῖς». Ἀρρωστιάρικα μυαλά, μικρόψυχοι ἀνθρωπάκοι, πνευματικοὶ ὀμφαλοσκόποι, ἐγωῖσται τῆς χειροτέρας μορφῆς, παρ' ὅλον τὸν ὑποθετικὸν «ἀλτρουϊσμόν» των, ἀσκοῦν τὴν «φιλανθρωπίαν» εἴτε γιὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των, εἴτε γιὰ νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν των. «Τὶ χρυσὴ κυρία ἡ τάδε! Ἔπεςεν μὲ τὰ ὅλα τῆς στὴν ἀγαθοεργίαν γιὰ νὰ ξεχάσῃ τὰ βάσανά της, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἔ- χασε τὸ παιδί της». «Τὶ θαυμάσιος ἄνθρωπος ὁ δεῖνα! Ὅ,τι ἔχει καὶ δὲν ἔχει τὰ μοιράζει στοὺς φτωχοὺς, ζητῶντας νὰ λησμονήσῃ τὸν ἑαυτὸ του. Ἀληθινὸς ἀλτρουϊστὴς!» Πότε, ὧμως, ζητεῖ κανεὶς «νὰ ξεχάσῃ τὰ βάσανά του;» Πότε «νὰ ξεχάσῃ τὸν ἑαυτὸ του;» Ὁ- ταν ὁ ἐγωῖσμός του, ὁ ἀτομικισμός του, εἶνε ὑπερτροφικός. Ὅσον μεγαλυτέραν σημασίαν ἀποδίδει κανεὶς στὸν ἑαυτὸν του, ὡς εἰς ἄ- τομον, τόσον τρομερώτερα καὶ βασανιστικώτερα τοῦ φαίνονται ὅ- σα τὸν θίγουν, τόσον περισσότερον προσπαθεῖ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του, νὰ ξεχάσῃ τὰς σκέψεις του μὲ μίαν ὑστερικὴν ἐπί- δοσιν στὴν «φιλανθρωπίαν», στὸν «ἀλτρουϊσμόν». Καὶ ὁ ἐγωῖσμός αὐτοῦ τοῦ εἶδους δὲν περιορίζεται πάντοτε στὸ ἴδιο τὸ ἄτομον· ἐπεκτείνεται καὶ στὴν οἰκογένειαν, μὲ τὴν ἐκδήλωσιν μιᾶς παράφο-

ρης, ἀποκλειστικῆς, τυφλῆς γιὰ ὅλα τ' ἄλλα στοργῆς, ποὺ σταματᾷ στοὺς τέσσαρες τοίχους τῆς οἰκογενειακῆς ἐστίας, ἀνίκανη ν' ἀπλωθῇ πάρα ἔξω. Οἱ περισσότεροι «στοργικοὶ οἰκογενειάρχαι» εἶνε μεγάλοι ἐγωῖσται μὲ ἐγωῖσμόν ἀπλῶς μεγαλυτέρου διαμετρήματος ἀπὸ τὸν ἄλλον, τὸν στενῶς ἀτομικόν. Οἱ «φιλάνθρωποι» εἶνε συνήθως ἐκεῖνοι ποὺ φρίπτουν μπροστὰ στὸ ἀπόλυτον κενόν ποὺ βρίσκεται μέσα των καὶ ἀγωνίζονται νὰ τὸ παραγεμίσουν μὲ τ' ἄχυρα τῆς «φιλάνθρωπίας», μὲ τὰ πριονίδια τῆς «ἀγαθοεργοῦ κοινωνικῆς δράσεως», μὲ τὰ κουρέλια μιᾶς ἀπατηλῆς «διορθώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων», ὅπως παραγεμίζονται μὲ παρόμοια ὑλικά ἢ ἄψυχες κοῦκλες τῶν κοριτσιῶν ἢ τὰ «μαννεκέν» τῶν βιτρινῶν τῶν καταστημάτων.

Τὶ σημαίνει, ὅμως, αὐτό; Τὸ οὐσιῶδες εἶνε νὰ ὑπάρχη «φιλάνθρωπία», «κίνησις φιλάνθρωπική», κόσμος «καλός» ποὺ νὰ θυσιάζεται γιὰ τοὺς «ἀποκλήρους τῆς κοινωνίας» (ποιοὺς τοὺς ἀπεκλήρωσε;). Γιατὶ κάποτε ἡ «φιλάνθρωπία» τοῦ εἵδους αὐτοῦ φθάνει καὶ στὴν θυσίαν. Κί' ἐδῶ ἀκριβῶς χρειάζεται νὰ προσέξῃ κανεὶς γιὰ νὰ μὴν ξεγελασθῇ ἀπὸ τὰ φαινόμενα. Ἡ πρώτη Ἀγγλὶς νοσοκόμος, ἡ Νάϊτιγκαϊήλ, ποὺ ἀκολούθησε τὰ Ἀγγλικά στρατεύματα στὸν πόλεμον τὸν Κριμαϊκόν, ποὺ εἶχε τὸ θάρρος νὰ μείνῃ ἀνάμεσα στοὺς χολεριασμένους καί, στὸ τέλος, ἐπέθανε κί' αὐτῇ, δοξάζεται σὰν ἡρώϊς. Τὸ παράδειγμά της ἔχει τραβήξῃ πολλές ἄλλες γυναῖκες σὲ παρόμοιους ἡρωϊσμοὺς στοὺς πολέμους, στὶς μεγάλες ἐπιδημίες, στὶς θεομηνίες. Καὶ ὅταν μὲν πρόκειται γιὰ μιὰ καταστροφὴ ἀπὸ τὴ μανία φυσικῶν φαινομένων — σεισμοῦ, πλημμύρας — ἢ ὅταν πρόκειται γιὰ κάτι ὡσάν μίαν ἐπιδημίαν ἢ μίαν πυρκαϊάν, τὸ νὰ δόσῃ κανεὶς καὶ τὴν ζωὴν του γιὰ τὴν σωτηρίαν τῶν συνανθρώπων του εἶνε ἓνα σωστό, τίμιον, λογικὸν δεῖγμα ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης· ἀρκεῖ νὰ γίνεταί χωρὶς ἐκεῖνος ποὺ τὸ κάνει νὰ πιστεῦῃ ὅτι παρέχει καμμίαν «δωρεάν» ἢ «ἐλεημοσύνην» σ' ἄλλους, ἀφοῦ κάνει ἀπλῶς ὅ,τι χρωστᾷ στὸ σύνολον. Ὅταν, ὅμως, πρόκειται γιὰ πολέμους, αὐτοῦ τοῦ εἵδους ἢ «φιλάνθρωπία», ἢ θυσία καὶ ὁ «ἀλτρουισμός» εἶνε, στὸ τέλος, καταστρεπτικά, γιατί τοὺς ἐξυπηρετοῦν καὶ τοὺς διευκολύνουν. Καὶ ἀπομένει πάντοτε ἀκλόνητη ἡ λογικὴ τῆς ιδέας ποὺ ἔρριψε πέρσιν ὁ καθηγητὴς κ. Μέρμηγκας γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν καταστολὴν τῶν πολέμων: οἱ γιατροί, ποὺ ἐπιστρατεύονται καὶ αὐτοὶ γιὰ τὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ χειρουργεῖα, νὰ δηλώσουν ὅτι θ' ἀρνηθοῦν νὰ προσέλθουν καὶ νὰ ὀργανωθοῦν διεθνῶς γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ μὴν προσέλθουν. Διότι — ἔλεγεν ὁ καθηγητὴς — γιατί νὰ λαμβάνωνται μέτρα γιὰ τὴν θεραπείαν τραυμάτων, ὅταν εἶνε ἀπλουστερον νὰ μὴ δίδεται ἀφορμὴ τέτοιας «ἐπι-

δημίας τραυμάτων» που εἶνε ἓνας πόλεμος; Ἐπειτα, ὑπάρχει κάποτε καὶ στὴν θυσίαν ἀκόμη πολὺς αὐτάρεσκος ἐγωϊσμός. Δὲν θυσιάζεται κανεὶς τόσο γιατί βρίσκει ὅτι τὸ χρεωστεῖ στὸ σύνολον εἰς ὠρισμένες περιπτώσεις, ἀλλὰ γιὰ τὴ δόξα καὶ τὴν ὑστεροφημία. Καὶ μάλιστα αὐτὸ τὸ κίνητρον καλλιεργεῖται ἐντατικώτατα στὰ σχολεῖα καὶ μὲ κάθε ἄλλο μέσον ἀπὸ τὰς σημερινὰς Πολιτείας. Βραβεῖα ἀρετῆς, παράσημα, ἀμοιβαί, συντάξεις, πρὸ πάντων διαφήμισις. Καὶ ὅπως δὲν θαυμάζει κανένας τὸν ἡλίθιον ἐκεῖνον Ἀμερικανόν, που ἠθέλησε νὰ πέσῃ, κλεισμένος σ' ἓνα στεγανὸ βαρέλι, ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Νιαγάρα καὶ τὸν ἐψάρευσαν ἔπειτα νεκρὸν μέσα στὸ βαρέλι του, ἀφοῦ τὸ ἔκαμε γιὰ διαφήμισιν, ἔτσι δὲν μπορεῖ νὰ τιμήσῃ, ἂν σκέπτεται σωστά, ὅσους θυσιάζονται γιὰ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴ δίψα τῆς ὑστεροφημίας, ἢ καὶ ἀπὸ τὴν ἐγωϊστικὴν τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ἐσωτερικὴν, ὅτι κάνουν κάτι που δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τὸ κάμῃ ὁ καθένας. Αὕτῃ ἡ νοοτροπία τῆς «φιλανθρωπίας» αὐτοθυσίας εἶνε ἀπλῶς συντελεστικὴ γιὰ νὰ χωρίσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς «ἀνωτέρους» καὶ «κατωτέρους», εἰς εὐεργετοῦντας καὶ εὐεργετούμενους — πρᾶγμα αὐθαίρετον.

Ἀντὶ νὰ καλλιεργῇται ἡ «φιλανθρωπία», εἶνε λογικώτερον νὰ καταβληθῇ κάθε δυνατὴ προσπάθεια γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξῃ πλέον καμμία ἀνάγκη φιλανθρωπίας καὶ φιланθρώπων. Πῶς; Μὲ τὸ νὰ καταργηθῇ ὀριστικὰ καὶ ἀποφασιστικὰ ἡ ἀνισότης που δημιουργεῖ ἐκεῖνους που ἔχουν ἀνάγκην φιλανθρωπίας. Τὸ σύνολον θὰ ἔχῃ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίζῃ γιὰ τοὺς ἀσθενικοὺς, γιὰ τοὺς ἀρρώστους, γιὰ τὰ παιδιὰ, γιὰ τοὺς γέρους, που ἔχασαν τὴ δύναμιν νὰ ἐργάζωνται. Καὶ θὰ φροντίζῃ ὄχι ἀπὸ «Φιλανθρωπίαν», ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν τοῦ συνολικοῦ συμφέροντος. Ἡ διατήρησις τῆς σημερινῆς καταστάσεως θὰ ἔμοιαζε μὲ τὸ νὰ ἰδρῦν κανεὶς νοσοκομεῖα γιὰ ἐκεῖνους που ὁ ἴδιος κακοποιεῖ. Καὶ αὐτὸ κάνει ἡ σημερινὴ ψεύτικη «φιλανθρωπία».

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

‘Ο Διαλογισμός

‘Ο διαλογισμός είναι ένα από τα πιο εξαιρετικά πράγματα και αν δεν ξέρετε τι είναι, είσθε σαν τόν τυφλό άνθρωπο σε κόσμο λαμπερών χρωμάτων, σκιών και κινουμένου φωτός. Δεν είναι μόνο μια διανοητική υπόθεση, αλλά όταν η καρδιά είσχωρεϊ μέσα στον νοῦ, τότε ὁ νοῦς ἔχει έντελῶς διαφορετική ιδιότητα. Είναι πράγματι, τότε, χωρίς ὅρια, ὄχι μόνον στήν ικανότητά του νά σκέπτεται, νά δρᾷ ἀποτελεσματικά, ἀλλά ἐπίσης στήν αἴσθησί του νά ζῇ σ’ ἕναν ἀπέραντο χῶρο ὅπου ἀποτελεῖ μέρος τοῦ κάθε πράγματος.

‘Ο διαλογισμός είναι ἡ κίνησι τῆς ἀγάπης. Δεν είναι ἡ ἀγάπη τοῦ ἑνὸς ἢ τῶν πολλῶν. Είναι σαν τὸ νερὸ ποῦ ὁ καθένας μπορεῖ νά πιῇ ἀπὸ μιὰ στάμνα, εἴτε χρυσή εἴτε πύλινη. Είναι ἀνεξάντλητο. Καὶ ἕνα ἰδιαίτερο πρᾶγμα λαμβάνει χώρα, τὸ ὁποῖον, οὔτε ναρκωτικό, οὔτε αὐτοῦπνωσι δὲν μπορεῖ νά φέρη, εἶναι σαν ὁ νοῦς νά είσχωρεϊ μέσα στὸν ἑαυτό του, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια καὶ

εισδύοντας ὅλο καὶ πιὸ βαθειά, ὡσότου τὸ βάθος καὶ τὸ ὕψος νὰ ἔχη χάση τὴν σημασία του, καὶ κάθε μορφὴ μετρήσεως παύει.

Σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι ὑπάρχει πλήρης εἰρήνη — ὄχι εὐχαρίστησι ἢ ὁποία ἔχει ἐπέλθῃ ἀπὸ ἱκανοποίησι — ἀλλὰ μιὰ εἰρήνη, ποὺ ἔχει τάξη, ὁμορφιὰ καὶ ἔνταση. Μπορεῖ ὅλα νὰ καταστραφοῦν ὅπως μπορεῖτε νὰ καταστρέψετε ἓνα λουλουδί καὶ ὅμως παρ' ὅλο τὸ τρωτό της εἶναι ἀκατάστρεπτη. Αὐτὸς ὁ διαλογισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ διδαχθῇ ἀπὸ ἓναν ἄλλον. Πρέπει νὰ ἀρχίσετε χωρὶς νὰ ξέρετε ὅτιδῆποτε γι' αὐτὸν καὶ νὰ κινῆσθε ἀπὸ ἀθωότητα σὲ ἀθωότητα.

Τὸ ἔδαφος στὸ ὁποῖον ὁ διαλογιζόμενος νοὺς μπορεῖ νὰ ἀρχίση, εἶναι τὸ ἔδαφος τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ἢ σύγκρουσι, ὁ πόνος καὶ πρόσκαιρη χαρά. Πρέπει νὰ ἀρχίσης ἀπὸ κεῖ καὶ νὰ φέρῃς τάξη καὶ ἀπὸ κεῖ νὰ κινῆσαι ἀδιάκοπα. Ἀλλὰ ἂν ἐνδιαφέρεστε μόνον μὲ τὸ νὰ φτιάξετε τάξη, τότε αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ τάξη θὰ ἐπιφέρῃ τοὺς δικoὺς της περιορισμοὺς καὶ ὁ νοὺς θὰ εἶναι τότε ὁ αἰχμάλωτός της.

Σὲ ὅλη αὐτὴ τὴν κίνησι πρέπει κατὰ κάποιον τρόπο νὰ ἀρχίση κανεὶς ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὄχθη, ὄχι πάντα νὰ ἐνδιαφέρεται ἀπὸ τούτῃ τὴν ὄχθη ἢ πῶς νὰ περάσει κανεὶς τὸ ποτάμι. Πρέπει νὰ κάνετε μιὰ βουτιά μέσα στὸ νερό, ὄχι νὰ ξέρετε πῶς νὰ κολυμπᾶτε. *Καὶ ἡ ὁμορφιὰ τοῦ διαλογισμοῦ εἶναι ὅτι ποτε δὲν ξέρετε ποὺ εἴσθε, ποὺ θὰ πᾶτε, ποιὸ εἶναι τὸ τέλος.*

Ὑπάρχει μιὰ καινούργια ἐμπειρία στὸν διαλογισμό; Ἡ ἐπιθυμία γιὰ πείρα, ἡ ὑψηλότερη πείρα ἢ ὁποία ὑπάρχει πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὴν καθημερινότητα ἢ τὴν κοινοτυπία, εἶναι αὐτὴ ποὺ διατηρεῖ τὴν ρέουσα πηγὴ τοῦ κενοῦ. Ὁ πόθος γιὰ περισσότερη πείρα, γιὰ ὁράματα, γιὰ ὑψηλότερη ἀντίληψι, γιὰ τὴν μιὰ ἢ τὴν ἄλλη πραγματοποίησι, κάνει τὸν νοῦ νὰ κυττάζῃ πρὸς τὰ ἔξω, πρᾶγμα ποὺ δὲν εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν ἐξάρτησί του ἀπὸ τὸ περιβάλλον καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ περίεργο μέρος τοῦ διαλογισμοῦ εἶναι ὅτι ἐνα γεγονὸς δὲν δημιουργεῖται μέσα ἀπὸ μιὰ πείρα. Εἶναι ἐκεῖ, σὰν ἓνα καινούργιο ἄστρο στὸν οὐρανό, χωρὶς μνήμη ποὺ νὰ τὴν διαδέχεται καὶ νὰ τὴν κρατᾷ, χωρὶς τὴν συνηθισμένη λειτουργία τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τῆς ἀνταποκρίσεως μὲ ὅρους τοῦ «ἀρέσει» καὶ «δὲν ἀρέσει». Ἡ ἔρευνά μας πηγαίνει πάντα πρὸς τὰ ἔξω, ὁ νοὺς ζητώντας κάποια πείρα πηγαίνει πρὸς τὰ ἔξω. Τὸ νὰ πηγαίνει κανεὶς πρὸς τὰ ἔσω (μέσα) δὲν εἶναι καθόλου μιὰ ἀναζήτησι. Εἶναι ἀντίληψι. Ἡ ἀνταπόκρισι εἶναι πάντα ἐπαναληπτική, γιατί προέρχεται πάντα ἀπὸ τὸν ἴδιο σωρὸ τῆς μνήμης.

Μετά τὴν βροχή, οἱ λόφοι ἦσαν λαμπεροί. Ἦσαν ἀκόμα καφετένιοι ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ τώρα ὅλο τὸ πράσινο θὰ ἀπεκαλύπτετο. Εἶχε βρέξει πολὺ δυνατὰ καὶ ἡ ὁμορφιά αὐτῶν τῶν λόφων ἦταν ἀπερίγραπτη. Ὁ οὐρανὸς ἦταν ἀκόμα συννεφιασμένος καὶ στὸν ἀέρα ὑπῆρχε μυρωδιά τοῦ SUMAC, τῆς φασκομηλιάς καὶ τοῦ εὐκαλύπτου. Ἦταν θαυμάσιο νὰ βρίσκεσαι ἀνάμεσά τους, μιὰ παράξενη ἡσυχία (σιωπὴ) σὲ καταλάμβανε.

Διαφορετικοί, ἀπὸ τὴν θάλασσα ποὺ βρισκόταν πέρα μακριὰ κάτω ἀπὸ σᾶς, αὐτοὶ οἱ λόφοι ἦσαν ἀπόλυτα ἡσυχοί. Καθὼς πρόσεχες καὶ παρατηροῦσες γύρω σου, εἶχες ἀφίσει κάθε τι κάτω πέρα σ' αὐτὸ τὸ μικρὸ σπίτι — τὰ ροῦχα σου τίς σκέψεις σου καὶ τοὺς παράξενους δρόμους τῆς ζωῆς. Ἐδῶ ταξίδευες πολὺ φωτεινά, χωρὶς κάποια σκέψη, χωρὶς κάποιο φορτίο καὶ μὲ μιὰν αἴσθησι πλήρους κενοῦ καὶ ὁμορφιάς. Οἱ μικροὶ πράσινοι θάμνοι θὰ ἦσαν σύντομα ἀκόμα πιὸ πράσινοι, καὶ σὲ λίγες ἐβδομάδες θὰ εἶχαν μιὰ πιὸ δυνατὴ μυρωδιά. Τὰ ὀρτύκια φώναζαν καὶ μερικὰ ἀπ' αὐτὰ πετοῦσαν πέρα. *Χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, ὁ νοῦς βρισκόταν σὲ κατάστασι διαλογισμοῦ, στὸν ὁποῖον ἡ ἀγάπη ἀνθοῦσε.* Στὸ κάτω-κάτω, μόνον στὸ ἔδαφος τοῦ διαλογισμοῦ μπορεῖ αὐτὸ τὸ λουλούδι νὰ ἀνθίσῃ. Ἦταν πράγματι πάρα πολὺ θαυμάσια καὶ ἀσυνήθιστα (παράξενα), ὅλα αὐτὰ σ' ἀκολουθοῦσαν στὴν νύχτα καὶ ὅταν ξυπνοῦσες πολὺ πρὶν ὃ ἡλῖος ἀνατείλῃ, ἦταν ἀκόμα ἐκεῖ στὴν καρδιά σου μὲ τὴν ἀπίστευτή τους χαρὰ γιὰ κανένα ὁποιοδήποτε ἰδιαίτερο λόγο. Ἦταν ἐκεῖ χωρὶς αἰτία καὶ ἦταν μεθυστικά. Θὰ βρισκόταν ἐκεῖ ὅλη τὴν ἡμέρα χωρὶς ποτὲ νὰ τὰ ζητήσῃς ἢ νὰ τὰ προσκαλέσῃς νὰ μείνουν μαζί σου.

Εἶχε βρέξει δυνατὰ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς νύχτας καὶ τῆς ἡμέρας καὶ κάτω στὶς ρεματιῆς τὸ λασπωμένο ποτάμι χυνόταν στὴ θάλασσα, κάνοντάς τὴν σοκολατιά καφέ. Καθὼς περπατοῦσες στὴν παραλία τὰ κύματα ἦταν τεράστια καὶ ξεπερνοῦσαν μὲ μεγαλοπρεπὴ καμπύλη καὶ δύναμι. Περπατοῦσες κόντρα στὸν ἄνεμο καὶ ξαφνικὰ αἰσθανόσουν ὅτι δὲν ὑπῆρχε τίποτα ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ στὸν οὐρανό, καὶ αὐτὸ τὸ ἄνοιγμα (καθαρότης) ἦταν παράδεισος. *Τὸ νὰ εἶσαι τόσο πλήρως ἀνοιχτός, τρωτός —πρὸς τοὺς λόφους, στὶς θάλασσες καὶ στοὺς ἀνθρώπους— εἶναι ἡ πραγματικὴ οὐσία τοῦ διαλογισμοῦ.*

Τὸ νὰ μὴν ἔχῃς ἀντίστασι, τὸ νὰ μὴν ἔχῃς ἐσωτερικοὺς φραγμοὺς πρὸς ὅτιδήποτε, τὸ νὰ εἶσαι πραγματικὰ ἐλεύθερος, πλήρης, ἀπὸ ὅλες τίς μικρὲς ὠθήσεις, καταναγκασμοὺς καὶ αἰτήματα μὲ ὅλες τίς μικρὲς τους συγκρούσεις καὶ ὑποκρισίες εἶναι τὸ νὰ περπα-

τᾶς στῇ ζωῇ μὲ ἀνοιχτὴ ἀγκαλιά. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα, περπατώντας ἐκεῖ σ' αὐτὴ τὴν ὑγρὴ ἄμμο μὲ τοὺς γλάρους τῆς θάλασσας γύρω σου, αἰσθανόσουν τὴν ἐξαιρετικὴ αἴσθηση ἀνοιχτῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν μεγάλη ὁμορφιὰ τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία δὲν ἦταν μέσα σου ἢ ἔξω ἀπὸ σένα, ἀλλὰ παντοῦ. Δὲν αἰσθανόμαστε πόσο σημαντικὸ εἶναι νὰ εἶναι κανεὶς ἐλεύθερος ἀπὸ τὶς γκρινιάρικες εὐχαριστήσεις καὶ τοὺς πόνους τους, ἔτσι ποὺ ὁ νοῦς νὰ παραμένῃ μοναχικός. Μόνον ὁ νοῦς ποὺ εἶναι τελείως μοναχικός εἶναι ἀνοιχτός. Αἰσθανόσουν ὅλα αὐτά, ξαφνικά, σὰν ἓνα δυνατὸ ἀνεμοποὺ σάρωνε πάνω τὴν γῆ καὶ σὲ διαπερνοῦσε. Ἐκεῖ βρισκόσουν —ἀπογυμνωμένος ἀπὸ κάθε τι, ἄδειος— καὶ ἐπομένως τελείως ἀνοιχτός. Ἡ ὁμορφιά αὐτοῦ δὲν ἦταν στὶς λέξεις ἢ στὸ συναίσθημα, ἀλλὰ φαινόταν νὰ εἶναι παντοῦ γύρω σου, μέσα σου, πάνω ἀπ' τὰ νερὰ καὶ στοὺς λόφους. Αὐτὸ εἶναι διαλογισμός.

Ἦταν ἓνα ἀπ' αὐτὰ τὰ ὥραϊα πρῶινὰ ποὺ δὲν ὑπῆρξαν πρὶν. Ὁ ἥλιος μόλις ἀνέτειλλε καὶ τὸν ἔβλεπες ἀνάμεσα στοὺς εὐκαλύπτους καὶ στὰ πεῦκα. Ἦταν πάνω ἀπ' τὰ νερὰ χρυσαφένιος, λαμπερός —μὲ τέτοιο φῶς ποὺ ὑπάρχει μόνον ἀνάμεσα στὰ βουνὰ καὶ στὴ θάλασσα. Ἦταν τέτοιο καθαρὸ (διαυγές) πρῶινὸ χωρὶς ἀνάσα, γεμᾶτο ἀπ' αὐτὸ τὸ παράξενο φῶς ποὺ βλέπει κανεὶς ὄχι μόνον μὲ τὴν ματιὰ του, ἀλλὰ μὲ τὴν καρδιά του. Καὶ ὅταν τὸ κυττᾶτε ὁ οὐρανὸς εἶναι πολὺ κοντὰ στὴ γῆς, καὶ ἔχετε χαθῇ στὴν ὁμορφιά του. Ξέρετε, δὲν θὰ ἔπρεπε ποτὲ νὰ διαλογίζεσθε δημοσία, ἢ μὲ ἕναν ἄλλον ἢ μὲ μιὰν ὁμάδα. Θὰ πρέπει νὰ διαλογίζεσθε μόνον σὲ μοναχικότητα, στὴν ἡσυχία τῆς νύκτας ἢ ἐνωρὶς στὸ ἡσυχό πρῶινό. Ὅταν διαλογίζεσθε σὲ μοναχικότητα πρέπει νὰ ὑπάρχει μοναχικότης. Πρέπει νὰ εἴσθε ἐντελῶς μόνος, ὄχι νὰ ἀκολουθεῖτε ἓνα σύστημα, μιὰ μέθοδο, ἐπαναλαμβάνοντας λέξεις ἢ ἀκολουθώντας σκέψεις ἢ σχηματίζοντας σκέψεις σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία σας. Ἡ μοναχικότης παρουσιάζεται ὅταν ὁ νοῦς εἶναι ἐλευθερωμένος ἀπὸ τὴν σκέψι. Ὅταν ὑπάρχουν ἐπιδράσεις ἀπὸ ἐπιθυμίες ἢ ἀπὸ τὰ πράγματα, ποὺ ὁ νοῦς ἐπιδιώκει, εἴτε στὸ μέλλον, ἢ στὸ παρελθόν, δὲν ὑπάρχει μοναχικότης.

Μόνον στὴν ἀπεραντῶσύνῃ τοῦ παρόντος παρουσιάζεται αὐτὴ ἡ μοναχικότης. Καὶ τότε σὲ ἡρεμὴ μυστικότητα στὴν ὁποίαν ὅλες οἱ ἐπικοινωνίες ἔχουν σταματήσει, στὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει παρατηρητής, μὲ τὶς ἀνησυχίες του μὲ τὶς ἀνόητες διαθέσεις του καὶ προβλήματα —μόνον τότε σ' αὐτὴ τὴν ἡρεμὴ μοναχικότητα, ὁ διαλογισμὸς γίνεται κάτι ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ μπῇ σὲ λέξεις. Τότε ὁ διαλογισμὸς εἶναι μιὰ αἰωνία κίνησι.

Δὲν ξέρω ἂν ποτὲ ἔχετε διαλογισθῇ, ἂν ποτὲ ἔχετε μείνει μόνος (μοναχικός) μακριὰ ἀπὸ κάθε τι, ἀπὸ κάθε πρόσωπο, ἀπὸ κάθε σκεψι καὶ ἐπιδίωξι, ἂν ἔχετε ποτὲ βρεθῇ πλήρως, ἐντελῶς μοναχικός, ὄχι ἔρημος, ὄχι ἀποσυρμένος σὲ κάποιο φανταστικὸ ὄνειροπόλημα ἢ ὄραμα, ἀλλὰ μακριὰ, ἔτσι ποὺ μέσα σου δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ ἀναγνωρίσιμο, τίποτα ποὺ νὰ τὸ ἐγγίξης μετὴ σκέψι ἢ τὸ αἶσθημα, τόσο μακριὰ ὥστε σ' αὐτὴ τὴν πλήρη μόνωσι ἢ πραγματικὴ σιωπὴ γίνεται τὸ μόνον ἄνθος, τὸ μόνον φῶς καὶ ἡ ἄχρονη ιδιότης ποὺ δὲν μετριέται ἀπὸ τὴ σκέψι.

Μόνον σὲ τέτοιο διαλογισμό ἡ ἀγάπη ἔχει τὴν παρουσία της. Μὴ σκοτίζεσθε νὰ τὴν ἐκφράσετε, θὰ ἐκφράσῃ τὸν ἑαυτὸ της. Μὴ τὴν χρησιμοποιήσετε. Μὴν προσπαθήσετε νὰ τὴν βάλετε σὲ δράσι. Θὰ δράσῃ καὶ ὅταν δράσῃ, σ' αὐτὴ τὴ δράσι δὲν ὑπάρχει λύπη, ἀπογοήτευση, οὔτε ἀντίφασσι, τίποτα ἀπὸ τὴ δυστυχία καὶ τὸ μόχθο τοῦ ἀνθρώπου.

Λοιπὸν διαλογίζεσθε μόνος. Λησμονηθεῖτε. Καὶ μὴ προσπαθῇτε νὰ θυμηθῇτε ποὺ ἔχετε ὑπάρξει. Ἄν προσπαθῇτε νὰ τὸ θυμηθῇτε τότε θὰ εἶναι κάτι ποὺ εἶναι πεθαμένο. Καὶ ἂν τὸ κρατήσετε στὴν μνήμη σας, τότε δὲν θὰ εἴσθε ποτὲ πάλι μόνος. Λοιπὸν διαλογίζεσθε σ' αὐτὴ τὴν ἀτέλειωτη μοναχικότητα, στὴν ὁμορφιά αὐτῆς τῆς ἀγάπης, σ' αὐτὴ τὴν ἀθωότητα, στὸ καινούργιο —τότε ὑπάρχει εὐδαιμονία ποὺ εἶναι αἰώνια.

Ὁ οὐρανὸς εἶναι πολὺ γαλάζιος, τὸ γαλάζιο ποὺ ἔρχεται μετὰ τὴν βροχὴ καὶ αὐτὲς οἱ βροχὲς ἔχουν ἔλθει ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς μῆνες ἀνομβρίας. Ὑστερα ἀπὸ τὴ βροχὴ οἱ οὐρανοὶ ἔχουν πλυθῇ καθαρὰ καὶ οἱ λόφοι εἶναι χαρούμενοι (ἐορταστικοί) καὶ ἡ γῆ εἶναι ἡσυχὴ, σιωπηλή. Καὶ κάθε φύλλο ἔχει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πάνω του, καὶ ἡ αἴσθησι τῆς γῆς εἶναι πολὺ κοντὰ σας. *Λοιπὸν διαλογίζεσθε σὲ πολὺ μυστικὰ γωνιὰ τῆς καρδιάς σας καὶ τοῦ νοῦ σας, ὅπου δὲν εἶχατε ποτὲ πρὶν ὑπάρξει.*

Αὐτὸ τὸ πρωῒνό, ἡ θάλασσα ἦταν σάν μιὰ λίμνη ἢ σάν ἕνα τεράστιος ποταμός-χωρὶς μιὰ ρυτίδα, καὶ τόσο ἡρεμὴ (ἀτάραχη) ὥστε μποροῦσες νὰ δῆς τὴν ἀντανάκλασι τῶν ἀστρῶν τόσο νωρὶς τὸ πρωῒ. Ἡ αὐγὴ δὲν εἶχε ἀκόμα φανῇ καὶ ἔτσι τ' ἀστέρια καὶ ἡ ἀντανάκλασι τῶν βράχων καὶ τὰ μακρινὰ φῶτα τῆς πόλεως ἦσαν ἐκεῖ πάνω στὸ νερό. Καὶ καθὼς ὁ ἥλιος πλησίαζε στὸν ὀρίζοντα σ' ἕνα ἀσυννέφιαστο οὐρανό, ἔφτιαχνε ἕνα χρυσὸ μονοπάτι. Ἦταν θαυμάσιο νὰ βλέπῃς αὐτὸ τὸ φῶς τῆς Καλλιφόρνιας νὰ γεμίζει τὴ γῆ καὶ κάθε χορταράκι χλόης. Καθὼς πρόσεχες μιὰ μεγάλη σιωπὴ σὲ κατελάμβανε. Τὸ μυαλὸ γινόταν ἡσυχό, χωρὶς ἀντίδρασι, χωρὶς

κίνησι. Ήταν παράξενο νά αίσθάνεται κανείς αὐτὴν τὴν ἀπέραντη σιωπὴ. «Αἰσθάνεται» δὲν εἶναι ἡ λέξι. Ἡ ἰδιότης αὐτῆς τῆς σιωπῆς, τῆς ἡρεμίας δὲν ἦταν αἰσθητὴ ἀπὸ τὸ νοῦ, εἶναι πέρα ἀπ' τὸ νοῦ. Ὁ νοῦς φαντάζεται, διατυπώνει ἢ φτιάχνει ἕνα σχέδιο γιὰ τὸ μέλλον, ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ἡρεμία (σιωπὴ) εἶναι πέρα ἀπ' τὴν ἀκτῖνα τῆς δράσεώς του, πέρα ἀπὸ κάθε φαντασία, πέρα ἀπὸ κάθε ἐπιθυμία. Εἶσαι τόσο ἡρεμος, ὥστε τὸ σῶμα σου γίνεται ἐντελῶς μέρος τῆς γῆς, μέρος ἀπὸ κάθε τι ποὺ εἶναι ἡρεμο. Καὶ ὅπως ἡ ἐλαφριά αὔρα ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ τοὺς λόφους κουνοῦσε τὰ φύλλα, αὐτὴ ἡ ἡρεμία, αὐτὴ ἡ ἐξαιρετικὴ ἰδιότης τῆς σιωπῆς δὲν ἐταράσσετο.

Τὸ σπίτι ἦταν ἀνάμεσα στοὺς λόφους καὶ στὴ θάλασσα καὶ ἐδέσποζε πάνω ἀπ' τὴ θάλασσα. Καθὼς παρατηροῦσες τὴν ἡρεμὴ θάλασσα γινόσουν πραγματικὰ μέρος ἀπὸ κάθε τι. Ἦσουν τὸ φῶς καὶ ἡ ὁμορφιά τῆς ἀγάπης. Πάλι τὸ νά πῆτε «εἶσατε ἕνα μέρος ἀπὸ κάθε τι» εἶναι ἐπίσης λάθος. Ἡ λέξι «σύ» δὲν εἶναι κατάλληλη, γιατί πραγματικὰ δὲν εἶσατε ἐκεῖ. Δὲν ὑπῆρχατε. Ὑπῆρχε μόνον αὐτὴ ἡ σιωπὴ, ἡ ἐξαιρετικὴ αἴσθησις τῆς ἀγάπης. Οἱ λέξεις, «σύ καὶ ἐγώ» χωρίζουν τὰ πράγματα. Αὐτὸς ὁ χωρισμὸς σ' αὐτὴ τὴν παράξενη σιωπὴ καὶ ἡρεμία δὲν ὑπάρχει. Καὶ ὅπως κυτοῦσες ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος ἐφαίνοντο ὅτι εἶχαν φθάσει σ' ἕνα τέλος. Ὁ χῶρος ποὺ διαιρεῖ δὲν εἶχε πραγματικότητα. Αὐτὸ τὸ φύλλο καὶ αὐτὸς ὁ εὐκάλυπτος καὶ τὸ γαλάζιο λαμπερὸ νερὸ δὲν ἦταν διαφορετικὰ ἀπὸ σένα. Ὁ διαλογισμὸς εἶναι τόσο ἀπλός. Τὸν μπερδεύουμε ὅμως, καὶ ὑφαίνουμε ἕνα ἴσθι ἀπὸ ἰδέες γύρω ἀπ' αὐτόν -τὶ εἶναι καὶ τὶ δὲν εἶναι. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τίποτα ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα.

Ἐπειδὴ εἶναι τόσο πολὺ ἀπλὸς μᾶς ξεφεύγει, γιατί ὁ νοῦς μας εἶναι τόσο πολὺπλοκος, μικροπρεπὴς καὶ φθαρμένος ἀπὸ τὸν χρόνο. Καὶ αὐτὸς ὁ νοῦς ὑπαγορεύει τὴν δράσι τῆς καρδιᾶς καὶ ἡ ταραχὴ ἀρχίζει. Ἀλλὰ ὁ διαλογισμὸς ἔρχεται φυσικὰ μὲ ἐξαιρετικὴ εὐκολία ὅταν περπατᾶτε στὴν ἄμμο ἢ κυτᾶτε ἔξω ἀπ' τὸ παράθυρό σας ἢ βλέπετε αὐτοὺς τοὺς θαυμάσιους λόφους ποὺ φλέγονται ἀπὸ τὸν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ. Γιατί (;) εἴμαστε τόσο βασανισμένα ἀνθρώπινα ὄντα, μὲ δάκρυα στὰ μάτια καὶ ψεύτικο γέλιο στὰ χεῖλη;

Ἄν μπορούσατε νά περπατήσετε μόνος ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τοὺς λόφους ἢ στὰ δάση ἢ ἀνάμεσα στὴ μακρὰ λευκὴ ἄμμο, σ' αὐτὴ τὴν μοναχικότητα θά γνωρίζατε τὶ εἶναι διαλογισμὸς. Ἡ ἐκστασις τῆς μοναχικότητος ἔρχεται ὅταν δὲν εἴσθε τρομαγμένος ποὺ εἴσθε μόνος, ποὺ δὲν ἀνέκτετε πιά στὸν κόσμον ἢ δὲν εἴσθε

προσκολλημένος σέ ότιδήποτε. Τότε, όπως αυτή ή αύγή πού φάνηκε αυτό τὸ πρωϊνό, ἔρχεται σιωπηλὰ καὶ φτιάχνει ἕνα χρυσὸ μονοπάτι σέ πλήρη σιωπή, ἡ ὁποία ὑπῆρχε ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἡ ὁποία ὑπάρχει τώρα καὶ θὰ ὑπάρχει πάντοτε.

Τὴν εὐτυχία καὶ τὴν εὐχαρίστησι μπορεῖτε νὰ τὴν ἀγοράσετε σέ κάποια ἀγορὰ σέ κάποια τιμὴ. Ἀλλὰ τὴν εὐδαιμονία δὲν μπορεῖτε νὰ τὴν ἀγοράσετε, γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας ἢ γιὰ κάποιον ἄλλον. Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ εὐχαρίστησι δεσμεύονται ἀπὸ τὸν χρόνον. Μόνον στὴν ὁλοκληρωτικὴ ἐλευθερία μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἐλευθερία. Τὴν εὐχαρίστησι ὅπως καὶ τὴν εὐτυχία μπορεῖτε νὰ τὴν ζητήσετε καὶ νὰ τὴν βρῆτε μὲ διάφορους τρόπους. Ἀλλὰ ἔρχονται καὶ φεύγουν. Ἡ εὐδαιμονία —αὕτὴ ἡ παράξενη αἴσθησι χαρᾶς— δὲν ἔχει κίνητρο. Δὲν μπορεῖτε, πιθανὸν νὰ τὴν ἀναζητήσετε καὶ ὅταν μιὰ φορὰ ὑπάρχει ἐξηρημαμένη ἀπὸ τὴν ποιότητα τοῦ νοῦ σας, παραμένει ἀχρονὴ, χωρὶς αἰτία καὶ εἶναι ἕνα πράγμα πού δὲν μετριέται ἀπὸ τὸν χρόνο.

Ὁ διαλογισμὸς δὲν εἶναι ἡ ἐπιδίωξι τῆς εὐχαριστήσεως καὶ τῆς ἀναζητήσεως εὐτυχίας. Ὁ διαλογισμὸς ἀντιθέτως, εἶναι μιὰ κατάστασι τοῦ νοῦ στὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει ἰδέα ἢ συνταγὴ καὶ ἐπομένως ὑπάρχει ὁλοκληρωτικὴ ἐλευθερία. Μόνον σ' ἕνα τέτοιο νοῦ αὕτὴ ἡ εὐδαιμονία ἔρχεται χωρὶς ν' ἀναζητηθῇ καὶ χωρὶς νὰ προσκληθῇ. Μιὰ φορὰ πού ὑπάρχει, ἂν καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ζῆτε στὸν κόσμον μὲ ὅλους τοὺς θορύβους του, εὐχαριστήσεις καὶ βαρβαρότητες, αὐτὰ ὅλα δὲν θὰ ἐγγίξουν αὐτὸν τὸν νοῦ. Μιὰ φορὰ πού ὑπάρχει ἐκεῖ, ἡ σύγκρουσι ἔχει παύσει. Ἀλλὰ τὸ τέλος τῆς συγκρούσεως δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἐλευθερία. Ὁ διαλογισμὸς εἶναι μιὰ κίνησι τοῦ νοῦ σ' αὕτὴ τὴν ἐλευθερία. Σ' αὕτὴ τὴν ἔκρηξι τῆς εὐδαιμονίας τὰ μάτια γίνονται ἀθῶα καὶ ἡ ἀγάπη τότε εἶναι εὐλογία.

Ὁ διαλογισμὸς δὲν εἶναι ὁ ἀπλοῦς ἔλεγχος τοῦ σώματος καὶ τῆς σκέψεως, οὔτε εἶναι ἕνα σύστημα εἰσπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς. Τὸ σῶμα πρέπει νὰ εἶναι ἡσυχό, γερὸ χωρὶς ὑπερέντασι. Ἡ εὐαίσθησι στὴν αἴσθησι πρέπει νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ εἶναι ὀξεῖα καὶ ὁ νοῦς μ' ὅλη τὴν φλυαρία του, τὴν ταραχὴ καὶ ψαξίματα πρέπει νὰ σταματήσει. Δὲν εἶναι ὁ ὀργανισμὸς μὲ τὸν ὁποῖον πρέπει κανεὶς νὰ ἀρχίσῃ, ἀλλὰ μᾶλλον εἶναι ὁ νοῦς μὲ τὶς γνώμες του, προκαταλήψεις καὶ αὐτοενδιαφέροντα πού πρέπει νὰ προσεχθῇ. Ὅταν ὁ νοῦς εἶναι ὑγιής, ζωντανὸς καὶ ζωηρός, τότε ἡ αἴσθησι θὰ εἶναι ὑψωμένη καὶ ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητη. Τότε τὸ σῶμα μὲ τὴν δική του φυσι-

κή νοημοσύνη, ἡ ὁποία δὲν θὰ ἔχη ἐλαττωθῇ ἀπὸ τὴν συνήθεια καὶ τὴν διάθεσι, θὰ λειτουργήσῃ ὅπως θὰ ἔπρεπε.

Πρέπει λοιπὸν κανεὶς νὰ ἀρχίσῃ μὲ τὸν νοῦ καὶ ὄχι μὲ τὸ σῶμα, γιὰτὶ ὁ νοῦς εἶναι σκέψι καὶ οἱ ποικιλίες τῶν ἐκφράσεων τῆς σκέψεως. Ἀπλὴ συγκέντρωσι κάνει τὴν σκέψι στενὴ, περιορισμένη καὶ εὐθραυστη, ἀλλὰ συγκέντρωσις ἔρχεται σὰν ἓνα φυσικὸ πρᾶγμα, ὅταν ὑπάρχῃ μιὰ ἐπίγνωσι τῶν τρόπων τῆς σκέψεως. Αὐτὴ ἡ ἐπίγνωση δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὸν σκεπτόμενο, ὁ ὁποῖος ἐκλέγει καὶ ἀπορρίπτει, συγκρατεῖ καὶ ἀπορρίπτει. Αὐτὴ ἡ ἐπίγνωσι εἶναι χωρὶς ἐκλογὴ καὶ εἶναι καὶ τὰ δυό, τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὸ ἐσωτερικόν, εἶναι μιὰ ἐσωτερικὴ ροὴ ἀνάμεσα στὰ δυό, ἔτσι ὁ χωρισμὸς ἀνάμεσα στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἐσωτερικὸ τελειώνει.

Ἡ σκέψι καταστρέφει τὴν αἴσθησι, τὴν αἴσθησι ποὺ εἶναι ἀγάπη.

Ἡ σκέψι μπορεῖ νὰ προσφέρῃ μόνον εὐχαρίστησι, καὶ στὴν ἐπιδίωξι εὐχαριστήσεως ἡ ἀγάπη παραμερίζεται. Ἡ εὐχαρίστησι τοῦ φαγητοῦ, τοῦ πιστοῦ ἔχει τὴν συνέχειά της στὴ σκέψι καὶ ἀπλῶς τὸ νὰ ἐλέγχουμε ἢ νὰ καταπνίγουμε αὐτὴν τὴν εὐχαρίστησι τὴν ὁποίαν ἡ σκέψι ἔχει ἐπιφέρει δὲν ἔχει νόημα, ἀπλῶς δημιουργεῖ μόνον διάφορες μορφὲς συγκρούσεως καὶ βίας (καταναγκασμοῦ).

Ἡ σκέψι ποὺ σὲ τελευταία ἀνάλυσι εἶναι ὕλικὴ διεργασία δὲν μπορεῖ νὰ ἀναζητήσῃ αὐτὸ ποὺ εἶναι πέρα ἀπ' τὸν χρόνον γιὰτὶ ἡ σκέψι εἶναι μνήμη καὶ ἡ πείρα σ' αὐτὴ τὴ μνήμη εἶναι τόσο πεθαιμῆνη σὰν τὸ φύλλο τοῦ τελευταίου φθινοπώρου.

Στὴν ἐπίγνωση ὅλων αὐτῶν, γεννιέται ἡ προσοχή, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μὴ προσοχῆς.

Ὑπάρχει ἀπροσεξία ἡ ὁποία ἔχει ὑπαγορεύσει τὶς εὐχάριστες συνήθειες τοῦ σώματος καὶ ἐξασθενεῖ τὴν ἔντασι τῆς αἰσθήσεως. Ἡ ἀπροσεξία δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ μέσα στὴν προσοχή. Ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀπροσεξίας εἶναι προσοχή.

Τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς ὁλόκληρη αὐτὴ τὴ περίπλοκη λειτουργία εἶναι διαλογισμός, ἀπὸ τὸν ὁποῖο μόνον ἔρχεται τάξι σ' αὐτὴ τὴν σύγχυσι. Αὐτὴ ἡ τάξι εἶναι τόσο ἀπόλυτη, ὅπως εἶναι ἡ τάξι στὰ μαθηματικὰ καὶ ἀπ' αὐτὴν ὑπάρχει δράσις — τὸ ἄμεσον πράττειν. Ἡ τάξι δὲν εἶναι διευθέτησις —τακτοποιήσις— σκοπὸς καὶ ἀναλογία. Αὐτὰ ἔρχονται πολὺ ἀργότερα. Τάξι ἔρχεται ἀπὸ ἓνα νοῦ ὁ ὁποῖος δὲν θορυβεῖται ἀπὸ τὰ πράγματα τῆς σκέψεως. Ὅταν ἡ σκέψι εἶναι σιωπηλὴ ὑπάρχει κενὸ ποὺ εἶναι τάξι.

ΡΩΜΥΛΟΣ ΒΑΜΒΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Περὶ ΕΡΩΤΟΣ, υἱοῦ τῆς ΟΥΡΑΝΙΑΣ Θεᾶς

Παναρχαία τυγχάνει ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «Ἔρως», ἥτις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὅμηρου ἐκφράζει πολλὰς σημασίαις· συγκεκριμένως ἀντιστοιχεῖ μὲ ἐπιθυμίαν ἀποκτήσεως ἢ ἱκανοποιήσεως, ἢ μὲ τὰσιν πρὸς ἰδεώδη ἀντικείμενα καὶ ὑψηλὰς ἐπιδιώξεις, ἢ ἀκόμῃ μὲ Δαίμονα, τέλος δέ, μὲ τὴν δημιουργὸν δύναμιν τῆς Ζωῆς, ὡς ἐνέργεια ἐγκλείουσα κοσμολογικὴν καὶ θεολογικὴν ὄντοτητα.

— Εἰς τὴν Νεοελληνικὴν, συγχέεται συνήθως ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «ἀγάπη» πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως «ἔρως», ἐνῶ εἰς τὰς πλείστας τῶν ξένων γλωσσῶν, μιὰ καὶ μόνῃ λέξις ἀποδίδει ἀμφοτέρας τὰς σημασίας.

Ἐπάρχει ὁμως διαφορὰ οὐσιώδους μεταξὺ τῶν λέξεων «ἐρᾶν» καὶ «ἀγαπᾶν» τῶν ἀρχαίων. Τὸ ρῆμα «ἀγαπᾷ» ἐκφράζει στατικὸν τι φαινόμενον τοῦ ψυχικοῦ βίου. Τὸ «ἐρῶ» πάλιν, ἀποδίδει δυναμικὴν τινα ἔννοιαν.

Ὁ περρωτὸς υἱὸς τῆς ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ —ὁ τοξότης ΕΡΩΣ— καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ —θεὰ τοῦ ΚΑΛΛΟΥΣ— εἶναι ἐκ τῶν πλέον ζωηρῶν ἀλληγορικῶν παραστάσεων τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, ὡς καὶ ἐν γένει τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἐπικρατούσης λατρείας, ποιήσεως καὶ τέχνης.

— Ἡ Ἀφροδίτη ἦτο θυγάτηρ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς θαλάσσης· κατ' ἄλλους τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Ἡμέρας· κατ' ἄλλους τοῦ Διὸς καὶ τῆς νύμφης Διώνης. Κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπίσης παράδοσιν, ὁ ΖΕΥΣ (τὸ πρωταρχικὸν πῦρ) ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς θεᾶς ΗΡΑΣ (τῆς ὑλικῆς οὐσίας) δημιουργοῦν τὸν ΗΦΑΙΣΤΟΝ (τὸ ὑλικὸν πῦρ) καὶ τὴν κίνησιν, τὴν συμβολιζομένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ ΑΡΕΩΣ. Ἡ δὲ συνεργασία τοῦ θεοῦ Ἄρεως μετὰ τῆς θεᾶς τοῦ Κάλλους ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ δημιουργοῦν τὰ τέκνα των «Ἔρωτα» καὶ «Ἀρμονίαν».

— Ὡς πρὸς τὴν θεάν τοῦ Κάλλους, αὕτη ὡς μία ἐκ τῶν θαυμαστῶν ἐμφανίσεων τῆς παντοδυναμίας τοῦ Διὸς, ἀντεπροσώπευε τὸν διαιωνιστικὸν πυρῆνα καὶ ἦτο (κατὰ τὰς δοξασίας τῶν ἀρχαίων μυστῶν) ἡ ἀλληγορικὴ ἀναπαράσταση τῆς δυνάμεως ἐκείνης, ἥτις, μετὰ τῆς ἐνεργείας τῆς ἐτέρας ἀλληγορικῆς μορφῆς τοῦ Ἡφαί-

στου, έπρωτοστάτει κατὰ τὴν περίοδον τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἀλλοιώσεων τῶν μορφικῶν πλασμάτων. «Οὐρανίαν», «Γαμοστόλον», καὶ «Ζεύκτειραν» τὴν ἀποκαλεῖ εἰς τὸν οἶκεϊον ὕμνον τοῦ Ὁρφεύς, ὅστις εἰς τὴν θεολογίαν τοῦ ἀναφέρεται μὲν εἰς τὴν θεὰν τοῦ Κάλλους καὶ τοῦ Ἑρωτος, ἐπιμελῶς δὲ ἀντιδιαστέλλει εἰς δύο τὴν ποίησίν του, καὶ συνεχῶς ἐπαναλαμβάνει: «φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ· θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλους!» (θα ὁμιλήσω, λέγει, εἰς ὅσους μοῦ εἶναι ἐπιτετραμμένον· κλείσατε δὲ εἰς τοὺς βεβήλους τὰς θύρας...).

Ὡς εἶπομεν ἐν προοιμίῳ, ἡ ΑΦΡΟΔΙΤΗ καὶ ὁ ΕΡΩΣ ἔλαβον σημαντικὴν θέσιν εἰς τὴν λατρείαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λεγόμενοι θεολόγοι, ὅπως ὁ Ὁρφεύς, ὁ Μουσαῖος, ὁ Φερεκύδης, ἀνεγνώριζον τὸν «Ἑρωτα» ὡς θεότητα, εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται ἡ γένεσις καὶ ἡ ὑπαρξις τῶν ὄντων.

— Ὁ Ἀριστοφάνης εἰς τὴν κωμωδίαν του «Ὀρνιθες» ἐκφράζει τὰς περὶ Ἑρωτος κοσμογονικὰς ἀντιλήψεις τῶν Ὀρφικῶν καὶ ὁ Αἰσχύλος εἰς τὰς «Δαναΐδας» του λέγει περὶ τῆς θεᾶς τοῦ Κάλλους τὰ ἐπόμενα: «ἐπιθυμεῖ ὁ ἀγνὸς αἰθὴρ νὰ γονιμοποιήσῃ τὴν γῆν, ἐπιθυμία δὲ τὴν γῆν καταλαμβάνει νὰ τύχῃ γάμου· ὄμβρος δὲ ἐκ τοῦ ἐρῶντος οὐρανοῦ πεσὼν κατέστησε τὴν γῆν καρποφόρον»¹

— Εἰς χορικὸν τῆς «Ἀντιγόνης» ὁ Σοφοκλῆς ὕμνει τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ἑρωτος, τὸν ὁποῖον εἰς τὸν «Ἱππόλυτον» ὁ Εὐρυπίδης ὀνομάζει δαίμονα καὶ τύραννον θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐκτεθέντων, καθὼς καὶ ἐκ τῆς γενεαλογίας καὶ τῶν γνωστῶν κατὰ τὴν μυθολογίαν καὶ τὴν ἐπικὴν ποίησιν περιγραφῶν τῆς φύσεως καὶ τῆς δράσεως τῶν ἐν λόγῳ θεοτήτων, μὲ τὰς σχέσεις των πρὸς τὰς Νύμφας, συνάγομεν τὴν σημασίαν τῶν εἰκονιζομένων, καὶ τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν κατέχουν ἐπὶ τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ κόσμου καὶ εἰδικῶς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, οἱ θεοὶ Ἄρης καὶ Ἥφαιστος, ὡς καὶ ἡ θεὰ τοῦ Κάλλους Ἀφροδίτη, ἰδίᾳ δὲ τὸν ρόλον τὸν ὁποῖον ὑποδύονται τὰ τέκνα αὐτῆς «Ἀρμονία» καὶ πρωτίστως ὁ «Ἑρως».

— Ἡ θεὰ τοῦ Κάλλους, ἡ «Οὐρανία Ἀφροδίτη» ἠνωμένη μετὰ τοῦ Ἄρεως (τοῦ θεοῦ τῆς κινήσεως) καὶ περιβεβλημένη μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ χρυσοῦ δικτύου τοῦ θεοῦ Ἥφαιστου (τοῦ ὑλικοῦ πυρός), εἰκονίζει τὸ θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ Γῆ, ἡδυνήθη νὰ ἐμφανίσῃ ἑαυτὴν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν (τοῦ μόνου διανοουμένου ὄντος τῆς γήϊνης φύσεως), τὸ δὲ τέκνον αὐτῆς, ὁ Ἑρως, ὁ

1. «Ἡ θεὰ Ἀφροδίτη» Σπ. Νάγου (Δελτίον Πυθαγόρας 1930).

ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου ἐνεργῶν, ἀποτελεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνελισσομένου νοητικοῦ κόσμου, τοῦ καθισταμένου ὁλοὲν θειοτέρου, ὡς καὶ τὸ μέσον τὸ ἐξασφαλίζον τὴν πρόοδον τῆς ψυχῆς τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἐδῶ, νομίζω, ἔχει τὴν θέσιν της ἡ ὑπόμνησις ὅτι, εἰς τὸν Ὀμηρικὸν Ὑμνον πρὸς τὴν θεὰν τοῦ Κάλλους, ὁ ἔξοχος ποιητὴς ἐγκωμιάζει ὄχι μόνον τὴν «Οὐρανίαν Ἀφροδίτην», ἀλλ' ἐπαινεῖ παραλήλως καὶ τὰς τρεῖς Παρθένους θεάς, τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν Ἄρτεμιν, καὶ τὴν Ἑστίαν, Ὑμνεῖ δὲ ἰδιαίτερώς τὸν ἔρωτα τῆς θεᾶς πρὸς τὸν «Ἀγχίσην», παρουσιάζων τὴν Ἀφροδίτην ὡς «ἀπειρήτην φιλότητος καὶ ἀδμήτην» προσφερομένην ὡς νόμιμον σύζυγον εἰς τὸν Ἀγχίσην, ὁ ὁποῖος πρὸς κατάκτησίν της περιβάλλεται τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς τρεῖς «παρθενίας», διὰ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ διέλθῃ πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν θεοποίησιν, ἥτοι τὴν φρόνησιν τῆς Ἀθηνᾶς, τὴν ἀγνότητα τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ τὴν ἀγρυπνίαν περὶ τὰ θεῖα τῆς Ἑστίας.

— Εἷς θνητός, οἷος ὁ Ἀγχίσης, καθίσταται ἀντικείμενον ἔρωτος τῆς θεᾶς Ἀφροδίτης, τότε μόνον, ὅταν ἀφυπνίζεται εἰς τὸ Κάλλος τὸ ἄφθαστον τῆς θείας γνώσεως, ὅτε ἐπακολουθεῖ ὁ «γάμος» καὶ ἡ «θεοποίησις».

Ἄλλ' ἡ θεὰ Ἀφροδίτη ἀπέκτησε, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν, μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ (τοῦ θεοῦ τοῦ πνεύματος) καὶ ἄλλο τέκνου, τὸν περίλαμπρον Ἑρμαφρόδιτον (ἄς ἀναμνησθῶμεν ἐν προκειμένῳ τοῦ «ἄρρενοθήλεως» τῆς Π.Δ.).

— Ἡ ἔννοια τοῦ «Ἑρμαφροδίτου» δὲν εἶναι βεβαίως ἐκείνη ἣτις ἀποδίδεται συνήθως εἰς τὴν γνωστὴν τῶν ἀνωμάλων περιπτώσεων τῆς ἐνσωμάτου ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλ' ἡ ἀναφερομένη εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἰδιότητων τοῦ «ἄρρενος» καὶ «θήλεος» στοιχείων, ἐκ τῶν ὁποίων πηγάζει ἡ ἐκδήλωσις καὶ ἡ προαγωγή τῶν μορφῶν τοῦ φαινομενικοῦ κόσμου καὶ τοῦ Σύμπαντος, ὡς καὶ ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πνευματικὴ ἀτομικότης, ἡ περικλείουσα τὰς δυνάμεις ἐκείνας, αἵτινες διεμόρφωσαν τὰ κέντρα τῆς νοήσεως καὶ τῶν αἰσθήσεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται, καὶ ἐκτείνονται αἱ μεταμορφώσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος...

Εἰς ὅλ' αὐτὰ, ὑπάρχουν ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας, ἐλευθέρως σκεπτόμενοι, δυνάμεθα νὰ ἐρευνήσωμεν μέ τὴν βεβαιότητα ὅτι, οἱ γίγαντες τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἔφεραν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως, τόσον ἐπιτυχῶς, θείας γνώσεως περὶ τῆς δημιουργίας τῶν μορφῶν, περὶ τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, καὶ ἐν γένει τῆς λειτουργίας τοῦ δρῶντος ὑπεράνω ἡμῶν θείου πνεύματος.

Ἄς προσπαθήσωμεν, λοιπόν, νὰ χωρήσωμεν ἢ δυνατόν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς διανοήσεως τῶν προγόνων μας, εἰς μίαν σύντομον ἀνασκόπησιν, σχέσιν ἔχουσιν μὲ τὸ *θέμα τοῦ Ἑρωτος*, ὅτε οὗτος ἐξετάζεται ὡς δύναμις δημιουργικὴ κοσμογονικῆς σημασίας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐνέργεια καὶ τάσις πρὸς ἰδεώδεις ἐπιδιώξεις.

Κατὰ τὴν Ὀρφικὴν θεολογίαν, ἐκ τοῦ Ἑρέβους (τοῦ ἀπολύτου Σκότους) καὶ τοῦ ἐσωστρεφοῦς Χάους προήλθεν τὸ «ἀργύρεον ὠόν» ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξεπήδησεν ὁ Ἑρως, ἡ δύναμις ἣτις διὰ τῆς δημιουργικῆς αὐτῆς ἰκανότητος ἔφερεν ἐντὸς τοῦ Χάους τὴν Ἀρμονίαν.

Ἵνα δημιουργηθῇ τὸ Σύμπαν ὁλόκληρον ἐκ τοῦ Χάους, ἀνάγκη νὰ προϋπάρξῃ ὁ πόθος τῆς δημιουργίας καὶ ποιήσεως εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ὑπερθέου Νοός, δηλ. ὁ Ἑρως, ὅστις ὠθεῖ ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὴν ὑπαρξιν καὶ τὸ φῶς. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὰ Ἑπη τοῦ Ὀρφεὺς ἀποκαλεῖ τὴν «Νύκτα» μητέρα τοῦ Ἑρωτος, τὸν ὁποῖον καὶ ὀνομάζει «Φάνην».

Ἐχων προφανῶς πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν Ὀρφικὴν θεολογίαν ὁ Ἡσίοδος ὁμιλεῖ εἰς τὴν «Θεογονίαν», πῶς, μετὰ τὸ Χάος καὶ τὴν Γῆν, ἐγεννήθη αὐτοδυνάμως τὸ πρῶτον ὁ Ἑρως, «ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσιν, λυσιμελής πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων δάμναται ἐν στήθεσιν νόον καὶ ἐπίφρονα βουλὴν», δηλ. ὁ Ἑρως, ὅστις κάλλιστος καὶ λυσιμελής, εἶναι ὁ δαμάζων τὸν νοῦν καὶ τὴν θέλησιν πάντων τῶν ἀθανάτων θεῶν καὶ τῶν θνητῶν ἀνθρώπων.

Ὅπως ὁ Ὀμηρος, οὕτω καὶ ὁ Ἡσίοδος ἀποκλίνει πρὸς τὸν μῦθον, ἀλλ' ἡ σκέψις τοῦ στρέφεται καὶ πρὸς τὸν «λόγον», μὲ ἐμφανῆ τάσιν πρὸς τὴν ἔρευνα τῆς πραγματικότητος, ἵνα προβάλλῃ (εἰς ὑποτυπώδη βεβαίως μορφήν) ἐννοίας τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ ἡ κατόπιν φιλοσοφία, ὅπως:

— τὴν διὰ τοῦ «Χάους» ἐννοίαν τῆς πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ φαινομενικοῦ κόσμου Ἀβύσσου

— τὴν διὰ τῆς «Γῆς» ἐννοίαν τῆς Ὑλης

— καὶ τὴν διὰ τοῦ «Ἑρωτος» ἐννοίαν τῆς Δυνάμεως, ἣτις θέτει τὰ πάντα εἰς κίνησιν. Τὸ Ἡσιόδειον «Χάος» δὲν ἔχει βεβαίως τὴν ἀποδιδομένην ὑστερογενῆ σημασίαν τῆς «Ἀταξίας», ἀλλὰ ἐκείνην τοῦ Διαστήματος, ἐνῶ ὑπὸ τὴν μυθικὴν μορφήν τοῦ «Ἑρωτος» ἐμφανίζεται τὸ Δυναμικὸν Στοιχεῖον, ὅπερ δημιουργεῖ καὶ κινεῖ τὸ Σύμπαν.

Τὴν κοσμογονικὴν σημασίαν τοῦ «Ἑρωτος» ἀπεδέχετο καὶ ὁ Παρμενίδης, ὅστις εἰς τὸ μέρος τοῦ ποιήματός του, εἰς τὸ ὁποῖον

ἐξηγεῖ τὴν γένεσιν τοῦ Σύμπαντος λέγει ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ σφαῖραν εἰς τὸ κέντρον τῆς ὁποίας ἔχει ἐνθρονισθῇ ἡ θεά, ἥτις κυβερνᾷ τὰ πάντα καὶ ἐποπτεύει ἐπὶ τῆς γεννήσεως τῶν ὄντων, πραγματοποιοῦσα τὰς συζεύξεις.

Ἡ ἐν λόγῳ θεά «πρώτιστον μὲν Ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων».

Κοσμογονικὴν ἐπίσης σημασίαν ἔχει ὁ «Ἔρως» καὶ διὰ τὸν Ἐμπεδοκλῆ, ὅστις τὸν θεωρεῖ μαζὺ μὲ τὸ «Νεῖκος» ὡς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι παράγουν τὴν γένεσιν καὶ φθοράν· τὸν ἀποκαλεῖ δὲ «φιλίαν», «φιλότητα», καὶ «στοργήν», διδάσκων ὅτι διὰ τῆς ἐπικρατήσεώς του ἐνοποιεῖται καὶ συγκρατεῖται τὸ Σύμπαν.

— Ὁ Πλάτων ἠσυχολήθη διὰ μακρῶν μὲ τὸ πρόβλημα τοῦ «Ἔρωτος». Κατὰ τὴν πλατωνικὴν ἀντίληψιν ὁ Ἔρως εἶναι δημιουργικὴ ἐνέργεια καὶ κίνησις ἀπὸ τὸ «μὴ εἶναι» πρὸς τὸ «εἶναι» (ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ Πλατωνικοῦ Ἔρωτος θέλωμεν ἐπανέλθῃ ἐντὸς ὀλίγου).

— Ὁ Ἀριστοτέλης, παρ' ὅλον ὅτι ὑπῆρξε κυρίως ὁ μέγας τοῦ ἐπιστητοῦ φιλόσοφος, δὲν παρέλειψε νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του τὸ φαινόμενον τοῦ Ἔρωτος, ἵνα τονίσῃ ὅτι, ὁ Θεός, ὅστις εἶναι καθαρότατος Νοῦς καὶ Ἐνέργεια, θέτει εἰς κίνησιν τὴν Ὑλιν, ἐνεργῶν ἐπ' αὐτῆς ὡς ἀντικείμενον Ἔρωτος καὶ ὅτι, ἡ Ὑλὴ καταλαμβάνεται ἀπὸ τὴν ἀσυγκράτητον ἐπιθυμίαν νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὸ θεῖον Κάλλος τῆς πρώτης Ἀρχῆς. Ἐκ τῆς ἐρωτικῆς δὲ τάσεως ταύτης πρὸς τὴν «πρώτην κινουσαν ἀκίνητον Ἀρχήν», ἐκ τῆς ἑλξεως δηλαδὴ τὴν ὁποίαν αὕτη ἀκτινοβολεῖ, λαμβάνουν ἐνεργειακὴν ὑπόστασιν ὁ Κόσμος καὶ ἡ Φύσις.

Βλέπομεν ἐπομένως ὅτι, ἡ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου ἀναφερθεῖσα Ἀρχὴ τοῦ «Ἔρωτος», ἀπετέλεσε πηγὴν φιλοσοφικῶν θεωρήσεων, ἀναγγέλουσα τὴν παρουσίαν τῆς εἰς τὴν Πλατωνικὴν σκέψιν, ἵνα ἐμφανισθῇ ἐκ νέου εἰς τὸν Πλωτῖνον, τὸν Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην καὶ ἄλλους ὡς «θεῖος Ἔρως» — «ἐστὶ δὲ καὶ ἐκστατικὸς ὁ θεῖος Ἔρως, οὐκ ἑὼν ἑαυτῶν εἶναι τοὺς ἐραστάς, ἀλλὰ τῶν ἐρωμένων» λέγει ὁ Διονύσιος.

— Ἀλλὰ καὶ ὁ Μυστικισμὸς δὲν ἔχει μήπως καὶ αὐτὸς τὴν ἀφετηρίαν του εἰς μίαν ἔντονη ἐρωτικότητα στροφῆς πρὸς τὸ θεῖον, πρὸς τὴν Ὑπερβατικὴν πραγματικότητα; Ὁ μυστικὸς «εἶναι ἐρωτευμένος μὲ τὸ Ἀπόλυτον διὰ τοῦ ἑαυτοῦ Ἔρωτος» λέγει Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής. Ἡ ψυχὴ τοῦ μυστικοῦ ὠθεῖται ἀπὸ ἐρωτικῶν στοιχείων νοούμενον εἰς τὴν μεταφυσικὴν, τὴν κοσμικὴν αὐτοῦ διάστασιν, δηλ. τὴν ἑλξιν τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν ἀπεραντοσύνην καὶ τὴν ἁρμονίαν τοῦ Σύμπαντος, πρὸς τὴν Πηγὴν τοῦ Φωτός της, ἢ κατὰ τὴν Πλατωνικὴν ἑκφρασιν «τὸν ὅλκον τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ γινομένου ἐπὶ τὸ ὄν» μὲ στόχον τὸ «θεᾶσθαι» καὶ τὸ «συνεῖναι».

— “Όλοι σχεδὸν οἱ μεγάλοι φιλόσοφοι ἡσυχολήθησαν μὲ τὸ φαινόμενον τοῦ Ἔρωτος ὑπὸ διαφορετικὸν πρῖσμα ἑκαστος ὑμνοῦντες αὐτόν, ὡς ὄντολογικὴν ἀρχὴν πνευματικοῦ καὶ μεταφυσικοῦ περιεχομένου

Ἡ ἀρχαία ὁμῶς Ἑλλάς εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐπολιτογράφησε τὴν ἔννοιαν ὅτι, τὰ πάντα γίνονται διὰ τοῦ «Ἔρωτος» καὶ τῆς «Φιλότητος», δηλ. διὰ τῆς ἑλξεως καὶ συμπαθείας, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὑλισταὶ παραδέχονται ὡς ἀσκουμένην μεταξὺ τῶν μορίων τῆς ὕλης... Ὡς ἐκ τούτου, δυνάμεθα, νομίζω, νὰ εἴπωμεν ὅτι ἀπὸ ἑλληνικῆς μυθολογικῆς ἀπόψεως ὁ «Ἔρως» κατέχει τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει εἰς τὴν Βίβλον, συγκεκριμένως δέ εἰς τὴν Γένεσιν «ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ» — Ἡρκέσθη λοιπόν, νὰ ἐμφανισθῇ ἐκ τοῦ «ἐν δυνάμει» καὶ διὰ τῆς κινήσεως νὰ τεθῇ «ἐν ἐνεργείᾳ» (κατὰ τὴν φιλοσοφικὴν ἑκφρασιν) ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον, διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου, ἔλαβε τὴν μορφήν τοῦ μυθολογουμένου «Ἔρωτος» δηλ. ἡ κοσμικὴ δύναμις ἡ ἐνυπάρχουσα ἐντὸς τοῦ ἀοράτου δημιουργικοῦ Νοός, ἵνα γίνῃ ἀπλῶς ἡ Αἰτία.²

Ὀντως, ὁ Κοσμογονικὸς Ἔρως δὲν εἶναι ἡ πρώτη Ἀρχὴ (ἡ μὴ δυναμένη νὰ συλληφθῇ, ἡ ἀνέκφραστος, ἡ ἀνεκδήλωτος καὶ αἰωνία), εἶναι ἀπλῶς τὸ δυναμικὸν στοιχεῖον, ὅπερ γεννᾷ καὶ κινεῖ τὸ Πᾶν εἰς τὸ Σύμπαν, ἡ ἐλκτικὴ ἐκείνη δύναμις, διὰ τῆς ὁποίας συμπλησιάζονται τὰ ἀντίθετα εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς δημιουργίας τῶν κόσμων, καθὼς καὶ εἰς ἐκείνην τῶν μορφῶν τοῦ κατωτέρου ὑλικοῦ κόσμου καὶ τῶν ὄντων, ἀλλὰ ἐκ παραλλήλου καὶ τῶν μορφῶν τῶν ἀνωτέρας ὑφῆς πνευματικῶν κόσμων.

Ἡ ιδιότης αὕτη τῆς θείας κοσμικῆς οὐσίας, ιδιότης ἣτις περιέχεται «δυνάμει» ἐντὸς αὐτῆς, ἐκδηλοῦται ὡς τάσις κινητικῆς ἐνεργείας ποικιλομόρφων ἐμφανίσεων:

α) — εἰς τὴν καθ’ ὅλου π.χ. ὕλην, εἶναι ἡ τάσις ἣτις τὴν ἐξωθεῖ πρὸς συμπλησίαν καὶ ἀλλεπάλληλον ἐπαφὴν ὡς καὶ πρὸς συνδασμούς καὶ συνδέσεις ἐξυπηρετούσας τὸν νόμον τῆς ἀλληλεπιδράσεως, ὅστις σκοπεῖ νὰ φέρῃ τὴν ὕλην εἰς ἀνωτέρας βαθμίδας ἐξελίξεως, ἵνα αὕτη τελικῶς καταστῇ ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς θέλγουσα καὶ ἀκτινοβόλος.

— Τὸ κάλλος λοιπόν τῆς Φύσεως δὲν θὰ ἐξεδηλοῦτο ἄνευ τοῦ ἀπαραιτήτου στοιχείου τοῦ «Ἔρωτος».

2. Τὸ ἠθικοφιλοσοφικὸν νόημα τῶν μύθων τῆς κατὰ Ἡσίοδον Κοσμογονίας». ΧΡ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (Τεκτ. Δελ. 1.2.70).

Εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον, τὸ ἄνθος, τὸ χρῶμα, τὸ ἄρωμα καὶ ἡ γλυκύτης τοῦ νέκταρος ποὺ περικλεῖται δὲν θὰ προσεῖλκυον τὰ ἔντομα τὰ ὁποῖα συντελοῦν εἰς τὴν γονιμοποίησιν του.

β) — Εἰς τὰς ὀργανικὰς μορφάς, εἶναι ἡ τάσις καὶ ἡ κινητικὴ ἐνέργεια τοῦ ψυχικοῦ πυρῆνος, ἡ ὁποία ἐξωθῇ τὴν Ζωὴν πρὸς ὁλοὲν ἔντονωτέρας ἐκδηλώσεις.

Ἡ κλίσις τοῦ ἄρρενος πρὸς τὸ θῆλυ φύλον, ἥτις δὲν εἶναι ἀπλῶς, μία θυρικὴ κατάστασις ἀλλὰ δύναμις Ζωῆς, ἔχει καὶ αὕτη ὡς πυρῆνα τὸν κοσμικὸν Ἑρωτα, ὅστις ἐν τῇ φύσει δημιουργεῖ μορφὰς καὶ συνειδήσεις, καὶ προάγει ταύτας ἐκ μιᾶς κατωτέρας πρὸς μίαν ἀνωτέραν βαθμίδα.

γ) — Τὴν οὐσιαστικωτέραν ὁμῶς αὐτοῦ ἔννοιαν προσλαμβάνει ὁ «Ἑρως» εἰς τὸ συνειδητὸν ὄν, τὸ ὑπὸ τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν διαβιοῦν, ἔνθα οὗτος (τὸ στοιχεῖον Ἑρως) ἐκπηγάζει ὡς τάσις καὶ ἐνέργεια κατευθυνομένη ὑπὸ τὸ φῶς τῆς διανοίας τῆς ἐμπλουτισμένης μὲ γνώσεις ἀληθεῖς, ὅτε, πραγματοποιῶν ἐξυψωμένης μορφῆς συναισθηματικὰς καὶ πνευματικὰς ἐκδηλώσεις διὰ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἐνσυνειδήτου καὶ ἐλευθέρου ὄντος, οὗτος (ὁ ἀνθρωπος) δύναται πλέον νὰ καταστῇ συνεργάτης εἰς τὸ ὕψιστον τῆς Δημιουργίας ἔργον, τῆς ὑπάτης καὶ αἰωνίας τοῦ Ἑρωτος Κοσμικῆς Δυνάμεως, διὰ τῆς ὑπακοῆς εἰς τὰ κελεύσματα ταύτης εἰς τὴν πορείαν τῆς ὁδοῦ (ὅπως λέγει ὁ Πλάτων) πρὸς τὸ «ἀθανατίζειν ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται...».

Ἐνεκα τούτου, ὁ «Ἑρως» ἀναπτύσσει συμπάθειαν, φιλίαν, ἀφοσίωσιν, στοργὴν καὶ ἀγάπην, ἐξελισσόμενος εἰς ἁρμονίαν ψυχῶν — προάγεται εἰς ἔλξιν θαυμασμοῦ, εἰς πράξιν ἐπάκρως ἠθικὴν, εἰς μορφήν ὑπάτης θυσίας, καὶ ἐν γένει εἰς ἐξύψωσιν πάσης ἀρετῆς καὶ μεγαλουργίας. Ἐμφιλοχωρεῖ ὁ «Ἑρως» εἰς τὴν ζωογόνον θεραπείαν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν τεχνῶν, καὶ στρέφει τὴν ἔμπνευσιν εἰς τῶν Μουσῶν τὴν ἔκπαγλον χώραν· ἀποβαίνει πολύτιμος χειραγωγὸς τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως καὶ ὁδηγὸς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ὄντως Γνώσεως καὶ τὴν θεώρησιν τοῦ Ὠραίου καὶ τοῦ Ἀληθοῦς.

— Ὡς Δαίμων δὲ τοῦ «οὐκ εἰδέναι» ὠθεῖ ὁ Ἑρως πρὸς τὸ «εἰδέναι» καὶ τὴν «Σοφίαν», συνδέων οὕτω τὸν ἀνθρωπον πρὸς τὸ θεῖον, διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ «Πόθου», τοῦ ἀνωτάτου, τῆς κατακτήσεως τοῦ ἀνεσπέρου κόσμου τοῦ Φωτός, τοῦ ἀγνοῦ καὶ παρθένου Κάλλους τῆς οὐρανίας «φιλομμειδοῦς ἐρωτοτόκου Κυθηρείης» Ἀφροδίτης, ἥτις φωτίζει καὶ ἀποκαθαίρει τὴν ψυχὴν βουλητικῶς καὶ συναισθηματικῶς, πρὸς τὴν θέαν τοῦ ἀφθάστου «Κάλλους» καὶ τοῦ ὑπερτάτου «Ἀγαθοῦ».

— «Ἄς ἐπανέλθωμεν ὁμως εἰς τὸν Πλάτωνα, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ «Ἔρω» εἶναι ὄχι μόνον ἑλξίς πρὸς τὸ Κάλλος μὲ στόχον τὸ Καλόν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἔφεσις «τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ τόκου ἐν τῷ καλῷ».

Τὸ Κάλλος ἀποτελεῖ μόνον περιοχὴν, ἣτις παρέχει εἰς τὸν «Ἔρωτα» τὴν δυνατότητα νὰ συνεχίσῃ τὴν δημιουργικὴν του δραστηριότητα, διότι ὁ Ἔρω» προχωρεῖ ἐκ τῆς περιφερείας κατὰ ὁμοκέντρους κύκλους ἐλικοειδῶς πρὸς ἓνα βαθύτερον καὶ ἀνώτερον ἀξιολογικὸν νόημα, ἵνα ἐν συνεχείᾳ ἀνυψωθῇ εἰς ἐπίπεδον μεταφυσικόν, ὅπου «τ' ἀγαθὰ αὐτοῖς εἶναι ἀεὶ», δηλ. πρὸς τὴν παντοτινὴν τοῦ Ἀγαθοῦ κατοχὴν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἀφθαρτον εὐδαιμονίαν. Ἡ δημιουργικὴ αὕτη προσχώρησις τοῦ Ἔρωτος διέρχεται διὰ βαθμίδων ὡς ἑξῆς:

— Ἀρχίζει μὲ τὸν φυσικὸν ἔρωτα, ὅστις ἀποβλέπει εἰς τὴν διαιώ-
νισιν τῶν ὄντων καὶ τοῦ ἀνθρώπου.

— Ἀλλ' ἡ μεταμόρφωσις τοῦ φυσικοῦ ἔρωτος εἰς ψυχικὸν ὑπερ-
πηδᾷ τὰ σύνορα τῆς γήινης ὠραιότητος, ἵνα εἰς τὴν δευτέραν βαθ-
μίδα ὑψωθῇ πρὸς τὴν διάκρισιν τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς καὶ ἐκεί-
νου τῶν ἰδανικῶν πράξεων, καθὼς καὶ πρὸς τὴν χαρὰν πραγματο-
ποιήσεως ἰδανικῶν, καὶ τῆς πνευματικῆς διαιωνίσεως διὰ «τῶν κα-
λῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν καλῶν μαθημάτων».

Ἡ πρὸς ταῦτα στροφή ἐμφανίζει ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου «πέλα-
γος καλοῦ», καθιστῶσα αὐτὸν ἱκανὸν διὰ «πολλοὺς καλοὺς λόγους
καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ διανοήματα ἐν φιλοσοφίᾳ ἀφθόνῳ», προ-
σφέρουσα οὕτω ἀνεξάντλητον «πόθον» πνευματικότητος.

— Ἐνισχυμένος, λοιπὸν καὶ ὠριμασμένος, ὁ ἄνθρωπος ἀνέρχεται
καὶ ἵσταται ἐπὶ τῆς τρίτης βαθμίδος, ὅτε ἡ ψυχὴ του ἀτενίζει πλεόν
τὸ αἰώνιον Κάλλος, καὶ διακρίνει τὴν ὄντως ὑπερβατικὴν ὠραιότη-
τα, δηλ. τὴν ιδέαν τοῦ ὑπερτάτου «Ἀγαθοῦ», ἣτις ἀποτελεῖ (κατὰ
Πλάτωνα) τὸν τελευταῖον καὶ τελικὸν στόχον, ἥτοι τὴν ἐνατένισιν
ἐκείνου τὸ ὁποῖον αἰωνίως ὑπάρχει, ἐκείνου τὸ ὁποῖον οὔτε παρά-
γεται, οὔτε καταστρέφεται, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐλαττοῦται... «ἐνταῦθα
τοῦ βίου... ὑπερ ποῦ ἄλλοθι βιωτὸν ἀνθρώπῳ θεωμένῳ αὐτὸ τὸ
καλόν» (εἰς αὐτὸ τῆς ζωῆς τὸ στάδιον παρὰ ὅπουδήποτε ἄλλοῦ,
ἀξίζει τοῦ ἀνθρώπου ἡ ζωὴ μὲ τὴν θέαν τοῦ Κάλλους τοῦ Ἀπολύ-
του), λέγει ἡ Διοτίμα εἰς τὸν Σωκράτην!

— Ὁ «Ἔρω»», ἀποβλέπων, λοιπόν, εἰς τὴν διαρκὴ κατοχὴν τοῦ
«Ἀγαθοῦ», ἀναβιβάζει ἀπὸ τὴν σφαῖρα τοῦ ἀνθρωπίνου αἰσθήμα-
τος πρὸς τὸ ἀντίκρουσμα τοῦ Αἰωνίου καὶ τοῦ Θείου

— «ἔστιν ἄρα ξυλλήβδην ὁ Ἔρω» τοῦ τὸ ἀγαθὸν αὐτῷ εἶναι ἀεὶ»,
προσθέτει ἡ Διοτίμα...

Τὰς περὶ «Ἔρωτος» ἀντιλήψεις του ἀνέπτυξε ὁ ΠΛΑΤΩΝ, ὡς γνωστόν, εἰς τρεῖς διαλόγους: τὸν «Λύσιον», τὸν «Φαῖδρον», καὶ τὸ «Συμπόσιον», εἰς τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὸν Σωκράτην ἐκφράζοντα τὰς γινομένας εἰς αὐτόν (ἐκ μέρους τῆς μαντικῆς γυναικός) ἀποκαλύψεις.

— Ἐδῶ ὁ φιλόσοφος Πλάτων γίνεται ἀπαράμιλλος λογοτέχνης, καὶ διὰ τοῦ στόματος τῆς «Διοτίμας» εἰσάγει, ὑπὸ μυθολογικὴν μορφήν καὶ ἔννοιαν μίαν θεογονίαν πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀντιφατικῆς δυνάμεως τοῦ Ἔρωτος καὶ τῆς μικτῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀγωνιζομένου πρὸς εὔρεσιν διεξόδου ἀπὸ τὰς «στερήσεις» καὶ τὰς κακοπαθείας, ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ «σκότους» καὶ τῆς ἀνάγκης, πρὸς τὸν κόσμον τῆς Γνώσεως καὶ τῶν Ἀξιών, τὸν κόσμον τοῦ Φωτός, τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς μακαριότητος.

Θεὸς ὁ «Πόρος», ὁ πατὴρ τοῦ Ἔρωτος, ὁ καλεσμένος μεταξὺ τῶν θεῶν καὶ ταπεινὴ ἐπαίτις ἡ μήτηρ του, ἡ «Πενία», ὁ υἱὸς δέ, ὁ «ΕΡΩΣ», «δαίμων μεταξὺ θεοῦ τε καὶ θνητοῦ», πραγματοποιεῖ τὴν μεταξὺ των ἐπικοινωνίαν. Ὁ υἱὸς ὅμως τῆς Πενίας πάσχει ἀπὸ «στέρησιν» καὶ τείνει πρὸς ἀπόκτησιν ἐκείνου ὅπερ αἰσθάνεται ὅτι τοῦ ἀνῆκε. — Ὑπάρχει αἴσθημα ἀπουσίας εἰς τὸν «Ἔρωτα» καὶ κινήσεις πρὸς τὸ ποθοῦμενον, κινήσεις πρὸς ἀνωτέραν μορφήν ὑπάρξεως, — ὑπάρχει δηλαδὴ ἐν ταυτῷ: «τάσις ἐκ τοῦ ἀτελοῦς πρὸς τὸ τέλειον, ἐκ τῆς στερήσεως (Πενία) πρὸς τὴν ἀφθονίαν (Πόρος), ἐκ τοῦ σκότους πρὸς τὸ Φῶς»³ καὶ πρὸς τὴν λύτρωσιν.

— Ἡ τάσις αὕτη, ἡ προκαλοῦσα τὸ ἀντίκρισμα τοῦ Κάλλους τῆς «Οὐρανίας Ἀφροδίτης» καὶ τῶν κήπων τοῦ «Διός», δύναται νὰ χαρίσῃ τὴν γεῦσιν τῆς μακαριότητος καὶ τῆς ἀθανασίας καὶ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν σύζευξιν τοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ θεοῦ στοιχείου μετὰ τοῦ ἀνωτέρου πνευματικοῦ κόσμου καὶ τὴν προσπέλασιν τῶν ὁρίων τῆς θνητῆς ὑπάρξεως.

Συνεπῶς, ὁ ΕΡΩΣ, κατὰ Πλάτωνα, ἀνάγεται εἰς σχέσιν καθαρῶς πνευματικὴν, τοποθετεῖται ἐπὶ μεταφυσικοῦ ἐπιπέδου, ὡς δύναμις θείας προελεύσεως τοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐσωτερικοῦ πυρῆνος, ἡ προσδίδουσα εἰς τὴν ψυχὴν τὸν «πόθον» καὶ τὴν ὁρμὴν νὰ ὑπερνικήσῃ τὸν διῆσμον τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου τοῦ γίνεσθαι, νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τῆς θνητῆς οὐσίας καὶ νὰ κινηθῇ πρὸς τὸν νοητὸν κόσμον καὶ πρὸς ὅ,τι καλόν, ὡραῖον, καὶ ἀγαθόν — ἐκεῖ ὅπου ἀπλώνονται αἱ ἀναλοῖωτοι «Ἀξίαι», τὰ «Ἀρχέτυπα», αἱ «Ἰδέαι», καὶ

3. «Ἡ Πλατωνικὴ Μύησις καὶ Τεκτονισμός» Κ. ΚΙΤΡΙΝΙΑΡΗ (Τεκτ. Δελτ.).

τὸ ὑπέρτατον «Ἄγαθόν», — ἐκεῖ ὅπου ὁ Ἔρως εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ΛΟΓΟΣ καὶ ὅπου ὑπάρχει ἡ ἀθανασία καὶ ἡ μακαριότης τῆς ὁμοιώσεως πρὸς τὸ θεῖον.

— Δυνατόν, φυσικά, ἡ ψυχὴ ἐνίοτε νὰ μὴ δύναται νὰ ἴδῃ τὰς ἀναλλοιώτους «Ἀξιας» καὶ νὰ σταματήσῃ, κουρασμένη ἢ θαμβωμένη, εἰς φθαρτὰ σημεῖα κατωτέρων διαβαθμίσεων...

— Ἐδῶ κεῖται ἡ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφορά...

— Ἀρκεῖ πάντως αἱ ὄντως «Ἀξίαι» ν' ἀποκαλυφθοῦν κάποτε εἰς τὴν ψυχὴν, ὅτε αὕτη, ἐξ ἰδίας φύσεως, ὑποχρεοῦται μυχίως νὰ τὰς ποθήσῃ.

— Κατὰ ταῦτα, ὁ ΕΡΩΣ εἶναι ἡ ὁδὸς (ἀναγκαία καὶ ἐπίπονος) ἡ πρὸς τὰ ἐκεῖ ἄγουσα, φωτιζομένη ἀναλόγως ἐκ τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ ἀντικειμένου πρὸς τὸ ὁποῖον τείνει.

Εἰς τὸν «Φαῖδρον» ὁ Πλάτων παριστάνει, κατὰ τρόπον μεγαλειώδη, τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου περουμένην ὑπὸ τοῦ «Ἐρωτος» ἐφ' ἀμάξης συρομένης ὑπὸ δύο πτερωτῶν ἵππων, κυβερνομένης δὲ ὑπὸ τοῦ ἡνιόχου, συμβολίζοντος τὸν Νοῦν (τὸ λογικὸν ἦτοι τὸ πνεῦμα). Ἡ ἄμαξα φέρεται βαθμηδὸν πρὸς τὰς οὐράνιους σφαίρας, καὶ πρὸς τοὺς ὀρίζοντας τῶν «Ἰδεῶν».

— Ὁ δεξιὸς ἵππος τῆς ἀμάξης (τὸ θυμικὸν τοῦ ἀνθρώπου) εἶναι «τιμῆς ἐραστὴς μετὰ σωφροσύνης τε καὶ αἰδοῦς· ἡνιοχεῖται λόγῳ» — εἶναι πειθίνιος.

— Πλὴν ὅμως, ὁ ἀριστερὸς ἵππος (τὸ ἐπιθυμητὸν τοῦ ἀνθρώπου) «ὑβρεως καὶ ἀλαζονείας ἐταῖρος...», τυγχάνει ἀτίθασος.

Εἰς κάθε συναντόμενον ἐμπόδιον ἐπωφελεῖται ὁ ἀτίθασος οὗτος ἵππος ἵνα παρακωλύσῃ τὰς κινήσεις τοῦ πειθηνίου συντρόφου του, ἀνθιστάμενος πρὸς τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἡνιόχου, τοῦ Νοῦ - πνεύματος.

— Οὕτω πῶς καὶ ἡ ψυχὴ διαταράσσεται, ἐπεὶδὴ μετὰ τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ θυμοειδοῦς τμήματος, ὑπάρχει τὸ τμήμα τοῦ ἐπιθυμητοῦ, τὸ ὁποῖον τείνει νὰ τὴν κατακρημνίσῃ εἰς τὸν ὑλικὸν κόσμον τῶν αἰσθητῶν.

Χρέος ὅμως τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ καταπολεμᾷ τὰς κατωτέρας ταύτας ροπὰς, διατηρῶν τὸν «Ἐρωτα» πνευματικὸν καὶ ἀμόλυντον, ἵνα οὕτω δύναται νὰ ἀτενίσῃ ἐν νηφαλιότητι τὸν κόσμον τῶν «Ἰδεῶν», τὸ τέλειον οὐράνιον Κάλλος, ἔνθα καὶ τὸ ὑπέρτατον «Ἄγαθόν».

Δυστυχῶς ὅμως ὀλίγιστοι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων φθάνουν ἕως ἐκεῖ — καὶ οὗτοι οἱ «ἐγκύμονες κατὰ τὴν ψυχὴν»...

— Ἀναλόγως πρὸς τοὺς προσανατολισμοὺς καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ «Ἐρωτος», τοῦ δυναμένου νὰ ὑποτάξῃ τὰς ὑλικὰς ὁρμὰς εἰς

τὰς πνευματικὰς τοιαύτας, κανονίζονται αἱ σκέψεις, αἱ ἐπιθυμίαι, αἱ βουλήσεις, καὶ αἱ πράξεις.

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἔχων πρὸ ὀφθαλμοῦ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ, ποθεῖ (φυσικῶς τῷ λόγῳ) τὴν διαρκῆ τούτων κατοχὴν καὶ ἀπόλαυσιν.

Διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ σχολαὶ στηρίζουσαι τὸ τόσον γοητευτικὸν ὄραμα τῶν ὑψηλῶν σκοπῶν των, εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς βελτιώσεως τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος, ἀποβλέπουν εἰς τὸ νὰ καταστήσουν ἕκαστον νικητὴν ἑαυτοῦ διὰ τοῦ θείου «Ἑρωτος», κατὰ τρόπον ὥστε ἕκαστος νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ συνείδησιν, νὰ ἀπλώνεται περοφόρος πρὸς τὸ Κάλλος τῆς ἀπεραντοσύνης τοῦ Παντός, διὰ μίαν ἀνωτέραν καὶ ἀρμονικωτέραν σύνθεσιν, μὲ ἔντονον τάσιν τῆς ἀπολύτου ταυτότητος μετὰ τῆς ἐν τῷ Σύμπαντι πρυτανευούσης Ἀρμονίας.

— «Ἐναρμονίσωμεν, λοιπὸν ἑαυτοὺς πρὸς τὸν Παγκόσμιον τοῦτον ζωτικὸν Ρυθμόν», «ἕως ἂν ζῶμεν» καὶ «ὡς ἐγγυτάτῳ γίνεσθαι», κατὰ προτροπὴν τοῦ θείου Πλάτωνος.

Τὸ περιοδικὸ ἐλευθέρας σκέψεως

“ΙΛΙΣΟΣ”

Δραγατσανίου 6. Τηλ. 324.6837. ὥραι 9,30-12,30

πλὴν Σαββάτου

Οἱ τόμοι 1956 - 1970 ἔχουν ἐξαντληθεῖ.

Ἔχουν ὅμως ἐκδοθῇ ἐπιλογαὶ περιεχομένων τόμων, ὡς ἑξῆς:

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1956 - 1958

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τριετίας 1959 - 1961

Τόμος ἐπιλογῆς περιεχομένων τόμων τετραετίας 1962 - 1965

Ἐκαστος τόμος ἐπιλογῆς, δεμένος δρχ. 400

Τόμος ἐπιλογῆς πενταετίας 1966 - 1970 δεμένος δρχ. 500

» » » » » χαρτόδετος δρχ. 400

Οἱ τόμοι 1971 - 1976, χαρτόδετοι, ἕκαστος δρχ. 250

Οἱ τόμοι 1977 - 1982, χαρτόδετοι, ἕκαστος δρχ. 300

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1982 Δραχμὲς 400

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1983 Δραχμὲς 400

Ἐθελοντικῶς Δραχμὲς 500

PENE TZANAKOY

ΕΚΑΤΗ

Ὁ Εὐριπίδης στὶς Φοίνισσες (110) ἀποκαλεῖ τὴν Ἑκάτη κόρη τῆς Λητώ. Ἄλλες γενεαλογίες (ROSCHER) ἀναφέρουν γονεῖς τῆς τὸν ΔΙΑ ἢ τὸν Ἀρισταῖο, τὸν ΔΙΑ καὶ τὴν ΗΡΑ, τὸν ΔΙΑ καὶ τὴ ΔΗΜΗΤΡΑ, τὸν ΔΙΑ καὶ τὴ Φεραία, τὸν Ἄδμητο καὶ τὴ Νύκτα.

Λέγεται ἐπίσης ὅτι ἀπὸ τὸν Φόρκυ ἢ τὸν Φόρβα ἢ Ἑκάτη ἀπέκτησε τὴ Σκύλλα ἢ ἀπὸ τὸν ΔΙΑ τὴν Βριτομάρτυ ἢ ἀπὸ τὸν Τρίτωνα τὴν Κραταίδα.

Ἡ Ἑκάτη εἶναι μιὰ παντοδύναμη Τιτανίς, θεὰ τοῦ σεληνιακοῦ φωτός. Ὁ ΖΕΥΣ δὲν τῆς ἀφαίρεσε κανένα προνόμιο καὶ δὲν μεταχειρίστηκε μαζί της βία, ὅπως ἔκανε μὲ τοὺς ἄλλους Τιτάνες, ὅταν αὐτοὶ νικήθηκαν ἀπ' τοὺς θεοὺς στὴν Τιτανομαχία. Ἀπ' ἐναντίας, ἂν καὶ ἡ Ἑκάτη δὲν ὑπῆρξε σύμμαχος τοῦ ΔΙΑ στοὺς ἀγῶνες του γιὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας, ἐκεῖνος τῆς παραχώρησε πολλὰ προνόμια. Ἡ Ἑκάτη δὲν ὑπῆρξε ποτὲ Ὀλυμπία θεά.

Τὸνομά της σημαίνει ἀπομακρυσμένη (ἀπὸ τὸ ἐκάς).

Ἡ θεὰ εἶναι περίσσια τιμημένη ἀφοῦ, σύμφωνα μὲ τὴ συνήθεια, ὅποιος προσφέρει θυσία καὶ ζητᾷ κάποια χάρι ἐπικαλεῖται τὴν Ἑκάτη. Αὐτὴ εἰσα-

κούει τὴν προσευχὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ χωρὶς ἀργοπορία προσφέρει τὴν εὐτυχία ποὺ τῆς ζητοῦν. Παραστέκεται στοὺς βασιλεῖς ὅταν αὐτοὶ ἀποδίδουν δικαιοσύνη, προστατεύει κάθε πολεμιστὴ καὶ πρόθυμα χαρίζει τὴ νίκη. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἡσίοδο ὁ ΔΙΑΣ τὴν ἔκανε τροφὸ τῶν νέων. Ἐπίσης ἡ θεὰ εἶν' εὐεργετικὴ σ' αὐτοὺς ποὺ παίρνουν μέρος σὲ ἀγῶνες, προστατεύει τοὺς ταξιδιάρηδες, τοὺς ψαράδες, τὰ κοπάδια τῶν ἀγελάδων, τῶν γιδιῶν, τῶν ἀρνιῶν.

Ἡ Ἑκάτη χαρακτηρίζεται περισσότερο ἀπ' τὶς συγκεκριμένες τῆς ιδιότητες καὶ τὰ ἔργα τῆς παρὰ ἀπ' τὸ μῦθο τῆς.

Ὅταν τελείωνε ἡ παλαιὰ Σελήνη καὶ ἄρχιζε ἡ νέα, ἔβαζαν μπροστὰ στὰ ἀγάλματα καὶ τοὺς βωμοὺς τῆς τροφῆς, τὰ καλούμενα Ἑκαταῖα ἢ Ἑκάτης δεῖπνα ἢ Ἑκατήσια (ψητά, ψάρια, αὐγά, τυρὶ καὶ γλυκὰ ἀπὸ μέλι). Ἀπ' αὐτὰ ἔτρωγαν οἱ πεινασμένοι.

Στὴν κυρίως Ἑλλάδα ἡ Ἑκάτη συνδέεται μὲ τὸν κάτω κόσμον καὶ ἐμπνέει τρόμο. Ἐλεγαν πὼς τὴ νύχτα περιπλανιῶταν μαζί μὲ τὶς ψυχὲς τῶν νεκρῶν μὲ συνοδεία σκυλιῶν ποὺ ἀλυχτοῦσαν. Ἦταν δηλαδὴ θεὰ

οὐράνια, χθόνια καὶ ὑποχθόνια (τριπρόσωπος, τρικέφαλος, τρίκρανος, τριοδοκάρηνος). Γι' αὐτὸ ὁ Ἀλκαμένης ἔνωσε τρεῖς γλυπτικές παραστάσεις τῆς Ἑκάτης σὲ μία καὶ ἔφτιαξε ἐκεῖνο τὸ ἄγαλμα ποὺ οἱ Ἀθηναῖοι ὀνόμαζαν Ἐπιπυργιδία καὶ ἦταν στημένο κοντὰ στὸ ναὸ τῆς Ἀπτέρου Νίκης. Ἴσως ἢ θεὰ νὰ ἦταν τρίμορφη γιατί συμβόλιζε τὶς τρεῖς φάσεις τῆς Σελήνης.

Ἡ λατρεία τῆς Ἑκάτης ἦταν πολὺ σημαντικὴ σὲ μερικές περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Βοιωτίας. Στὴν Αἴγινα τιμοῦσαν ἰδιαίτερα τὴν Ἑκάτη, ἀφοῦ γινόνταν ἐτήσια γιορτὴ καὶ τελοῦσαν μυστήρια, ποὺ εἶχαν εἰσαχθῇ στὸ νησί ἀπ' τὸν Ὀρφέα καὶ ὅπου συμμετεῖχαν πολλοὶ πανηγυριστὰ ἀπ' τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς.

Εἶναι γνωστὸ πὼς στὴν Αἴγινα γινόταν μία μόνον μύησης, ὅπως στὰ μυστήρια τῆς Ἐλευσίνας καὶ φαίνεται ὅτι στοὺς ὑστεροὺς τουλάχιστον χρόνους τῆς ἀρχαιότητος στὰ μυστήρια τῆς Αἰγινήτικης Ἑκάτης εἶχαν κάποιο ρόλο ἡ ΔΗΜΗΤΡΑ καὶ ἡ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ. Ἀλλ' ἂν κρίνουμε ἀπ' τὴ συνήθεια νὰ ἀπεικονίζεται ἡ Ἑκάτη μαζὶ μὲ τὸν Ἰακχο, ὁδηγώντας τοὺς μύστες στὶς Ἐλευσίνιες θεές, φαίνεται ὅτι εἶχε κι' αὐτὴ κάποια θέση στὰ Ἐλευσίνια μυστήρια.

Ἡ Ἑκάτη ἔχει τὰ προσωνό-

μια φωσφόρος κόρη, λαμπαδοῦχος καὶ ὑπολάμπειρα. Ἡ Κασσάνδρα στὶς Τρωάδες τοῦ Εὐριπίδη (323) ζητάει χάρι ἀπ' τὴν Ἑκάτη: Δίδουσ' ὦ Ἑκάτα φάος παρθένων ἐπὶ λέκτριος ἃ νόμος ἔχει. (Δῶσε καὶ σὺ ὦ Ἑκάτη τὸ φῶς σου ἐπάνω στὸ παρθενικὸ μου κρεβάτι ὅπως ἡ συνήθεια τὸ καλεῖ).

Ὁ Ἰάσων κόνοντας θυσία καὶ σπονδὴ ἐπικαλεῖται τὴν Ἑκάτη-Βριμῶ. (Ἀπολλών. Ρόδ. Ἀργοναυτικά IV 1211).

Ἐπίσης λατρεύεται μὲ τὰ προσωνόμια προφυλαία καὶ ἐνοδία ὡς προστάτις τῶν ὁδῶν. Στὶς ἀρχαιότερες παραστάσεις ἀπεικονίζεται μὲ ἓνα πρόσωπο καὶ κρατάει στὰ χέρια τῆς δάδα, ἐπεὶδὴ συσχετίζεται μὲ τὴ Σελήνη καὶ χαρακτηρίζεται σὰν θεὰ τοῦ φωτός.

Ἡ Ἑκάτη συγχέεται πολλὰς φορὲς μὲ τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμι, ἀφοῦ καὶ οἱ δύο θεοὶ ἀποκαλοῦνται Ἑκαταῖος καὶ Ἑκάτη. Εἰδικὰ μὲ τὴν Ἄρτεμι ἡ Ἑκάτη ταυτίζεται, γιατί το-νίζει τὸ Σεληνιακὸ χαρακτῆρα τῆς ἀδελφῆς τοῦ Ἀπόλλωνα.

Σύμφωνα μὲ τὸ Διόδωρο Σικελιώτη, ἡ Ἑκάτη ἢ ὁποία ἦταν κόρη τοῦ Πέρση, βασιλιᾷ τῆς Ταυρικῆς χερσοννήσου, ξεπερνοῦσε τὸν πατέρα τῆς σὲ ὠμότητα καὶ παρανομία, ἀγαποῦσε δὲ πολὺ τὸ κυνήγι. Ὅταν συνέβαινε πολλὰς φορὲς νὰ μὴν ἔχη τύχη στὰ θηράματα ἔστρεφε τὰ

τόξα της έναντίον τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Ἑκάτη, ἱκανὴ ν' ἀναμινύη θανάσιμα φάρμακα, ἐφεῦρε τὸ ἀκόνιτο, ἓνα δηλητήριο τὸ ὁποῖο δοκίμαζε στὶς τροφές πού ἔδιναν στοὺς ξένους. Ὄταν ἀπέκτησε μεγάλη πείρα στὰ δηλητήρια, πρῶτον ἀπ' ὅλους δηλητηρίασε τὸν πατέρα της καὶ πῆρε στὰ χέρια της τὴν κυριαρχία τῆς Κολχίδας. Ὑστερα ἴδρυσεν τὸ ναὸ τῆς ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ καὶ διέταξε νὰ θυσιάζουν στὴ θεὰ τοὺς καταπλέοντες στὴ χώρα ξένους. Σύμφωνα μὲ τὸν ἴδιο συγγραφέα, παντρεύτηκε τὸν Αἰήτη καὶ ἀπέκτησε τὴν Κίρκη, τὴ Μήδεια καὶ τὸν Αἰγιάλεα.

Τόποι λατρείας τῆς θεᾶς: Ἡ Καρία. ἡ Λυκία ὅπου τὴν ἀποκαλοῦν «ἐπιφανεστάτη θεοῦ». Ἡ Παμφυλία, ἡ Μίλητος, ἡ Ἐφεσος, ἡ Κολοφῶν, ἡ Φρυγία, ἡ Λυδία καὶ ἡ Μυσία.

Στὴν Ἑλλάδα τελοῦσαν τὰ μυστήρια τῆς Ἑκάτης, καὶ στὴ Σαμοθράκη ὅπου θυσιάζαν σκύλους. Στὴ Σάμο προσέφεραν στὶς τριόδους θυσίαις στὴν Κουροτρόφο Ἑκάτη. Οἱ μεμνημένοι μπροστὰ στοὺς κινδύνους ζητοῦσαν τὴν προστασία τῆς θεᾶς.

Ἡ Μήδεια, ὅταν τῶσκάσε μὲ τὸν Ἰάσονα ἀπ' τὴν Αἴα, συμβούλεψε τοὺς Ἀργοναῦτες καὶ θυσιάσαν στὴν Ἑκάτη σὰν ἔφθασαν στὴν ἀκτὴ τῆς Παφλαγονίας. Επίσης ἀνήγειραν ἐκεῖ

ἓνα μνημεῖο στὴ θεά. Ναοὶ τῆς Ἑκάτης στὴν Ἑλλάδα ὑπῆρχαν στὴν Αἴγινα, ὅπου ὅπως εἶπαμε τελοῦσαν μυστήρια καὶ γιορτὴ πρὸς τιμὴν τῆς θεᾶς, στὴν Ἀργολίδα, στὸ Βυζάντιο. Στὴ Δῆλο λάτρευαν τὴ διπλὴ θεότητα Ἄρτεμι-Ἑκάτη. Στὶς Φερρές τῆς Θεσσαλίας, στὴ Θράκη, Σαμοθράκη, Σαλαμίνα, Ἡλίδα, Ἀρκαδία, Ἀττικὴ.

Σ' ἓνα ἀκρωτήριο τοῦ Εὐξεινου Πόντου ὑπῆρχε ἄσλος τῆς Ἑκάτης. Τὴ θεὰ λάτρευαν ἐπίσης στὴν Αἴγυπτο, στὸν Τάραντα τῆς Σικελίας, καὶ στὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, στὴν Κυρήνη ὅπου ὑπῆρχε στὸ ναὸ τῆς ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ἓνα ἀγαλμα τῆς τρισυπόστατης Ἑκάτης.

Ἡ ἱερὴ διάκονος τῆς θεᾶς ὀνομαζόταν Γαλινθιάς.

Ἑκάτη: Ἡσίοδ. Θ. 411-453. Ἀπολλῶν P. III 251, 467, 478, 529, 738, 842, 915, 985, 1035, 1211 IV 24, 829. Ἀπολλόδωρος I 9. Διόδ. Σικ. IV 45. Πausan. II 22, 7, 30, 1 I 43, 1. Εὐριπίδου Τρωάδες 323 Φοίνισσαι 110. Ἀριστοτ. Βάτραχοι 1362. ANTONIN. LIBERALIS XXIX ROSCHER Λεξικ. Μυθολ. 1885-1900.

Σύμφωνα μὲ τὸν Ὀβίδιο (Μεταμορφ. 7, 408) τὸ φυτὸ ἀκόνιτο προῆλθε ἀπὸ τὸν ἀφρὸ πού ἔσταζε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Κέρβερου ὅταν ὁ Ἡρακλῆς τὸν ἀνέβασε ἀπὸ τὸν Ἄδη.

ΠΑΝΑΓ. Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

«Φῶς ἐκ τῶν ἔνδον τῆς ψυχῆς»

Όταν διαβάζουμε πώς ὁ Χριστὸς ἢ ὁ Όσιρις ἢ ὁ Μίθρας ἢ ὁ Διόνυσος γεννήθηκε, πέθανε καὶ ἀναστήθηκε πρέπει νά ἐνθυμούμεθα τὸ μεγάλο δράμα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς καὶ τὸ μέσο καὶ τρόπο τῆς ἐξελίξεώς της. Ό,τι συμβαίνει σὲ κάθε ψυχὴ τώρα καὶ πάντοτε, διατυπώνεται κατὰ διάφορες ἐποχές τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, στὴ ζωὴ ἑνὸς προσώπου ποὺ γεννήθηκε γιὰ νά χρησιμέψῃ σάν τύπος τοῦ ἀναγεννημένου, σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο ἀνθρώπου. Ἡ ἔννοια αὐτὴ ὅμως, πάντοτε παρερμηνεύτηκε ἀπὸ ἀτροφικὴ καὶ ἀνεξέλικτη κατάσταση τῆς ἀνθρώπινης διανοήσεως καὶ δόθηκε μεγαλύτερη προσοχή, στὴν ἐξωτερικὴ παρὰ τὴν ἐσωτερικὴ κατάσταση τοῦ συμβολισμοῦ, ποὺ εἶναι τὸ πνεῦμα τῆς Ἀλήθειας. Σὲ κάθε ἐποχὴ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνθηκε μιὰ ἐσωτερικὴ δίψα ἀναγέννησης καὶ λύτρωσης, ἡ ὁποία εἶναι ἀποτέλεσμα νόμου ποὺ λειτουργεῖ στὴ φύση τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ποθεῖ προβιβασμὸ καὶ ἐξέλιξη. Ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου τούτου δημιουργεῖ τὴν προσδοκίαν κάποιου ἥρωα, Θεοῦ ἢ Μεσίας. Ό πόθος αὐτὸς τῆς ψυχῆς, εἶναι ἡ

ἰσχυρότερη μέσα στὴ φύση δύναμη, ἡ ὁποία ἐπενεργεῖ, ὥστε αὐτὴ ἡ ἰδέα νά ἐνσαρκώνεται. Όταν δὲ κατόπιν ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει τὴν ἐνσάρκωση αὐτή, ἀπὸ ἱστορικὴ ἀπλῶς σημασία, κἀμνει μεγάλο σφάλμα, περιοριζόμενος στὸ ἀποτέλεσμα καὶ παραγνωρίζοντας τὴν αἰτία.

Ἡ μελέτῃ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἶναι κολοσιαία σημασία, γιὰ τοῦτο ἡ ἐσωτερικὴ φιλοσοφία τοποθετεῖ σὰ θεμελιώδες ζήτημα, τὴ διάκριση τῆς μορφῆς ἀπὸ τῆς οὐσίας. Ἡ ψυχὴ εἶναι οὐσία *par excellence* δηλαδή εἶναι ἡ οὐσία καὶ ὁ ὑλικὸς κόσμος πρέπει νά θεωρηθεῖ ὡς μορφὴ τῆς οὐσίας αὐτῆς. Ό ὑλικὸς κόσμος ὑποπίπτει στὶς πέντε αἰσθήσεις μας καὶ εἶναι πραγματικός, ἀλλὰ οἱ αἰσθήσεις αὐτὲς εἶναι ἐξωτερικά ὄργανα μὲ πληρεξουσιότητα ν' ἀντιλαμβάνονται τὰ τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς τοῦ κόσμου. Ἡ ἐσωτερικὴ μορφὴ τοῦ κόσμου χρειάζεται ἄλλα ὄργανα, δυνάμεις τῆς ψυχῆς, μὲ ἄλλη δομὴ καὶ εὐαίσθησία γιὰ νά γίνῃ ἀντιληπτή, χρειάζεται φῶς ἐσωτερικό, τὸ ὁποῖο ἀποκτᾶται μὲ τὸ φυσικὸ καὶ θεῖο νόμο τῆς ἐξελίξεως.

Πρὸς τοῦτο ἡ ψυχὴ χρειάζεται καλλιέργεια γιὰ νὰ ἐξελιχθεῖ καὶ μεγάλη φωτεινὴ ψυχὴ εἶναι ἀποτέλεσμα, ἀναριθμητῶν αἰώνων καὶ μεγάλης προσπάθειας, μὲ τὴ μέθοδο καὶ τὴν ἀγωγὴ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιστήμης τῆς «Βασικῆς Τέχνης», τὴν ὁποία διδάσκουν τὰ Μυστήρια καὶ μεταδίδουν, μὲ τὴν ἀσκούμενη ψυχουργία καὶ τὶς μυσήσεις, στὶς ἀλήθειες τῆς Θείας Φύσεως καὶ τοῦ πνεύματος αὐτῆς. Μόνο μιὰ τέτοια ψυχὴ διαθέτει καὶ ἔχει δημιουργήσει αὐτὰ τὰ κατάλληλα ὄργανα.

Πέραν τούτου ὑπάρχει καὶ βαθμὸς ψυχικῆς ἐξελίξεως, στὸν ὁποῖον ἡ ψυχὴ δὲν ἔχει ἀνάγκη τοῦ γνωστοῦ ὑλοβαρῆ σωματικοῦ ὀργανισμοῦ, διότι ἡ Ψυχὴ αὐτὴ ἔχει δημιουργήσει τὸν πνευματικὸ της φωτεινὸ ὄργανισμό, σὰν πνεῦμα ἐλεύθερο καὶ ἀνεξάρτητο, μὲ αἰσθητήρια ὄργανα ἀνώτερα, ἀφοῦ προηγουμένα συμπλήρωσε τὸν κύκλο τῆς ἐξελίξεώς της μὲ τὶς ἐνσαρκώσεις της, σὲ ὀργανισμοὺς τῆς Γῆς.

Ἡ ἀρχαία σοφία δίδασκε: «Οὐδεὶς ἂν μὴ ἀπολύτως ἀγνὸς δύναται νὰ ἀναγεννηθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πυρός, τοῦ λειτουργοῦντος ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, ὡς φορέως ζωῆς καὶ ὡς δημιουργικῆς δύναμις». Κατὰ δὲ τοὺς Πυθαγόρειους, μόνο ὅταν γεννηθεῖ στὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ὁ Ἀπόλλωνας, δηλ.

μετατραπεῖ ἡ αἰθερικὴ οὐσία τοῦ πνεύματός του σὲ Ἀπολλώνιο Πῦρ, θὰ καταστεῖ αὐτόφωτη ὑπάρξη καὶ θὰ νικήσῃ τὸ θάνατο.

Ὁ βαθμὸς αὐτὸς τῆς ἐξελίξεως τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ ὕπατος καὶ ἀποτελεῖ τὸ σκοπὸ τῆς μακραίωσης πορείας της, ἀπελευθερωμένης τελείως ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς καὶ τοὺς νόμους τῆς ὑλοβαροῦς σωματικῆς της καταστάσεως. Φθάνει δὲ στὸ βαθμὸ τῆς δημιουργίας, τοῦ πνευματικοῦ της ὀργανισμοῦ ἡ ψυχὴ, ὅταν γνωρίζει τὴν Ἀλήθεια καὶ ἡ γνώση αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνο γνωσιολογικὴ, ἀλλὰ βιοματικὴ καὶ ἐκδήλωση σ' αὐτὴ τῶν νόμων ἐκείνων, τῆς Φύσεως καὶ τοῦ Πνεύματος αὐτῆς, πού συντελοῦν στὴ δημιουργία τοῦ πνευματικοῦ της ὀργανισμοῦ.

Κατὰ τὶς δοξασίες τοῦ νόμου τῆς μετενσαρκώσεως, ἡ ἐξέλιξη τῆς ψυχῆς ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὴ τὴν ἴδια, σὰν ἐλεύθερη ψυχικὴ ἀτομικότητα, γιὰ νὰ φθάσῃ σὲ κάποια ἐποχὴ, νὰ μὴν ἔχει ἀνάγκη τοῦ γνωστοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ. Διαφορετικὰ θὰ συνεχίζει τὴ σειρὰ τῶν γεννήσεων καὶ θανάτων, γιὰ νὰ θερίζῃ σὲ κάθε ἐνσάρκωση ὅ,τι ἔσπειρε στὴν προηγούμενη. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ ἔγκειται στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀτομικῆς εὐθύνης κάθε ψυχῆς,

νά τὸν ἐφαρμόζει σωστά, ὅσο καὶ ὅπως γιὰ τὸν ἑαυτό της καὶ πρὸς τὶς ἄλλες ἀδελφές ψυχές.

Ἡ κατάσταση ἢ αἰδῖος οὐσία, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐκπορεύτηκε τὸ Σύμπαν καὶ σὲ συνέχεια οἱ μορφές καὶ ψυχές εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή, τὴν ὁποία οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἀποκαλοῦσαν χάος, τὸ ὁποῖο περιεῖχε «ἐν δυνάμει τὴν τάξη». Τὴν κατάσταση αὐτὴ διαμόρφωσαν σὲ τάξη δύο κοσμογονικὲς οὐσίες, ἡ Μονάδα καὶ ἡ Δυάδα, οἱ ὁποῖες ἐκδηλώνονται σὰν ἀρχὴ τοῦ παντός. Ὁ Πυθαγόριος Σπ. Νάγος σὰν ἀρχαία ψυχὴ μυσταγωγοῦ μᾶς λέγει: «Θεῖα Οὐσία ἢ Θεῖα Ἑνέργεια συνετέλεσε πρὸς ἐκδήλωση τοῦ Σύμπαντος. Ἡ πρώτη οὐσία ἦταν ἡ Θεῖα Ἀγάπη, ἡ ὁποία ἦταν ἄναρχη αἰδῖος καὶ ἀπροσπέλαστη, ἦταν αὐτὴ ποὺ ἄρχισε ἀπὸ τὸ ἀπείρως μικρὸ γιὰ νὰ ἐπεκταθεῖ στὸ ἀπείρως μεγάλο. Ἦταν δίφυλη, ἀποτελούμενη ἀπὸ Κίνηση καὶ Ζωή, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐκκολάφθηκαν ὅλες οἱ οὐσίες τοῦ Σύμπαντος καὶ νέες ἀπείρως στὸ ἄπειρο θὰ ἐκκολάπτονται, σὲ μιὰ ἄπειρη παραγωγὴ ἐκκόλαψης δυνάμεων ἐκ τῶν ἐξ αὐτῶν παραχθέντων ΕΓΩ καὶ ἐκ τῶν ΕΓΩ τὸ αἰώνιο Φῶς, τὸ Φῶς ποὺ προέρχεται ἐκ τῶν ἐνδον τούτων». Κατὰ τὶς δοξασίες αὐτὲς ἡ Μονάδα μὲ τὴ Δυάδα συνεργάζονται, συλλειτουργοῦν στὴ Θεῖα Οὐσία, σὲ μιὰ δράση παλμική, κεντρομολικὴ καὶ φυγο-

κεντρικὴ. Ὁ ὁργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ὄργανο γιὰ τὴν ἐκδήλωση καὶ ἐξέλιξη τῆς ψυχῆς, στὸ βαθμὸ τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς, καὶ εἶναι σύνθεση ὑλικῶν οὐσιῶν τῆς Φύσεως, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ ψυχὴ εἶναι σύνθεση ἀφθαρτων οὐσιῶν τῆς Φύσεως, ἥτοι ἡλιακῆς ὑλικῆς οὐσίας καὶ ἡλιακῆς ἐνέργειας, ἡ ὁποία ἐνέχει τὶς ιδιότητες τοῦ Φωτεινοῦ Ἡλιακοῦ Αἰθέρα, τοῦ ὁποίου προεξέχουσα δύναμη εἶναι ἡ πνευματικὴ ἐνέργεια ἢ Ἡλιακὸς Λόγος καὶ εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ ἀθάνατη. Εἶναι μέρος τῆς Θεότητος, ἀπὸ καταγωγῆς τῶν οὐσιῶν καὶ ἔχει «δυνάμει» μέσα της, κάθε τῆς Φύσεως ἐκδήλωση, μὲ ἀνώτερο σταθμὸ τῇ θεοποίησίν της.

Ὁ Νικ. Παράσχης, θετικὸς ἐπιστήμονας, στὸ βιβλίον του «Δημιουργία καὶ πνευματικὴ ἀναγέννηση» γράφει: «Ἡ ψυχὴ γιὰ νὰ ζήσει καὶ ἐξελιχθῇ, στὸ διαφορετικὸ κάθε φορὰ περιβάλλον, ἔχει ἀνάγκη μορφῆς ἢ ἐνεργητικοῦ μέσου, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου νὰ μπορεῖ νὰ ἀφομοιώνει, τὴν ἀνέργεια τοῦ περιβάλλοντος καὶ νὰ ἐκδηλώνει διὰ τοῦ ὁργανισμοῦ τὶς ἴδιες αὐτῆς δυνάμεις. Τὸ μέσο αὐτό, τὸ δημιουργεῖ ἡ ψυχὴ, μὲ τὴ συνδρομὴ τῶν δυνάμεων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς καὶ διὰ μέσου τούτου ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ περιβάλλον της καὶ διὰ τοῦ ἀφομοιωτικοῦ συστήματος τοῦ ὁργανισμοῦ τούτου, ἐνεργεῖ ὡς

ένσυνείδητη ὑπαρξη, στὸ χῶρο καὶ στὸ χρόνο. Ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς εἶναι ἡ τελειότερη ὀργανικὴ μορφή στὴ Γῆ καὶ εἶναι τὸ τέρμα τῆς στὴ Γῆ ὑπαρξεώς της. Μὲ τὸν ὀργανισμὸ αὐτὸ ἐξεδήλωσε ὅτι εἶχε νὰ ἐκδηλώσει διὰ τῶν ἐνσαρκώσεων της, ἀφομοιώνουσα κάθε ἐνέργεια καὶ Γνώση ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὸ σκοπὸ τῆς ἐξελιξεώς της στὴ Γῆ. Ἀλλὰ πέρα ἀπὸ αὐτὸ ἔχει ἀνάγκη νέου πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ, μὴ ὑποκείμενου στὸ νόμο τοῦ θανάτου. Νόμοι ὕλικοι καὶ πνευματικοὶ ἐφαρμόζονται καὶ μέσα φυσικὰ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὴν ψυχὴ καὶ τὴ θεότητα γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ὁ νέος πνευματικὸς ὀργανισμός, μὲ βάση τὸν ὑπάρχοντα ὕλικὸ ὀργανισμό, μὲ τὶς μέσα σ' αὐτὸν δρῶσες δημιουργικὲς δυνάμεις καὶ τὸ Συνδετικὸ Λόγο τὸν ὁποῖο παραλαμβάνει ἡ Ψυχὴ, ἀπ' τὸν ἀστρικὸ κόσμο, πρὶν ἐνσαρκωθεῖ, γιὰ νὰ συνεχίσει τὴν πορεία τῆς ἐξελιξεώς της, ὡς φυσικὸ δικαίωμα καὶ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ὕλικου σώματος.

Πρὸς τοῦτο ἡ βοήθεια καὶ καθοδήγηση ἀνώτερων πνευματικῶν ὄντων εἶναι ἀπαραίτητη καὶ ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὸ νόμο τῆς καθολικῆς ἀλληλεπίδρασης καὶ ἀλληλεγγύης, ὁ ὁποῖος προσδιορίζει τὴν ἐκ τῆς εἰμαρμένης μέλλουσα πορεία τῆς Ψυχῆς. Πρέπει νὰ κατανοηθεῖ

ὅτι ὁ Συνδετικὸς Λόγος γιὰ τὶς ἐνσαρκώσεις τῆς Ψυχῆς σὲ γήινο ὀργανισμό εἶναι ἀπαραίτητος, διότι αὐτὸς ἔχει σύνθεσιν ἀπὸ οὐσίαις οἱ ὁποῖες μετέχουν στὶς ἰδιότητες τῶν οὐσιῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ ὕλικου ὀργανισμοῦ.

Οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, διὰ τοῦ ἀναβολισμοῦ καὶ διὰ μέσου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἔχουσες ἡλιακὴ ἐνεργητικὴ βάση, ἐνισχυόμενες δὲ καὶ ἀπὸ δυνάμεις πνευματικῆς φύσεως, γίνονται ὁ κύριος δημιουργικὸς παράγοντας τοῦ νέου πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ. Τοῦτο εἶναι ἡ Γνώση τοῦ θεοσοφικοῦ, φιλοσοφικοῦ, θρησκευτικοῦ καὶ μυστηριακῶν συστημάτων, ὅπως θὰ μπορούσε καθένας, μὲ τὴν ἐντελεχῆ μελέτη γνωστῶν καὶ ἄλλων σπανίων κειμένων, ὀρθοδόξων καὶ μὴ νὰ πιστοποιήσει, ἔχοντας ὅμως ἐλεύθερη καὶ ἀνεπηρέαστη διάθεσιν». Τὸ φῶς τὸ ὁποῖο θὰ μᾶς ὁδηγήσῃ στὴν κατανόηση καὶ ἐφαρμογὴ τῶν παραπάνω, ἔχει πηγὴ τὴν ψυχὴ μας, εἶναι μέσα μας καὶ γιὰ νὰ ἐκδηλωθεῖ, χρειάζονται ὀρισμένες προϋποθέσεις, τὶς ὁποῖες προαναφέραμε ὡς πηγὲς τῆς Ἀρχαίας Σοφίας. Ἡ ἀρχαία φιλοσοφικὴ Γνώση, ποὺ ἔχει τὴν πηγὴ της σὲ ἐμπνεύσεις προερχόμενες ἀπὸ θειότερα ὄντα καὶ ἡ ὁποία ἐκφράστηκε

μέ τη μορφή καλῶς λειτουργησάντων Μυστηρίων, δίδαξε καὶ ἴσως διδάσκει ἀκόμα, σὲ κλειστοὺς ἐκλεκτοὺς κύκλους, τὸν τρόπο ποὺ ἐπιτυγχάνεται καὶ ἐξασφαλίζεται, τὸ μέσο συνεχίσεως, ἐνσυνείδητης καὶ ἐνεργητικῆς πνευματικῆς ζωῆς, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ὑλικοῦ σώματος τῆς Ψυχῆς. Τοῦ μέσου δηλαδὴ ἐκείνου τῆς ἀθανασίας, τὸ ὁποῖο εἶναι ὁ λεγόμενος πνευματικὸς ὀργανισμός, περὶ τοῦ ὁποῖου παραπάνω ἀναφερθήκαμε, ὅπως καὶ τὸν τρόπο ποὺ ἐνεργοποιεῖται τὸ «φῶς ἐκ τῶν ἔνδον τῆς ψυχῆς».

Στὰ Μυστήρια διδάσκονταν ἐπίσης, ὁ τρόπος τῆς συνάψεως τῶν ἀναγκαίων σχέσεων τῶν μυστῶν, μὲ πνευματικὲς ὀντό-

τητες τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, στὸν ὁποῖο θὰ εἰσέρχονταν, μετὰ τὴν ἐγκατάλειψη τῆς γήινης ζωῆς τους. Τοῦτο ἀποτελοῦσε καὶ ἀποτελεῖ τὸ κύριο καὶ μὴ ἀποκαλυπτόμενο εὐκόλα μυστικὸ τῶν Μυστηρίων, τὸ ὁποῖο κανένας ἐξ ὅσων μυήθηκαν σ' αὐτά, ποτὲ δὲν ἀποκάλυψε, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μέτρο κρίσεως τῆς ἀξίας τῶν μυηθέντων καὶ τοῦ μυσταγωγικοῦ συστήματος. Ὅλοι οἱ μυηθέντες ὑπάκουαν στὴν ἐντολὴ τῆς Σιγῆς, ἡ ὁποία δινόταν πρὸς αὐτοὺς ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ἀρχή, τὸ Μυσταγωγό τους καὶ διὰ τῆς Σιγῆς αὐτῆς, ἄναβε τὸ ἐσωτερικὸ τους φῶς, τὸ «φῶς ἐκ τῶν ἔνδον τῆς ψυχῆς» ποὺ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὸ Θεῖο Φῶς τῆς ΓΝΩΣΕΩΣ καὶ τῆς ΑΛΗΘΕΙΑΣ.

ΠΕΤΡΟΥ ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ

**Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ
ΚΑΙ Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ**

**Η ΧΑΡΑΥΓΗ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΣΜΟΥ**

ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

σελ. 500 — Μὲ 42 εἰκ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ «ΣΦΙΓΓΟΣ»

ΑΘΗΝΑΙ 1982

Τηλ. 7783.781

DENNIS BALSON

Ἡ θεωρία τῆς Τετάρτης Διαστάσεως

Ἡ στοιχειώδης αἰτία τῆς διανοητικῆς δραστηριότητος εἶναι ἡ ἐνέργεια, ἃν καὶ φαίνεται ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα (π.χ. μία σκέψις) ἔχει περισσοτέραν σημασίαν ἀπὸ ὅ,τι ἡ ἐνέργεια ἢ ὁποία προκαλεῖ αὐτὴν τὴν σκέψιν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς συνειδήσεως, τὸ ἀποτέλεσμα, ἀπὸ ὅλας τὰς συνειδητὰς (ἐπιστητὰς θὰ ἐλέγωμεν ἄλλως) καταστάσεις τοῦ νοῦ, εἶναι δευτερεύουσαι αἰτίαι καὶ εἶναι μηχανικὰ συμπεράσματα τοῦ ὑλιστικοῦ νοῦ.

Ὅταν τὰ κύτταρα εἰς τὸ σχετικῶς ἀδρανὲς ἡμισφαίριον τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς στιγμὴν ἐνεργοποιοῦνται, τότε τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι μία αὐθόρμητος φωταψία τοῦ νοῦ, ἢ ὁποία πρὸς στιγμὴν μεταφέρεται εἰς τὸ ἀντιληπτὸν καὶ ὑλιστικὸν ἡμισφαίριον.

Ἐνίστε, ὅταν τὸ φαινόμενον αὐτὸ τῆς «σπινθηροβόλου φωταψίας» δὲν μεταφέρεται αὐτοστιγμεί, τότε περισσότερα γειτνιάζοντα κύτταρα τοῦ ἀδρανοῦς τμήματος τοῦ ἐγκεφάλου ἐνεργοποιοῦνται, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον γίνεται αἰτία ὥστε νὰ ἔχωμεν αὐξήσιν τῆς διανοητικῆς δραστηριότητος, ἢ ὁποία δύνα-

ται νὰ περιγραφῇ μόνον ὡς ἂν μία φυσικὴ καὶ παγκόσμιος κατάσταση τῆς συνειδήσεως.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς καταστάσεως τῆς συνειδήσεως δὲν ὑπάρχει αἴσθησις τοῦ διορωμένου, ὑπάρχει μόνον ἡ αἴσθησις τῆς φωτισμένης ἐμπνεύσεως ἢ τῆς πνευματικῆς ἐξελίξεως. Ἐν τούτοις, ὅταν ὁ νοῦς ἐπιχειρῇ νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὴν τὴν ἐμπειρίαν, τότε ὁ νοῦς διευθύνεται πρὸς μίαν φυσικὴν διάστασιν καὶ κάθε ἰδέα τὴν ὁποία ἔχομεν, ἢ κάθε συμπέρασμα εἰς τὸ ὁποῖον καταλήγομεν, εἶναι λανθασμένα.

Ἡ συνειδήσις εἶναι μία παγκοσμία κατάσταση τοῦ νοῦ, ἀλλὰ ἅπαξ καὶ ὁ νοῦς κατευθύνεται πρὸς ὁποιοδήποτε ἀντικείμενον, σύμβολον ἢ μορφήν, τότε ὁ βαθμὸς τῆς συνειδήσεως ἐλαττοῦται, διότι ἡ ἐνέργεια μεταβιβάζεται εἰς τὴν ἀντίληψιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἴσως ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν αὐξήσιν τῆς γνώσεως, ἀλλὰ ὅμως ἡ μεταβίβασις αὐτῆς τῆς ἐνεργείας ἐπίσης προκαλεῖ αὐξήσιν εἰς τὴν ὑλιστικὴν διανοητικὴν δραστηριότητα καὶ τότε ὁ συνειδητὸς νοῦς ἐξαρτᾶται καθ' ὁλοκληρίαν

ἀπὸ ἄλλας μορφὰς τῆς ὕλης.

Ὡς ἐκ τούτου, ὅταν ὁ νοῦς ἐξαρτᾶται μᾶλλον ἀπὸ ἐπίκτητον πληροφορίαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν φυσικὴν διάστασιν, τότε ἐξαρτᾶται κατὰ πολὺ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν πραγματικότητα ἢ τὴν νοήμονα πληροφορίαν, ἡ ὁποία ὑπάρχει ἔξω ὁλόγυρα καὶ εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῆ συναισθήσιν.

Τὸ συνειδῶς ἔχει ἀρχὴν καὶ πάντοτε ἓνα τέλος. Ἡ συνειδήσις ἀντιθέτως οὔσα ἀφ' ἑαυτῆς ἀπὸ διαφορετικὴν σχετικῶς μετὸν χρόνον καὶ τὸ διάστημα διάστασιν, δὲν ἔχει ἀρχὴν καὶ δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ ἔχη τέλος, διότι προέρχεται ἀπὸ μίαν ἐσωτερικὴν φύσιν, ἡ ὁποία καθεαυτὴ εἶναι μία ὀντότης, ἀλλὰ καθὼς εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ μετὴν ὕλην, ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ θέτῃ εἰς ἐνέργειαν καὶ νὰ ἐπηρεάζῃ τὰ κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου ἢ μόρια ὕλης.

Ἡ στιγμή, πρὶν ἢ διανοητικὴ δραστηριότης ἐπιτελεσθῇ, ἢ ἡ στιγμή μεταξὺ μιᾶς σκέψεως πού τελειώνει καὶ μιᾶς ἄλλης πού ἀρχίζει, εἶναι ἡ στιγμή ὅπου ὁ νοῦς εὐρίσκεται εἰς τὴν παγκόσμιον κατάστασιν τῆς συνειδήσεως.

Ἡ συνειδητὴ κατάστασις τοῦ νοῦ, ἡ ὁποία δὲν ἐπηρεάζει τὴν πραγματικότητα, εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὸ «κενόν» τῆς παρούσης στιγμῆς. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ συνειδήσις εἶναι μία

κατάστασις τοῦ νοῦ ἡ ὁποία στερεῖται τὸ γνωρίζειν καὶ στερεῖται τὸ παρελθόν. Γνώσις σημαίνει γνωρίζω, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐννοεῖ «γνωρίζω ἀπὸ τὸ παρελθόν», μάθησις ὅμως εἶναι μία διαφορετικὴ διανοητικὴ μέθοδος, ἡ ὁποία ἐπέρχεται ὡσὰν παρούσα λειτουργία. Τουτέστιν ἡ συνειδήσις δὲν δύναται νὰ φυλακισθῇ εἰς τὴν διάστασιν τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ γνωρίζειν.

Ὁ νοῦς εἶναι ἐλεύθερος καὶ γαλήνιος μόνον ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν κατάστασιν τῆς συνειδήσεως (ἐπιγνώσεως) καὶ ποτὲ ὅταν εὐρίσκεται εἰς ὁποιαδήποτε κατάστασιν τῆς συναισθήσεως. Ἐλευθερία καὶ εἰρήνη δὲν ὑπάρχουν τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ νοῦς σκέπτεται ὅτι εἶναι ἐλεύθερος καὶ γαλήνιος.

Ὁ λογικὸς νοῦς δύναται νὰ συλλογισθῇ τὰ γεγονότα, ἀλλὰ δὲν γνωρίζει ὅλα τὰ γεγονότα. Λογικὴ καὶ συλλογισμὸς εἶναι παράγωγα τοῦ μηχανικοῦ νοῦ. Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ κρίνῃ, ἢ νὰ φθάνῃ σὲ κατάλληλα συμπεράσματα, χωρὶς νὰ γνωρίξῃ ὅλα τὰ γεγονότα. Ὁ νοῦς κλίνει εἰς τὸ νὰ ἀγνοῇ τὰ ἄγνωστα γεγονότα καὶ ἐπίσης ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ τὰ ὁποῖα πάντοτε εἶναι ἄγνωστα, ἀκατανόητα ἀπὸ τὸν νοῦ.

Ὅταν συμπεράσματα, ιδέες, αἰσθήματα ἢ πίστεις ὑπάρχουν, τότε ἡ συνειδήσις σταματᾷ νὰ

υπάρχει. Πράγματι, όλα τὰ συμπεράσματα ὅσον ἀφορᾷ τὴν διανοητικὴν ἢ κοινωνικὴν πρόοδον εἶναι λανθασμένα, ὅταν ὁ νοῦς συλλογίζεται τὸ παρελθὸν γιὰ νὰ βελτιώσῃ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, τότε ὁ μηχανικὸς νοῦς λειτουργεῖ ἀπὸ τὸ γνωστὸν καὶ φαντάζεται τὶ «ἔπρεπε» νὰ εἶναι, ἐκ τούτου εἰς αὐτὴν τὴν συναφῇ ἔκφρασιν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον προέρχονται ἀπὸ τὸ παρελθόν.

Ὅποιαδήποτε στιγμή κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ νοῦς εὐρίσκεται εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἐπιγνώσεως, αὕτη ἡ στιγμή εἶναι ἄχρονος. Ἀκόμη καὶ ἂν τὸ γνωστὸν μας σύμπαν παύσῃ νὰ ὑπάρχει, μία ἀπόλυτος πραγματικότης πάντοτε ὑπάρχει ἐξ αἰτίας τοῦ αἰωνίου «τώρα».

Μόνον ὅταν ὁ νοῦς εἶναι γαλήνιος καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ τὸ παρελθόν καὶ τὸ γνωρίζειν ἡμπορεῖ τότε νὰ ἔχῃ πείραν ἀπὸ μίαν νέαν ἐμπειρίαν ἢ νὰ λάβῃ πείραν μιᾶς νέας διαστάσεως, ἢ ὁποία εἶναι σχετικὴ μὲ τὴν παροῦσαν στιγμήν.

Προηγούμεναι θεωρίαι ἀναφέρουν ὅτι ἡ οὐσία τοῦ συμπαντος ἀποτελεῖται ἀπὸ μόρια ὕλης, σήμερον προσεκτικότερα ἔρευνα ἀπεκάλυψε μικρότερα καὶ μικρότερα σωματίδια, τὰ ὁποῖα σχεδὸν ἐξαφανίζονται μέσα εἰς τὰ πεδία τῆς ἐνεργείας.

Ἡ φυσικὴ διάστασις εἶναι σχετικὴ μὲ τὴν ὕλιστικὴν δια-

νοητικὴν δραστηριότητα καὶ τὰ πεδία ἐνεργείας σχετίζονται μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ νοῦ ἢ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν ἄχρονον τετάρτην διάστασιν τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς συνειδήσεως. Μόνον ὅταν ὁ νοῦς μάθῃ νὰ ὑπάρχῃ καὶ σταματήσῃ νὰ γνωρίζῃ, τότε μόνον ἡμπορεῖ νὰ ἐξελιχθῇ εἰς ἀνώτερον βαθμὸν συνειδήσεως.

Τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ἐνήμερος ὅτι ἀνωτέρα συνείδησις ὑπάρχει δὲν σημαίνει ὅτι ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ ἔχῃ ἰδέαν αὐτῆς τῆς διαστάσεως, ἀντιθέτως, ἅπαξ καὶ ἡ ἔμπνευσις γίνει ἰδέα ἢ θεωρία ἢ πίστις, τότε πίπτει εἰς τὴν παγίδα τὴν ὁποία ὁ ἴδιος ἔστησε, μὲ τὸ νὰ κατευθύνῃ τὸν νοῦ καὶ τὴν ἐνέργειαν πρὸς ἕναν ἐγωκεντρισμό, ὁ ὁποῖος γίνεται αἰτία, ὥστε ὁ μηχανικὸς νοῦς νὰ ὀπισθοδρομῇ εἰς τὸν χρόνον ἢ νὰ προβαδίζῃ εἰς ἕναν χρονικὸν-ἄξονα, ἀπὸ τὸ αἴτιον εἰς τὸ αἰτιατόν, ὅπου ἀκόμη καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶσις ἢ ἡ πνευματικὴ πίστις, ἢ ὁποία φαίνεται ὡς πρόοδος ἢ ὡς κάτι τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τὸ παρόν, νὰ εἶναι ἡ αἰτία πρὸς καταστροφὴν ἄλλοτε.

Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἡμπορεῖ νὰ προοδεύσῃ καὶ ἐξελιχθῇ πέραν τοῦ παρόντος δυναμικοῦ τῆς αὐτογνωσίας. Ἡ συναίσθησις ὅτι κάποιος δὲν γνωρίζει τίποτε ἐν σχέσει μὲ τὴν ἄχρονον ἀλήθειαν αὐτοῦ ποῦ εἶναι, διότι

αὐτὸ ποὺ εἶναι, εἶναι ἀγνωστον ἀπὸ τὸ συνειδῶς. Μία στιγμή εἰς τὸν χρόνον εἶναι, διὰ τὴν παγκόσμιον συνείδησιν, μία ἄχρονη στιγμή. Κάθε κατεύθυνσις μακρὰ ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸν

ἐαυτὸν εἶναι μία κατεύθυνσις πρὸς μίαν ἐξωτερικὴν ἀλήθειαν τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς Συνειδήσεως.

Μετάφρ. Ὀλυμπίας Balson

Krishnamurti

Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου

Δρχ. 80

Βενετοῦ - Ἰλαρίωνος

Φῶς στὴν Ἀτραπὸ

Δρχ. 80

Κωστή Μελισσαροπούλου

Ὁ Κρισανμοῦρτι γιὰ τὸν Διαλογισμὸ

Δρχ. 80

Κωστή Μελισσαροπούλου

Ἀποκρυφισμὸς — Μυστικισμὸς

Ἄδ. Δρχ. 100

Δεμ. Δρχ. 160

Κωστή Μελισσαροπούλου

Ὁ Κομήτης (θέατρον ἰδεῶν)

Δρχ. 80

ΕΥΦΗ ΛΑΓΟΠΟΥΛΟΥ-ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

Γουλιέλμος Μαρκόνι

Γεννήθηκε στις 25 'Απρίλη 1874 κοντά στην Μπολώνια. 'Από παιδί μεγάλωσε στον δικό του κλειστό κόσμο. Δέν τόν ένδιέφεραν παρά τὰ μηχανήματα, τὸ ψάρεμα, τὸ πιάνο. Στὸ σχολεῖο δέν τὰ πήγαινε καλά. 'Ο πατέρας του, ἄνθρωπος αὐστηρός, ἔγινε ἔξω φρενῶν ὅταν ἀπέτυχε στὶς ἐξετάσεις γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Μπολώνια γιὰ νὰ σταδιοδρομήσῃ στὸ Ναυτικό. 'Η μητέρα του ὅμως ἦταν γεμάτη τρυφερότητα καὶ ἐπιείκεια. Κατοικοῦσαν σ' ἓνα μεγάλο κτῆμα τοῦ πατέρα του. 'Ο Γουλιέλμος ἀποτραβήχτηκε στὴ σοφίτα τῆς βίλλας, ὁλόκληρος δοσμένος στὴν ἰδέα ποὺ τοῦ τριβίλιζε τὸ μυαλό: Τὴν κατασκευὴ ἀσυρμάτου συστήματος τηλεπικοινωνίας. Ἦταν κατὰ τὸ 1894-1895. Γύριζε στοὺς ἀγρούς, πειραματιζόμενος μὲ τὴ συσκευή του τηλεπικοινωνίας. Τὸν ἀντιμετώπιζαν μὲ ἀπροθυμία καὶ δυσπιστία. 'Απογοητεύτηκε καὶ πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ πάῃ στὴν 'Αγγλία, συνοδευόμενος ἀπὸ τὴ μητέρα του.

'Εκεῖ τὸν ἐπρόσεξαν καὶ μὲ τὴν ἐφεύρεσή του ἀσχολήθηκε ὁ Τύπος. Τότε ὁ σιωπηλὸς αὐτὸς ἄνθρωπος ἔνιωσε πόσο βα-

θειὰ στὴν ψυχὴ του εἶχε ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀνθρώπων. 'Όταν ἔγραφε στὸ σπίτι του, ἤθελε νὰ μαθαίνουν οἱ δικοί του καὶ οἱ ἄλλοτε καθηγηταὶ του πόσο οἱ θαυμασταὶ του τὸν ἐκτιμοῦσαν καὶ πόσο τοῦ ἔδιναν σημασία.

Μιλοῦσε τέλεια τὰ ἀγγλικά. Δούλευε συνεχῶς δοσμένος ὁλόκληρος στὸ ἔργο του. 'Όλο καὶ περισσότερο ἀνακάλυπτε τὴν ωραιότητα τοῦ ἀπρόσωπου κόσμου τῆς φυσικῆς καὶ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ. Μαγεμένος ἀπὸ τὰ πειράματα τοῦ 'Ερρίκου Χέρτζ, ἐσκέφθη, χρησιμοποιώντας τὰ ἑρτζιανὰ κύματα, νὰ δημιουργήσῃ ἓνα σύστημα ἀσυρμάτου τηλεγράφου καὶ ἀναρωτιώταν πῶς ἓνα τέτοιο στοιχειῶδες πράγμα δέν τὸ σκέφτηκαν ἄλλοι πρὶν ἀπ' αὐτόν. Μ' αὐτὴ του τὴν ἀνακάλυψη ὁ Μαρκόνι κατέπληξε τὸν κόσμο. Τὰ ἀέρινα κύματα πηγαινόφερναν στὰ φτερά τους ὁμιλίες δίχως φωνή, γνωριμίες λαῶν, πολιτισμῶν δῶθε καὶ πέρα ἀπ' τοὺς ὠκεανούς.

'Αργότερα ἀποδείχτηκε ἡ χρησιμότητα τῆς ἐπικοινωνίας ἀπὸ τὰ πλοῖα στὴν ξηρὰ καὶ ἀντίστροφα, καθὼς καὶ ἀπὸ πλοῖο σὲ πλοῖο. Τὸ 1912 ὅσοι ἐπέζη-

σαν από τὸ τραγικὸ ναυάγιο τοῦ «Τιτανικοῦ» θὰ ἦταν πολὺ λιγότεροι, ἂν ὁ ἀσύρματος δὲν καλοῦσε σὲ βοήθεια τὸ πλοῖο «Καρπάθια».

Δημιούργησε δική του εταιρεία γιὰ κατασκευή, ἐγκατάσταση καὶ λειτουργία ἀσυρμάτου. Τὰ κέρδη ἦσαν πολλά. Ἀλλὰ οἱ θρίαμβοί του δὲν ἦσαν εὐκολοί. Οἱ τυφῶνες συχνὰ τοῦ κατέστρεφαν πανάκριβους σταθμούς, δίδοντας τὴν εὐκαιρία σὲ ἀνταγωνιστὲς νὰ τὸν προκαλοῦν καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ μειώσουν τὸ σημαντικὸ ἔργο του, σὲ σημεῖο πού ὁ Μαρκόνι δυὸ φορές πλησίασε στὴ χρεωκοπία. Ἐν τούτοις ἐνίκησε. Ἐπεβλήθηκε στοὺς δύσπιστους. Ἐγινε ἕνας διεθνῆς ἥρωας.

Ταξίδευε πολὺ. Ἀγαποῦσε μὲ πάθος τὴ θάλασσα, τὴν ἀπειραντοσύνη της, τὸ μυστήριό της. Ἦταν πιά 30 ἐτῶν ὅταν γνώρισε τὴ 19χρονη Βεατρίκη Ὁ Μπράϊαν, μὲ τὴν ὁποία ἐνυμφεύθη. Ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ ἀθωότητα ἡ Βεατρίκη, ἀλλὰ εἶχε καὶ τὸ ὕφος νὰ ξερῇ πολὺ καλὰ ὅτι καταγόταν ἀπὸ Ἰρλανδοὺς βασιλεῖς. Ὁ Μαρκόνι, ὅπως πάντα ἀφηρημένος, ἀπουσιάζοντας κί' ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, ξεχνιόταν ἐπὶ ὥρες στὸ γραφεῖο του μόνος ἢ μὲ τοὺς συνεργάτες του. Ὅπως ἡ μητέρα του, κατόρθωσε τώρα καὶ ἡ γυναίκα του νὰ εἰσχωρήσῃ κάπως στὴν ἀδιαπέραστη ἐπιφυ-

λακτικότητά του. Ἡ συμβίωση μαζί του δὲν ἦταν εὐκολὴ γιὰ κανέναν.

Ὅπως συνήθως ἔλειπε συχνὰ σὲ ταξίδια. Βρισκόταν στὴ Ν. Σκωτία ὅταν ἔγραψε στὴ γυναίκα του (πού ἦταν ἔγκυος στὸ δεύτερο παιδί τους) πόσο μόνος ἐνιωθε, πόσο ἀβάσταχτα τοῦ ἔλειπε... Κατασυγκινημένη ἡ Βεατρίκη (ἀκόμη δὲν εἶχε μάθει πόσο συχνὰ ἄλλαζε διαθέσεις ὁ σύζυγός της) ἀποφάσισε νὰ τοῦ κἀνῃ ἐκπληξη. Μπῆκε σ' ἕνα καράβι, πλεύρισε στὸ πλοῖο τοῦ ἀνδρα της καὶ χωρὶς ν' ἀναγγελεθῇ παρουσιάστηκε στὸ σαλόνι. Ὁ ἀνδρας της ἔδινε ἐκεῖνο τὸ βράδυ πλωτὴ ἐσπερίδα. Κομψός, ἀνάμεσα στοὺς καλεσμένους ἦταν τὸ ἐπίκεντρο, ὁ ἀστέρας, στὸ μέσον τῶν ὠραίων γυναικῶν. Ἡ ἐκπληξη ἦταν ὀδυνηρὴ καὶ γιὰ τοὺς δυό. Ἐνοιωσαν καὶ οἱ δυὸ ὀργὴ καὶ ταπείνωση. Ὁ Μαρκόνι δὲν καταλόγιζε τὰ γλέντια αὐτὰ σὰν ἐνοχή. Πιστὸς στὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς του τάξεως συνεδύαζε θαυμάσια καὶ τὰ δυό.

Κάποτε τῆς ἔγραψε ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, ὅτι ἔπειτα ἀπὸ πρόσκληση ἐπισκέφτηκε τὸ Κολλέγιο Βασσάρ. «Φαντάσου —τῆς ἔγραφε— ὅτι ἐδείπνησα μὲ 200 νεαρὲς καὶ ὅτι ἤμουν ὁ μόνος ἀνδρας καλεσμένος. Παρὰ ταῦτα οἱ καυγάδες συνεχίζονταν ἄγριοι. Ὁ πρῶτος Παγκόσμιος πόλεμος ἔφερε κά-

ποια άνακωχή στο σπίτι, πού τή συγκρατοῦσε ἡ φρίκη πού σάρωνε τήν Εὐρώπη. Ὁ Μαρκόνι, θερμός πατριώτης, ὑπηρέτησε τήν πατρίδα του, ὡς ὑπεύθυνος στίς ἀσύρματες ἐπικοινωνιές μέ τὸ μέτωπο. Ἀπὸ πατριωτισμὸ πάλι προσχώρησε στὸ φασιστικὸ κόμμα τοῦ Μουσολίνι, πράγμα πού πολὺ τὸν προβλημάτισε ἀργότερα.

Μὲ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ὅταν τὰ κράτη ἔκαμαν εἰρήνη, ἡ κόρη του Ντένια γράφει: «Ἡ δική μας ὅμως εἰρήνη ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι».

Ὅλο καὶ πὺλ πολὺ ἡ θάλασσα ἐξασκοῦσε πάνω στὸν Μαρκόνι τήν ἀκατανίκητη γοητεία της. Ἀγόρασε τὸ κομψότατο 700 τόννων πλοῖο «Ἡλέκτρα», γιὰ νὰ διεκπεραιώη καλύτερα τὶς ἀκατάπαυστες προσπάθειές του γιὰ νέα πειράματα πάνω σὲ μακρὰ καὶ βραχέα κύματα καὶ γιὰ νὰ δίνη ἐσπερίδες. Σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἐρωτοτροποῦσε τόσο ἀπροκάλυπτα μέ κάποια ὡραία ἀπὸ τὶς καλεσμένες, πού ἦταν ἀδύνατο πᾶς γιὰ τὴ γυναῖκα του νὰ ἐξακολουθῇ νὰ προσποιεῖται ἄγνοια, γιὰ νὰ σώζη τὰ προσχήματα. Καὶ ἡ Βεατρίκη τὸ 1923 τοῦ ζήτησε διαζύγιο. Θὰ ἔπαιρνε τήν ἀπόφαση νὰ παντρευτῇ ἕναν Ἰταλὸ εὐγενῆ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ καιρὸ τήν πολιορκοῦσε. Ὁ Μαρκόνι, ἀπόμακρος, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὰ νέα του σχέδια μακρῶν καὶ βραχέων

κυμάτων, δὲν ἔφερε καμμιά ἀντίρρηση.

Μετὰ ἀπὸ παρέλευση δυὸ χρόνων σκέφτηκε κι' ἐκεῖνος νὰ κάνη νέο γάμο μέ τὴ νέα καὶ ὡραία Χριστίνα Μπέζι Σκάλι, ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας τῆς Ρώμης.

Ἦταν Αὐγούστος. Στὴν παραλία τοῦ Βιαρέτζιο ἕνα κοριτσάκι κοιτάζει σκεπτικὰ τὸ πλοῖο «Ἡλέκτρα» νὰ λικνίζεται στὰ νερὰ τῆς Μεσογείου. Εἶναι ἡ πὺλ ἀγαπημένη μικρὴ ἐξάχρονη κόρη τοῦ Μαρκόνι, ἀδελφὴ τοῦ Τζούλιο καὶ τῆς Ντένιας. Βαρέθηκε νὰ παίξη ἐπὶ ὤρες μέ τὸ φτυαράκι καὶ κουβαδάκι της, πείνασε, τὸ ἄσπρο πλοῖο φαίνεται ν'ἄναι τόσο κοντά, πού ἀδίσταχτα μπαίνει στὸ νερό. Λίγα λεπτὰ ἀργότερα μιὰ κυρία ἀπὸ τὶς καλεσμένες, ἐπιστρέφοντας μέ τὴ βάρκα της ἀπὸ τὸ πλοῖο γιὰ τὸ Βιαρέτζιο, εἶδε ἕνα κεφαλάκι, μιὰ νὰ φαίνεται, μιὰ νὰ χάνεται στὸ νερό. Εἶναι ἡ μικρὴ κόρη τοῦ Μαρκόνι, ἐξαντλημένη, μισοπνιγμένη. Τὴν τραβὰ ἡ κυρία στὴ βάρκα, γυρίζει πίσω στὸ πλοῖο καὶ ὀργισμένη ρίχνει τὴ μικρὴ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα της. Ἐδῶ καὶ ὤρες εἶχε ἐπιστρέψει στὸ πλοῖο ὁ ἀξιοθρήνητος αὐτὸς ἀφηρημένος, ξεχνώντας τήν κόρη του στὴν ἀκροθαλασσιά, σὰν νάτανε κανένα δέμα. Αὐτὸς πού χάρισε τήν ἐπικοινωνία στὸν κόσμο, ποτέ του δὲν ἔμαθε νὰ

έπικοινωνη με τα παιδιά του.

Σε μιὰ τελευταία φωτογραφία του με τὸ παράσημο τοῦ Νόμπελ τῆς φυσικῆς καὶ με ἄλλα ἀπὸ πολλὲς χώρες καὶ φορτωμένος ἀπ' τὴν πατρίδα του τίτλους καὶ τιμές, μάταια προσπαθεῖ τὸ θλιμμένο του χαμόγελο νὰ δείξη ἄνθρωπο εὐτυχισμένον. Τὰ 1-2 τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἦταν μελαγχολικός, τραηγμένος περισσότερο ἀπὸ ποτὲ στὸν ἑαυτό του.

Ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρὸ εἶχε ἐνοχλήσεις στὴν καρδιά. Μετὰ

ἀπὸ μιὰ δυνατὴ καρδιακὴ κρίση ἀπέθανε τὰ ξημερώματα τῆς ἐπομένης. Ἦταν τὸ 1937. Ἡ κόρη του τὸν ἄκουσε νὰ λέη: «Τὸ ξέρω πὼς πεθαίνω, μὰ διόλου δὲν με νοιάζει». Μὰ τ' ἀέρινα κύματα βόγγισαν πνιχτὰ τὸ μοιρολόϊ τους κί' οἱ χειριστὲς τοῦ ἀσυρμάτου τῆς γῆς καὶ τῆς θάλασσας ἔκλεισαν τὴν ἐπόμενη τοὺς πομποὺς τους σὲ παγκόσμια σιγὴ 2 λεπτῶν. Ἦταν ἡ πιὸ ταιριαστὴ ἐκδήλωση εὐγνωμοσύνης στὸν Γουλιέλμο Μαρκόني.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

**“ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ”**

Τόμος Β΄

Ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση ὡς τοὺς σημερινούς

Τιμᾶται δρχ. 150

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ Κράτος τοῦ Διαβόλου

Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος

ΠΡΑΞΗ Δ΄

Σκηνή 1

Δωμάτιο Καστελλιὸν στῇ Βασιλείᾳ, τὸ 1554
Καστελλιόν, Δαυῖδ ντὲ Γιόρες, Κουριόνε

Καστελλιόν: Ἡ ἐκτέλεση τοῦ Σερβέτο εἶναι ἄρνηση τῆς βασικῆς ἀρχῆς τῆς Μεταρρυθμίσεως σχετικά μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως.

Δαυῖδ: Βία σὲ ζητήματα συνειδήσεως; Τὶ θάλεγαν, ἂν ζοῦσαν, ὁ Ζβίγγλιος καὶ ὁ Λούθηρος;

Κουριόνε: Ὁ Λούθηρος εἶχε πεῖ: «Ἡ αἵρεση εἶναι πνευματικὸ ζήτημα, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ξεπλυθῇ οὔτε μὲ τὸ νερό, οὔτε μὲ τὴ φωτιά».

Καστελλιόν: Καὶ τώρα ὁ Μεσσίας τῆς Μεταρρυθμίσεως, ὁ μεγάλος Καλβῖνος, ἀνάβει καὶ πάλι τὴν πυρά, γιὰ νὰ πνίξῃ τὴ φωτὴν ἐνὸς ἐλεύθερου ἀνθρώπου.

Κουριόνε: Τί, λοιπόν, προσεχώρησε στὴν Ἱερὴ Ἐξέταση;

Δαυῖδ: Ὁ ἴδιος ἀρνεῖται γιὰ τὸν ἑαυτό του κάθε εὐθύνη. Τὴ ρίχνει ἀποκλειστικὰ στὸ Συμβούλιο τῶν πολιτῶν τῆς Γενεύης. Καὶ ὁ κληρὸς, ὅπως πάντα, συμφωνεῖ μαζί του.

Κουριόνε: Δὲν ενδιαφέρει ἡ εὐθύνη τῶν προσώπων, ἀλλὰ ἡ εὐθύνη τῆς πράξεως.

Καστελλιόν: Νὰ ζητᾶς τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ τὴν ἐκφράζῃς ὅπως τὴ σκέπτεσαι, δὲν εἶναι ποτὲ ἐγκληματικό. Σὲ κανέναν δὲν μπορεῖς νὰ ἐπιβάλῃς μὲ τὴ βία μιὰν ἰδέα. Οἱ ἰδέες εἶναι ἐλεύθερες.

Δαυῖδ: Τὸ μοναδικὸ ἐγκλημα τοῦ Σερβέτο ἦταν ὅτι σκεπτόταν διαφορετικὰ ἀπὸ τοὺς πολλούς.

Καστελλιόν: Έτσι είναι. Η αλήθεια πρέπει να διακηρύσσεται σε όλο τον κόσμο.

Κουριόνε: Και όμως πολλοί γνωστοί Ούμανιστὰι κρατοῦν φρόνιμη σιωπή.

Καστελλιόν: Όχι! Εγώ δὲν μπορῶ νὰ σιωπήσω. Έχω καθήκον ἀπέναντι στὸν Έρασμο, ποῦ ἔζησε τόσα χρόνια σ' αὐτὴν ἑδῶ τὴν πόλη. Καὶ ἐπίσης ἀπέναντι στὴ συνείδησή μου. Θὰ καταγγείλω ἀπερίφραστα τὸ ἔγκλημα ποῦ διαπράχθηκε.

Δαυῖδ: Πρόσεξε, Σεβαστιανέ. Ὁ Καλβῖνος ἐλέγχει τὰ πάντα. Τὸ Συμβούλιο τῶν πολιτῶν, τὸ Πανεπιστήμιο, τὰ δικαστήρια, τὸν κλῆρο, τὴν ἀστυνομία, ὅλα εἶναι στὶς διαταγές του. Αὐτὸς λογοκρίνει τὸν ἔντυπο καὶ τὸν προφορικὸ λόγο. Θὰ σὲ συντρίψῃ. Ἀνεκτὴ δὲν εἶναι σήμερα στὴν Ἑλβετία, παρὰ μόνα ἡ ἀλήθεια τοῦ Καλβίνου.

Κουριόνε: Καὶ ὅποιος τὰ βάζει μὲ τοὺς ἰσχυροὺς, δὲν μπορεῖ νὰ περιμένῃ πὼς θάχει πολλοὺς φίλους.

Καστελλιόν: Θυμηθεῖτε, φίλοι μου, τὸν ὄρκο τῶν Ἀθηναίων ἐφῆβων: «Ἄμυνῶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὑπὲρ ὀσίων, καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν». Ἄν μείνῃ ἀναπάντητο τὸ φυλλάδιο τοῦ Καλβίνου, ποῦ ὑπερασπίζεται τὴ θανατικὴ καταδίκη τοῦ Σερβέτο, τότε τὸ δίκαιον ὑποχωρεῖ μπροστὰ στὴ βία. Όχι, δὲν θὰ μείνῃ ἀναπάντητο. Ἀφοῦ ἡ Μεταρρύθμιση διακήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ ὁ κόσμος ἐγνώρισε τὸ φῶς, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ξαναγυρίσουμε ἀδιαμαρτύρητα στὸ πνευματικὸ σκοτάδι τοῦ Μεσαίωνα. Δὲν μποροῦν νὰ ἐξοντωθοῦν μὲ τὴ φωτιά ὅσοι ἔχουν ἀντίθετη γνώμη ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς ἐπάνω σὲ ὁποιοδήποτε ζήτημα. Πρέπει νὰ διακηρυχθῇ ἀκόμη μιὰ φορὰ ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ὅσο κι ἂν εἶναι σκοτεινὴ καὶ μισαλλόδοξη ἡ ἐποχὴ μας.

Δαυῖδ: Τὶ σκέπτεσαι νὰ κάνῃς;

Καστελλιόν: Ἡ μῦγα θὰ πολεμήσῃ τὸν ἐλέφαντα. Θὰ ἀναζητήσω τὰ κείμενα παλιῶν καὶ νέων συγγραφέων καὶ θ' ἀποδείξω μ' αὐτά, παράγραφο μὲ παράγραφο, ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταδιώκωνται οἱ αἰρετικοί. Ὁ ἴδιος ὁ Καλβῖνος, ὅταν τὸν κυνηγοῦσαν γιὰ τὶς ιδέες του, ἔγραφε: «Δὲν εἶναι Χριστιανὸς ἐκεῖνος ποῦ καταδιώκει μὲ τὴ φωτιά καὶ μὲ τὸ σίδερο ὅσους κατεδίκασε ἡ Ἐκκλησία».

Κουριόνε: Καὶ τώρα αὐτὸς ὁ ἴδιος γράφει ὅτι εἶναι αἰρετικὸς ὁποῖος δὲν πρεσβεύει τὸν ἀληθινὸ Χριστιανισμό.

Καστελλιόν: Ἀλλὰ ποῖος εἶναι ὁ ἀληθινὸς Χριστιανισμός; Τῶν καθολικῶν; Τοῦ Λούθηρου; Τοῦ Ζβίγγλιου; Τῶν ἀναβαπτιστῶν; Τοῦ Καλβίνου; Ὁ καθένας πρέπει νὰ σέβεται τὴ γνώμη τῶν ἄλλων. Γιὰ τὸν καθολικὸ αἰρετικὸς εἶναι ὁ καλβινιστὴς. Γιὰ τὸν καλβινιστὴ, ὁ καθολικὸς. Αἰρετικὸς, λοιπόν, στὴν πραγματικότητα, εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲ συμφωνεῖ μὲ τὴ γνώμη μας. Ἡ ταραχὴ τοῦ κόσμου ὀφείλεται στὸν φανατισμὸ καὶ στὴ μισαλλοδοξία.

Κουριόνε: Ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ καθένας ὀφείλει νὰ ἀνέχεται τὶς ἰδέες τῶν ἄλλων καὶ νὰ μὴν καταδικάζη κανενὸς τὶς πεποιθήσεις.

Δαυῖδ: Ἡ μισαλλοδοξία κάνει τὸν ἄνθρωπο ἀφάνταστα σκληρό. Στὸν κόσμο πρέπει νὰ ὑπάρχη θέση γιὰ πολλὰς ἀλήθειες. Ἄν τὸ ἤθελαν οἱ ἄνθρωποι, θὰ μπορούσαν νὰ ζήσουν σὲ μεγάλη ἁρμονία, ἂν ὁ καθένας σεβόταν τὶς ἰδέες τοῦ ἄλλου.

Καστελλιόν: Ὅσες φορές κι ἂν φωνάζη κανένας τὴν ἀλήθεια, δὲν εἶναι ποτὲ ἀρκετές. Καὶ στὴν πιὸ ἀπάνθρωπη ἐποχὴ πρέπει ν' ἀκούγεται ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Δαυῖδ: Αὐτὸς εἶναι ὁ πραγματικὸς οὐμανισμός.

Καστελλιόν: Οἱ ζηλωταὶ τοῦ δόγματος νομίζουν πάντοτε πῶς ἔχουν νὰ κάνουν μὲ μαθητὲς ἢ μὲ σκλάβους. Ὁ πραγματικὸς ἄνθρωπος μιλάει σὰν ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπο, σὰν ἀδελφὸς πρὸς ἀδελφόν.

Κουριόνε: Πρέπει νὰ μπῇ τέρμα στὴν τρέλλα νὰ βασανίζουν τοὺς ἀνθρώπους μόνο καὶ μόνο γιατί ἔχουν γνώμη διαφορετικὴ ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας.

Καστελλιόν: Θὰ πολεμήσουμε, μὲ τὸ βιβλίό μου, τὸν μεγάλον πόλεμον τῆς πνευματικῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Δαυῖδ: Καὶ πῶς θὰ τὸ ὀνομάσης τὸ βιβλίό σου;

Καστελλιόν: «Πραγματεία γιὰ τοὺς αἰρετικούς». Τόπος ἐκδόσεως: Μαγδεμβούργον. Συγγραφεὺς: Μαρτίνους Μπέλλιους.

Δ' ΣΚΗΝΗ 2

Γραφείο Καλβίνου στη Γενεύη, τὸ 1554
Καλβίνος, Φαρέλ, Θεόδωρος ντὲ Μπέζ

Καλβίνος: Μαρτίνους Μπέλλιους «Πραγματεία γιὰ τοὺς αἰρετικούς». Ποιὸς εἶναι πάλι αὐτός; Τὰ Συμβούλια τῶν Ἑλβετικῶν πόλεων ὀφείλουν νὰ ἀπαγορεύσουν τὴν κυκλοφορία αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Θ. Ντὲ Μπέζ: Νὰ σταματήσῃ ἀμέσως αὐτὸ τὸ σκανδαλῶδες μήνυμα τῆς ἀνεξιθρησκείας. Ἄν ἀνεχθοῦμε αὐτὰ ποὺ γράφονται σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο, τότε τὶ θ' ἀπομείνῃ ἀπὸ τὴ χριστιανικὴ πίστη; Εἶναι πραγματικὸ σκάνδαλο.

Φαρέλ: Μπορεῖ, λοιπόν, ὁ καθένας νὰ ἐρμηνεύῃ ὅπως αὐτὸς θέλει τὴν Ἀγία Γραφή;

Θ. ντὲ Μπέζ: Ἀκοῦστε τὶ γράφει: «ὦ χριστέ, ὅταν βρισκόσουν ἐπάνω στὴ γῆ, ἦσουν τόσο πρᾶος καὶ γλυκός! Ὑπέφερες μὲ ὑπομονὴ τὰ πάντα. Σὲ χτύπησαν, σοῦ φόρεσαν ἀγκαθωτὸ στεφάνι, κ' ἐσύ δὲν ἄνοιξες τὸ στόμα νὰ διαμαρτυρηθῇς, ἀλλὰ προσευχήθηκες γιὰ κείνους ποὺ σὲ κακοποιοῦσαν. Πότε, λοιπόν, διέταξες νὰ τιμωροῦνται, ν' ἀποκεφαλίζωνται, νὰ καίγωνται ζωντανοί, αὐτοὶ ποὺ δὲν ἀκολουθοῦν τὴ διδασκαλία σου; Πότε ἔδωσες ἐντολὴ γιὰ ὅλες αὐτὲς τὶς σκληρότητες; Τὶς ἐγκρίνεις; Εἶναι ἀντιπρόσωποί σου αὐτοὶ ποὺ κάνουν αὐτὰ τὰ ἀνοσιουργήματα;

Φαρέλ: Ἄκου τὸν βλάσφημο τὶ γράφει!

Καλβίνος: Μιὰ νέα αἵρεση γεννιέται μ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ βιβλίο, πολὺ ὑπουλη, πολὺ ἐπικίνδυνη. Ὁ Μπελλιανισμός. Μὲ δόγμα τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως.

Θ. ντὲ Μπέζ: Τὸ δόγμα τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως εἶναι σατανικό. Καταραμένη νὰ εἶναι ἡ ἐλευθερία. Καλύτερα νὰ ἐξοντώνῃς μὲ τὴ φωτιά καὶ μὲ τὸ σίδερο, παρὰ νὰ ἀνέχεσαι τὴν ὑπαρξὴ ἀνθρώπων ποὺ σκέπτονται ὅπως αὐτοὶ θέλουν, μακριὰ ἀπὸ τὶς ἐντολὲς τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Καλύτερα νὰ ἔχῃς ἕναν τύραννο, παρὰ νὰ κἀνῃ ὁ καθένας, ὅ,τι θέλει.

Φαρέλ: Πρῶτα ἡ πειθαρχία καὶ ὕστερα ὁ ἀνθρωπισμός.

Θ. ντὲ Μπέζ: Δὲ θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ βασανιστήριον ἀνάλογο μὲ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος τῶν αἰρετικῶν.

Καλβίνος: Κάθε πράξη, ακόμη και υπερβολή, όταν γίνεται από θρησκευτικό ζήλο, είναι δικαιολογημένη

Θ. ντε Μπέζ: Φωτιά και σίδηρο. Δεν πρέπει να υπάρξει δισταγμός.

Καλβίνος: Άν δεν αντιδράσωμε, αυτό το βιβλίο θα γκρεμίση κάθε τι που έχουμε κτίσει με τόσον κόπο και με τόσες θυσίες.

Φαρέλ: Πρέπει ν' απαντήσωμε άμέσως σ' αυτόν τόν Μπέλλιους.

Καλβίνος: Θα απαντήσει ο ντε Μπέζ.

Θ. ντε Μπέζ: Όταν πρόκειται για τὸ ἀληθινὸ δόγμα, ὁ ἀνθρωπισμὸς γίνεται διαβολικὸς καὶ ἐγκληματικὸς. Πρέπει νὰ χτυπήσωμε τοὺς αἰρετικούς με φλογερὴ ρομφαία. Κάθε ὁπαδὸς τοῦ Μπέλλιους πρέπει νὰ καίγεται σὰν αἰρετικὸς καὶ σὰν ἄθεος πού εἶναι.

Καλβίνος: Ὑποπεύομαι ὅτι αὐτὸ τὸ βιβλίο δὲν ἐξεδόθη στὸ Μαγδεμβούργο, ἀλλὰ στὴ Βασιλεία. Ὅτι ὁ Μαρτίνους Μπέλλιους εἶναι ὁ φίλος μας ὁ Σεβαστιανὸς Καστελλιόν.

(Αὐλαία)

Δ' ΣΚΗΝΗ 3

Δωμάτιον Καστελλιόν στὴ Βασιλεία, τὸ 1554
Καστελλιόν, Δαυῖδ ντε Γιόρες, Κουριόνε
Ἀργότερα Μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Βασιλείας

Καστελλιόν: Δὲ θὰ μπορέσουν νὰ πνίξουν τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως με τὴ βία καὶ με τὴν ἀπειλή. Αὐτὸ τὸ βιβλίο, πού φέρνει τὴν ὑπογραφή τοῦ ντε Μπέζ, εἶναι ἓνας λίβελλος τοῦ Καλβίνου κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως.

Δαυῖδ: Εἶναι ἐπίσης μιὰ ἄτυχη ἀπέπειρα νὰ δικαιολογηθῇ ὁ δικαστικὸς φόνος τοῦ Σερβέτο.

Καστελλιόν: Ἐτοίμασα σὲ ἀπάντηση ἓνα καινούργιο βιβλίο: «CONTRA LIBELLUM CALVINI» — «Ἐναντίον τοῦ λιβέλλου τοῦ Καλβίνου». Θὰ τὸ τυπώσω σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἐλευθερὴ πόλιν τῆς Βασιλείας. Καταγγέλλω — καὶ αὐτὴ τῇ φορᾷ με τὴν ὑπογραφή μου— τὸν Ἰωάννη Καλβίνο, ἐνώπιον τῆς παγκοσμίου συνειδήσεως, σὰν δολοφόνον τοῦ Μιχαὴλ Σερβέτο. Δὲν ἐξετάζω τίς ἀπόψεις τοῦ Σερβέτο, οὔτε μ' ἐνδιαφέρουν. Μὲ ἐνδιαφέρει μόνον τὸ γεγονὸς τοῦ φόνου καὶ ὁ λόγος πού τὸν ἐνέπνευσε.

Κουριόνε: "Ένας ακόμη συνάνθρωπος ανέβηκε στην πυρά, για τις ιδεολογικές του αντιλήψεις.

Καστελλιόν: 'Ο Καλβίνος δικαιολογεί την ποινή του θανάτου. Αύτη την άποψη χτυπάω. Δεν υπερασπίζομαι τις απόψεις του Σερβέτο, πού ούτε καν τις ξέρω. Δεν έχω τὸ βιβλίο του στη διάθεσή μου, ἀφοῦ ἄλλωστε τὸ ἔκαψε ὁ Καλβίνος, κι ἔτσι δὲν ξέρω τι ἔγραφε.

Δαυῖδ: "Ὅπως δὲν ξέρομε τι ἔγραφε ὁ Πλήθων, ὁ σοφὸς Πλατωνιστῆς τοῦ Μυστρά, ἀφοῦ ὁ Πατριάρχης Σχολάριος ἔκαψε τὸ βιβλίο του «Νόμων συγγραφή» στὴν Κωνσταντινούπολη, ἀφοῦ τὴν κυρίευσε ὁ Μωάμεθ.

Κουριόνε: 'Ο Σερβέτο διαφωνοῦσε γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῆς Βίβλου. 'Αλλὰ τι ἄλλο ἔκανε ὁλόκληρη ἡ Μεταρρύθμιση; 'Ο ἴδιος ὁ Καλβίνος καὶ ὁ Φαρέλ;

Καστελλιόνε: 'Ο Καλβίνος νομίζει ὅτι εἶναι ἀλάνθαστος. Τὸ ἴδιο ὑποστηρίζει καὶ ἡ καθολικὴ 'Εκκλησία γιὰ τὸ Πάπα. 'Αλλὰ ποιὸς τοῦ ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ κρίνῃ ποιὸ εἶναι σωστὸ καὶ ποιὸ δὲν εἶναι; 'Ισχυρίζεται ὅτι οἱ ἄλλοι πλανῶνται. Τὸ ἴδιο λένε καὶ οἱ ἄλλοι γι' αὐτόν.

Δαυῖδ: 'Η πιὸ ἀγνὴ ἀλήθεια, ὅταν ἐπιβάλλεται μὲ τὴ βία, ἀποτελεῖ ἔγκλημα ἐναντίον τοῦ πνεύματος.

Καστελλιόν: Ποιὸς μπορεῖ νὰ κρίνῃ ἐπάνω στὸ πρόβλημα ποιὸς ἔχει δίκιο καὶ ποιὸς ἄδικο; Ποιὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀνάψῃ τὴν πυρὰ γιὰ τοὺς ἑτερόδοξους;

Κουριόνε: 'Ο ἴδιος ὁ Καλβίνος δὲν ἔγραφε ἄλλοτε ὅτι εἶναι ἔγκλημα νὰ σκοτώνουν τοὺς αἰρετικούς;

Δαυῖδ: Γιατὶ ὁ παλιὸς υπερασπιστῆς τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως ἐσκοτώσε τὸν Σερβέτο, γιὰ τὴν ιδεολογία πού εἶχε;

Καστελλιόν: Δὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα, Καλβῖνε, νὰ μεταχειρισθῆς ἄλλο ὄπλο ἀπὸ τὴν πένα καὶ τὸν λόγο. "Ὅταν κανεῖς σκοτώνῃ ἕναν ἄνθρωπο, δὲν υπερασπίζεται ἕνα δόγμα, ἀλλὰ σκοτώνει ἕναν ἄνθρωπο. Δὲν ἐπιβάλλει κανεῖς τὶς ιδέες του καίγοντας ἕναν ἄλλον, ἀλλ' ἀνεβαίνοντας ὁ ἴδιος στὴν πυρά.

Κουριόνε: "Ἄς ἀφήσουν τὸν καθένα νὰ μιλά καὶ νὰ γράφῃ ἐλεύθερα, καὶ τότε θ' ἀπελευθερωθῇ ἡ Ἀλήθεια.

Καστελλιόν: 'Εσκοτώσες, Καλβῖνε, τὸν Σερβέτο διότι σκεπτόταν αὐτὰ πού ἔγραφε, ἢ διότι ἔγραφε αὐτὰ πού σκεπτόταν;

Δαυΐδ: Οι ιδέες δὲν ἐπιβάλλονται μὲ τὴ βία.

Κουρίονε: Κανένας δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀσκήσῃ πίεση στὴ συνείδηση ἑνὸς ἀνθρώπου.

Καστελιόν: Θανατώνοντας ἕναν ἄνθρωπο γιὰ νὰ πνίξουμε μιὰ ἰδεολογία, ἀτιμάζουμε τὴν ἀνθρωπότητα.

(Ἔρχεται ἕνα Μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Βασιλείας).

Σύμβουλος: Χαῖρε, σοφὲ Ἑλληνιστή.

Καστελλιόν: Χαίρετε, Ἐξοχώτατε. Μεγάλῃ μου τιμῇ ἡ ἐπίσκεψή σας.

Σύμβουλος: Τιμὴ καὶ εὐχαρίστηση δική μου.

Καστελλιόν: Καθῆστε, παρακαλῶ.

(Ὁ Σύμβουλος κάθεται μὲ κάποια ἀμηχανία)

Καστελλιόν: Νὰ σᾶς παρουσιάσω τοὺς φίλους μου: Δαυΐδ ντὲ Γιόρες, Κουρίονε. Ὁ Ἐξοχώτατος Σύμβουλος.

Γιόρες-Κουρίονε: Ἐξοχώτατε...

Σύμβουλος: Μεγάλῃ μου εὐχαρίστηση. Ἐδῶ, λοιπόν, εἶναι τὸ ἄντρον τῆς σοφίας;

Καστελλιόν: Εἴμαστε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ σοφία, ἐξοχώτατε.

Σύμβουλος: Ἐσεῖς, κύριε Καστελλιόν, ἔπρεπε νὰ γράφετε πολλὰ βιβλία. Καὶ νὰ σᾶς τὰ ἐκδίδῃ ἡ πόλις. Πόσο στενοχωροῦμαι πού ἔχω μιὰ δυσάρεστη ἀποστολή...

Καστελλιόν: Τὶ συμβαίνει;

Σύμβουλος: Νά, τὸ Συμβούλιο τῶν πολιτῶν τῆς Βασιλείας συνεδρίασε σήμερα καί, μὲ μεγάλη του λύπη, πῆρε τὴν ἀπόφαση, ὕστερα ἀπὸ γράμματα πού ἔλαβε ἀπὸ τὸ Συμβούλιο τῆς Γενεύης, νὰ μὴν ἐπιτρέψῃ τὴν ἔκδοση βιβλίων σας, χωρὶς εἰδικὴ ἄδειά του. Μπορεῖτε, φίλε μου, νὰ ἐκδίδετε ἐκπαιδευτικῆς φύσεως βιβλία, σχόλια στοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες, πού τόσο τοὺς ἀγαπᾶτε καὶ τοὺς θαυμάζετε, ἀφοῦ —φυσικά— ἐξετάσῃ τὸ Συμβούλιο τὰ χειρόγραφα, ὄχι ὅμως βιβλία μὲ θρησκευτικὰ θέματα καὶ ἀντεγκλήσεις γιὰ αἵρέσεις, γιὰ ἐλευθερία συνειδήσεως καὶ τὰ τοιαῦτα. Μὲ ἐννοεῖτε; ἀγαπητὲ σοφὲ φίλε; Δὲν μπορούμε, δυστυχῶς, νὰ δυσανεστήσουμε τὴ Γενεὺ καὶ τὸν μεγάλο φίλο μας, τὸν Καλβῖνο, τὸν

Μεσσία τῆς Μεταρρυθμίσεως, καθὼς καὶ σεῖς τὸν ὀνομάζε-
τε.

Καστελλιόν: Βέβαια, ἓνας Μεσσίας εἶναι πάντοτε σεβαστός, ἀκόμη
καὶ ὅταν προδώσῃ τὴν ἀποστολή του.

Σύμβουλος: Καλέ μου φίλε, ἐγὼ δὲν ἀνακατεύομαι στὶς δογματικὲς
διαφορὲς σας. Λυπᾶμαι πολὺ, διότι ἐκτιμῶ ἀφάνταστα τὰ βι-
βλία σας καὶ τὸ συγγραφικὸ σας δαιμόνιο, ἀλλὰ τί θέλετε νὰ
κάνωμε; Πολιτικὴ σκοπιμότης...

Καστελλιόν: Καταλαβαίνω, καταλαβαίνω... Οἱ μεταγενέστεροι ὁ-
μως δὲ θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ καταλάβουν, πὼς ξαναπέσα-
με σὲ τέτοια σκοτάδια, ἀφοῦ —ἔστω καὶ γιὰ λίγον καιρὸ—
ἐγνωρίσαμε τὸ φῶς τῆς Ἐλευθερίας...

(Αὐλαία)

Δ' ΣΚΗΝΗ 4

Γραφεῖο Καλβίνου στὴ Γενεύη, τὸ 1563
Καλβίνος, Φαρέλ, Θεόδωρος Ντέ Μπέζ
Ἀργότερα Γραμματεὺς τοῦ Καλβίνου

Καλβίνος: Τὰ σκυλιὰ δὲν μποροῦν πιά νὰ δαγκάσουν, Ἀναθεωρή-
σαμε —δηλαδὴ τὸ Συμβούλιο τῶν πολιτῶν τῆς Γενεύης ἀνα-
θεώρησε— τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους, καὶ ἔτσι ἐξασφαλί-
στηκε γιὰ πάντα ἡ πλειοψηφία. Ὅσοι εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ
Θεοῦ ἐγράφησαν ὅλοι. Οἱ ἄλλοι δὲν δικαιοῦνται νὰ ἐγγρα-
φοῦν. Οἱ ταραχοποιοὶ καὶ οἱ ἄπιστοι καταδικάστηκαν. Ἡ πό-
λη τῆς Γενεύης εἶναι τώρα μιὰ πραγματικὴ πόλη τοῦ Θεοῦ.
Ὁ Καστελιὸν ἀναγκάστηκε νὰ σιγήσῃ.

Θ. ντέ Μπέζ: Ἄς κάνῃ κι' ἄλλοιῶς, ἀφοῦ τοῦ ἀπαγορεύτηκε νὰ
γράφῃ.

Φαρέλ: Naί, ἀλλὰ διδάσκει στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βασιλείας καὶ
ἐπηρεάζει τοὺς φοιτητὲς. Μιλᾷει συνεχῶς γιὰ τὴν ἀνεξιθρη-
σκεία καὶ τὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως, ἔστω καὶ χωρὶς
νὰ θίγῃ ἀπ' εὐθείας τὶς ἀρχὲς τῆς Γενεύης.

Θ. Ντέ Μπέζ: Τοπικὴ ἐπιρροή, χωρὶς πλατύτερη σημασία. Ὅταν δὲν
τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ γράφῃ, δὲν ἀκούγεται πρὸ πέρα.

Φαρέλ: Λησμονεῖτε τὸ γράμμα τοῦ Μελάγχθωνα, τοῦ μεγάλου οὐ-
μανιστῆ, ποὺ τὸν ὑπερασπίζεται; Εἶχε φοβερὴ ἀπήχηση σὲ
ὅλους τοὺς οὐμανιστὲς καὶ στὰ Πανεπιστήμια.

Θ. ντὲ Μπέξ: Θά ἔχωμε, λοιπόν, τώρα καὶ τοὺς οὐμανιστὲς ἑναντίον μας;

Καλβίνος: Μὴ φοβᾶσαι, δὲν μποροῦν νὰ ὑπερασπισθοῦν αὐτὸν τὸν βλάστημο, τὸν ἀπατεῶνα, τὸν αἰρετικό.

Θ. Ντὲ Μπέξ: Πρέπει νὰ τὸν καταγγείλουμε στὸ Συμβούλιο τῶν πολιτῶν τῆς Βασιλείας, ὅτι αὐτὸς εἶναι πού, παρ' ὅλες τὶς ἀπαγορεύσεις, ἔγραψε μὲ ψευδώνυμο τὸ ἀπαίσιο φυλλάδιο «Συμβουλὲς πρὸς τὴ μαρτυρικὴ Γαλλία». Φαντασθεῖτε ὅτι σ' αὐτὸ γράφει πὼς ὀφείλουν οἱ Γάλλοι νὰ σταματήσουν τὴν ἐχθρότητα μεταξὺ καθολικῶν καὶ οὐγενότων, διότι δῆθεν δὲν ὠφελεῖ σέ τίποτα ὁ ἐξαναγκασμὸς μὲ τὴ βία τῶν ὄπλων σὲ ζητήματα θρησκευτικῆς πίστεως.

Καλβίνος: Μ' αὐτὲς τὶς ιδέες ψυχραίνεται ὁ ζῆλος τῶν πιστῶν.

Θ. Ντὲ Μπέξ: Ὁ Καστελλιὸν εἶναι ἀμετανόητος αἰρετικός. Πρέπει νὰ ζητήσωμε ἀπὸ τὴ Βασιλεία τὸ κεφάλι του.

Καλβίνος: Ἄς ἀρκεσθοῦμε στὴ σύλληψή του.

Φαρέλ: Δέ θά εἶναι εὐκόλο νὰ φυλακισθῇ. Στὴ Βασιλεία τον ἀγαποῦν. Καὶ τὴν ἄλλη φορὰ πού τὸν καταγγείλαμε, μὲ τὴν ὑπογραφή ἑνὸς ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ φίλους μας, ἐζήτησε νὰ πᾶτε ἐσεῖς ἐκεῖ, οἱ πραγματικοὶ κατήγοροί του, καὶ ν' ἀποδείξετε σὰν ἀληθινὴ ἔστω καὶ μιά μονάχα ἀπὸ τὶς κατηγορίες πού τοῦ ἀπευθύνετε.

(Ἐρχεται ὁ Γραμματεὺς τοῦ Καλβίνου)

Θ. Ντὲ Μπέξ: Εἶναι φοβερὸ νὰ μιλήσῃ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Βασιλείας καὶ νὰ τὸν ἀκούνε οἱ φοιτηταί.

Γραμματεὺς: Δὲν θά ξαναμιλήσῃ πιά. Ἡ Βασιλεία θά ἡσυχάσῃ ἀπὸ τὶς ἐπαναστατικὰς ιδέες. Ὁ Σεβαστιανὸς Καστελλιὸν ἔφυγε γιὰ πάντα ἀπὸ τὸν κόσμον μας. Ὁ Θεὸς ἅς συγχωρέσῃ τὰ κρίματά του.

Φαρέλ: Πῶς; Ὁ Καστελλιὸν πέθανε;

Γραμματεὺς: Ναί, θνητὸς ἦταν καὶ ἀνεπαύθη. Στὴ Βασιλεία τοῦ ἔκαναν μιά ἐξαιρετικὴ κηδεία.

Καλβίνος: Πῶς, λοιπόν; Ἦταν κρυφὰ πλούσιος;

Γραμματεὺς: Ὅχι, ἡ κηδεία ἐγίνε μὲ δημόσιο ἔρανο. Τὴν παρακολούθησε ὅλη ἡ Βασιλεία. Οἱ φοιτηταί ἐσήκωσαν τὸ φέρετρο στοὺς ὤμους τοὺς καὶ ἐχάραξαν στὸν τάφο του τιμητικὴ ἐπιγραφή. Ἡ Βασιλεία πενθεῖ.

Θ. Ντέ Μπέζ: Ἀλλὰ ἡ Γενεὺθ θὰ πανηγυρίσῃ. Τώρα θὰ ἐπεκτείνωμε τὴν ἐπιρροή μας σ' ὁλόκληρη τὴν Εὐρώπῃ. Ὁ Καλβινισμός, ἡ ἀληθινὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἐπεκταθῇ σὲ ὁλόκληρο τὸν πολιτισμένο κόσμο. Σὲ 30 χρόνια κανεὶς δὲ θὰ θυμᾶται τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Καστελλιόν.

Καλβῖνος: Ἄς εἶναι εὐλογημένο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

(Αὐλαία)

Δ' ΣΚΗΝΗ 5

Βιβλιοπωλεῖο στὴν Ὁλλανδία, τὸ 1617

Βιβλιοπώλης, δύο πελάται

Βιβλιοπ.: Ναί, ἐφέτος συμπληρώνονται 100 χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ θυροκόλλησε ὁ Λούθηρος τὶς 95 «θέσεις» του στὸν ἡγεμονικὸ Ναὸ τῆς Βίττεμπεργκ.

Α' πελ.: Καὶ ἄναψε φωτιά στὴν Εὐρώπῃ.

Βιβλιοπ.: Σβήνοντας ὅμως τὶς φωτιὲς τῆς Ἱερῆς Ἐξέτασης.

Β' πελ.: Τὶ χρόνια, Θεέ μου, τὶ χρόνια...

Α' πελ.: Γιὰ σκέψου κουράγιο ποὺ τόχε ὁ Λούθηρος τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τῆς Παπικῆς παντοδυναμίας, νὰ κάψῃ τὴν Παπικὴ Βούλα ποὺ τὸν ἀφόριζε!

Βιβλιοπ.: Ἐνῶ οἱ φοιτηταὶ χοροπηδοῦσαν τριγύρω του, ἐνθουσιασμένοι γιὰ τὸ τόλμημα καὶ γιὰ τὴν πνοὴ τῆς ἐλευθερίας, ποὺ ἄρχιζε νὰ τaráζῃ τὰ νερά ποὺ λίμναζαν.

Α' πελ.: Καὶ ἔτσι ξεκίνησε ἡ θρησκευτικὴ Μεταρρύθμιση, τὸ μεγαλύτερο κίνημα στὴν Εὐρώπῃ, ποὺ ξεσκλάβωσε τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ δεσποτεία τῆς Ἐκκλησίας.

Βιβλιοπ.: Ἐν τούτοις, ἐγὼ νομίζω πὼς ξεκίνησε πιὸ πρὶν, μὲ τὴ δουλειὰ ποὺ ἔκαναν οἱ οὐμανισταί. Αὐτοὶ ἐξύπνησαν τὰ κοιμισμένα πνεύματα.

Β' πελ.: Ὁ Ἔρασμος πρωτεργάτης ἐπαναστατικῆς κινήσεως; Δὲν μπορῶ νὰ τὸ φαντασθῶ.

Βιβλιοπ.: Ποτὲ δὲν ὑπάρχει μιὰ συγκεκριμένη ἀφετηρία μιᾶς ὁποιασδήποτε κινήσεως. Οἱ μεγάλες μεταβολές, πρὶν ἐκδηλωθοῦν σὲ πράξῃ, κυοφοροῦνται πρῶτα στὸν πνευματικὸ κόσμο.

Α' πελ.: Καὶ ποιὸς ἔδωσε στὸν Ἑρασμο τὸν παρθενικὸ κρίνο;

Βιβλιοπ.: Ἴσως ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, καὶ εἰδικῶς τοῦ Πλάτωνα. Ἴσως ἡ κίνηση τοῦ Πλήθωνα στὸν Μυστρά, πρὶν ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Βυζαντίου. Ἴσως ὁ Παράκελσος ἢ ὁ Ρογῆρος Βάκων. Ποιὸς ξέρει; Οἱ σημαντικώτερες κινήσεις δὲν εἶναι πάντοτε ἐκεῖνες ποὺ διαδίδονται. Σκεφθεῖτε τὴ FAMA FRATERNITATIS, ποὺ κυκλοφόρησε πρὶν 3 χρόνια. Ποιὸς μπορεῖ νὰ ξέρη τὶ ἀπήχηση μπορεῖ νὰ ἔχη;

Α' πελ.: Ἡ FAMA FRATERNITATIS δὲν εἶναι αὐτὴ ποὺ ἱστορεῖ τὴ ζωὴ καὶ τὴ διδασκαλίαν τοῦ Χριστιανοῦ Ροζενκρόϋτς, δυὸ αἰῶνες πρὶν;

Βιβλιοπ.: Ναί, καὶ δυὸ χρόνια πρὶν, κυκλοφόρησε ἡ «Ἐξομολόγησις τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Ροδίνου Σταυροῦ πρὸς τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης». Καὶ τώρα ἔχουμε (δίνει ἓνα βιβλίον) τὸν «Χημικὸ γάμο τοῦ Χριστιανοῦ Ροζενκρόϋτς».

Β' πελ.: (διαβάζει στὴν γ' σελίδα): «Μὴ θέσης τὰς μαργαρίτας ἔμ-προσθεν τῶν χοίρων, οὔτε τὰ ρόδα ἔμπροσθεν τοῦ ὄνου». Φαίνεται ἐνδιαφέρον βιβλίον. Τὶ ἄλλα νέα βιβλία ἔχετε;

Βιβλιοπ.: Τὸ «Νέον ὄργανον» τοῦ Ἀγγλοῦ Φραγκίσκου Βάκωνος, βαρῶνου Βερουλάμιου, ὁ ὁποῖος ἔχει ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον τῆς αὐθεντίας τοῦ Ἀριστοτέλη, καὶ κηρύσσει τὴν πειραματικὴ μέθοδο. Τοὺς «Φιλοσοφικοὺς Διαλόγους» τοῦ πανθεϊστῆ Τζιορντάνο Μπροῦνο, ποὺ τὸν ἔκαψε ἡ Ἱερὴ Ἐξέτασις στὴν Πλατεῖα τῆς Ἀνθαγορᾶς τῆς Ρώμης. Τὸν «Δὸν Κιχώτη» τοῦ Ἰσπανοῦ Θερβάντες, ὑψιπετὲς ἔργο ποὺ σατυρίζει τὰ ἱπποτικὰ βιβλία. Ἐνα πλῆθος θεατρικὰ ἔργα σὲ στίχους ἑνὸς κάποιου Ἀγγλοῦ ἡθοποιοῦ Οὐίλιαμ Σαίξπηρ, ὁ ὁποῖος δὲν διστάζει νὰ λεηλατῇ τὸν Πλούταρχο. Τὰ ἅπαντα τοῦ Σεβαστιανοῦ Καστελλιόν.

Α' Πελ.: Ὁ γίγας ποὺ πολέμησε τὸν Καλβίνο.

Β' πελ.: Ἡ μῦγα ποὺ πολέμησε τὸν ἐλέφαντα.

Βιβλιοπ.: Ἦταν φυσικὸ νὰ ἔλθῃ ἡ ἀντίδρασις στὴν ἀδιαλαξία, τὸν πουριτανισμό καὶ τὸν φανατισμὸ τοῦ Καλβινισμοῦ, νὰ ξεθάψῃ καὶ νὰ φέρῃ στὴν ἐπιφάνεια τὸν λησμονημένον Καστελλιόν, 40 χρόνια μετὰ τὸν θάνατό του.

Β' πελ.: Ὁ Καστελλιόν ἦταν σοφὸς ἄνθρωπος καὶ πραγματικὸς οὐμανιστής.

Βιβλιοπ.: Μπορεί ποτέ να λησμονηθούν οι αγώνες του για την έλευθερία της συνειδήσεως; Οι εκδόσεις των έργων του συνεχώς εξαντλούνται. Έχομε ολοένα καινούργιες εκδόσεις. Πριν 8 χρόνια εξέδόθησαν τα άπαντά του.

Α' πελ.: 'Ο Καστελλιόν αναστήθηκε και προμαχέι για την ανεξιθρησκεία και για την έλευθερία της σκέψεως και της συνειδήσεως.

Βιβλιοπ.: Τα ελεύθερα πνεύματα άγκαλιάζουν τις ιδέες του Καστελλιόν, καταδικάζοντας κάθε πνευματική καταπίεση.

Α' πελ.: Το δικαίωμα του ανθρώπου στην έλευθερία της συνειδήσεως πρέπει να προστατευθῇ με τὸν Νόμο, σὲ κάθε χώρα.

Β' πελ.: Δὲν νομίζω πὼς εἶναι ἀπαραίτητο. Ἡ ἐποχὴ τῆς θρησκευτικῆς τυραννίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ δεσποτισμοῦ πέρασε γιὰ πάντα.

Α' πελ.: Ποιὸς ξέρει; Ἡ ἱστορία πολλὰς φορὰς ἐπαναλαμβάνεται. Οἱ ὀρδὲς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν Βανδάλων μπορεῖ νὰ ξαναμποῦν στὴ Ρώμη.

Βιβλιοπ.: Ὁ θρίαμβος ἑνὸς πνευματικοῦ δεσποτισμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ διαρκέσῃ γιὰ πολὺ. Ἡ ἀνατροπὴ του εἶναι πάντα βέβαιη. Λάθος ἔκανε ὁ Ζεὺς, νομίζοντας πὼς θὰ μπορούσε νὰ καταπνίξῃ τὴν ελεύθερη σκέψη, μετὸ νὰ στείλῃ τὸ Κράτος καὶ τὴ Βία ν' ἄλυσσοδέσουν τὸν Προμηθεά στὸν Καύκασο. Ἦταν ἀναπόφευκτο ὁ Ἡρακλῆς νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Τιτάνα.

Α' πελ.: Τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τὴ συντρίψῃ. Μπορεῖ σὲ σκοτεινοὺς χρόνους νὰ καταπνιγοῦν πρόσκαιρα οἱ ἐκδηλώσεις της, ἀλλὰ ἡ οὐσία της παραμένει ἀθάνατη.

Β' πελ.: Μεγάλον προνόμιον ἡ ἀκατάλυτη πνευματικὴ ἐλευθερία.

Βιβλιοπ.: Καὶ ἀναφαίρετο δικαίωμα κάθε ἐλευθέρου ἀνθρώπου, γιὰτὶ ὀφείλεται στὴν ἀθάνατη πνευματικὴ του φύση.

(Αὐλαία)

Σημειώσεις Νίκου Τέντα

Ρόη ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΥ: «ΟΝΕΙΡΑ» και «ΩΡΕΣ» Ποιήματα

Πάει καιρός
από τότε
που ακούγονταν αλήθειες

Μιά υποσυνείδητη αντίληψη του κόσμου ίχνηλατεί ο ποιητής Ρ. Παπα. με λέξεις πού, πράγματι, μένουν μνήμες, όχι γιατί έχουν τον πέπλο της προλογικής του στόχευσης: «έλαφρή είρωνεία» και «ύποψία υπερβολής», αλλά έναν παράξενο στροβιλισμό που ήμερεύει το χρόνο. Έτσι στις διαθλάσεις των βρεγμένων από αστέρια δρόμους, ο «μέσα κόσμος» είναι πιά τραγούδι που γίνηκε όνειρο. Και το όνειρο όδυνηρή πραγματικότητα: βλέπεις το κάθε πρόσωπο αληθινό μονάχα στην μοναξιά του.

Στις «Ώρες» ο άνθρωπος από πουλί της γης δεν γίνεται φτερό, αλλά το άκορμο στοιχείο που πασχίζει, παρά την κάθε καταραμένη εξάρτηση, να παίρνει στο κατόπι τα τριαντάφυλλα. Όταν όμως οι καταφερτζήδες και οι καταχραστές παγώνουν στο στόμα μας κάθε απόπειρα σποράς χαμόγελων στις λεμονιές, ο ποιητής «ξηγιέται με μπηχτές» για να κρυσταλλωθεί η έρήμωση σε φέγγος του στίχου:

Ό χάρος δεν είναι τίποτε άλλο παρά ο χρόνος
Οι δείχτες υπόσχονται παραπλανώντας τις ώρες

Ποίηση γεμάτη αγάπη και θάνατο. Ακόμη φιλή ζωής της λέξης που μαγνητίζει τη διάρκεια του λόγου.

Δανάη Παπαστράτου: «ΧΩΡΙΣ ΠΕΡΙΦΡΑΣΕΙΣ» Ποιήματα

Ἄναψτε τὰ φῶτα στὸ Φάρο,
γιὰ τὸ καινούργιο πλεούμενο ποῦρχεται.
— Αὐτὸ τουλάχιστο ἂς σωθεῖ!

Κραυγὴ πρὶν ἀπ' τὸν κεραυνὸ στὴν αἰθρία τοῦ ἐφησυχασμοῦ
μας. Γιατὶ ἡ ποιήτρια γνωρίζει νὰ μαζεύει τὸ βόγγο τοῦ βουνοῦ
ἀλλὰ καὶ νὰ βαστάει τοὺς θυμοὺς τοῦ βοριά, γιὰ τὴ τόση κατάντια
μας: σὲ τιμὴ εὐκαιρίας νὰ πωλήσουμε τὴ ψυχὴ καὶ νὰ γίνει ἡ ζωὴ
μας ματωμένη περιπέτεια.

Ἄκόμη ἡ σεμνὴ προσκυνήτρια —καὶ θαυμάστρια— περασμένου με-
γαλείου συνάξει τοὺς πικραμένους ἀνασασμούς ἀπὸ τὸ κουρασμέ-
νο πρόσωπο τῆς γῆς καὶ μάρτυρας «αὐτόπτης» τοῦ ἀνθρωπίνου
ξεπεσμοῦ, σημαδεύει τὴ φτηνὴ χαμέρπεια μὲ γόο καὶ προμάντεμα
τραγικόν: «Στὰ βάθρα τὶ σοῖ νέους ἤρωες θὰ στήσουμε;»

Δὲν παραπαίει, ὅμως, σὲ ζοφερὰ διλήμματα ἢ σὲ χρησμούς ἀλλό-
κοτους. Γυροπαλεύει νὰ ξαναγυρίσει τὸ πνεῦμα μὲ τὴ βροχὴ ποὺ
θὰ ἀνθοβολήσῃ πανσέδες καὶ μυριστικά. Τότε θὰ ξαναπάρει φω-
τερὴ μορφὴ ὁ ἥλιος γιὰ νὰ λικνίζουσιν ἄφοβα, οἱ ἔφηβοι, τὰ ὄνειρα
στὶς ἀκρογιαλιές, καὶ ἡ ἐλπίδα ἀνάμα νὰ ἀναλυῶσιν τὶς ῥιπαχτίδες
στὴν ψυχὴ:

...Θὰ μαζέψω τὸ γέλιο τὴ χαρὰ ἀπ' τὶς γωνιές
καὶ στὰ παιδιὰ τὰ λυπημένα θὰ τὴ δώσω.

Στίχος, πολλὰς φορές, ὀλόμεστος, λαμπροκαλεῖ μὲ τὸ ἀγλαῖσμα
τοῦ ρυθμοῦ σὲ μιὰν πνευματικὴ ἀναβάπτιση. Καὶ μία ὄνειροφόρα
μελωδία στὸ λευκὸ ἀστραποβόλημα τῆς ιδέας. Καὶ θὰ συνέθετε ἡ
Δ.Π. ἀκρινάρι ἐκκλησιᾶς περίτεχνο, ἂν ἡ λέξη τῆς δὲν μάκρανε
στὸ κομπολόι τοῦ Λαοῦ, στὴν ἐμπνευση ποὺ δὲν συμμαζεῖται ἐγ-
καίρα τὸ κήρυγμα ἀπὸ τοῦ λόγου τὸ ἀδύνατο ἄπλωμα.

Ἄννα Μπουρατζῆ — Θῶδα: «ΒΡΟΝΤΗ ΣΤΟ ΦΩΣ» καὶ «ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΝΥΧΤΩΣΕ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΟΥ» Ποιήματα

Στὰ καφενεῖα
μικρόψυχοι συζητητὲς
σταυρώνουν κάθε μέρα τὴν ἀλήθεια

Ἄνάμεσά τους καὶ οἱ φαρισαῖοι νὰ ἐδραιώνουν τὸ χάος στὴν

υποκρισία καὶ τὸν φανατισμό. Μὲ λεξιμαχία ποὺ φέρνει στὸ πλήθος τὴν ἔνδεια τῶν Ἰδεῶν. Γιὰ νὰ φυτεύουν στὴ γῆ δάκρυα οἱ ἐξοριστες ἀστραπὲς γιὰ τοὺς ἀστεγους κληρονόμους τοῦ ἡλίου.

Μὰ ὑπάρχει ἐλπίδα. Εἶναι ἡ νιοτῆ. Ἐκείνη ποὺ μοιράζει γιορτὲς καὶ φεγγάρια καὶ ἀνθοσκορπὰ κυκλάμινα στὰ βράχια. Κραυγὴ καὶ ἀντίλαλος προγονικὸς μὲ στόχο ἕνα: νὰ διδάξει σ' ὅλους πῶς ἡ φυλὴ δὲν τουφεκίζεται.

Ἑρμηνεία, μὲ κάποια τοποθέτηση, τῆς σύγχρονης ἐλληνικῆς καὶ ξένης πραγματικότητας, εἶναι ἡ ποίηση τῆς Ἄννας Μπ-Θῶδα. Μὲ λόγια ποὺ μεθοῦν στὴ λιακάδα ἐνὸς θερμοῦ καὶ μουσικῶφωνου λόγου ὅλα τὰ ἀκρωτήρια τῆς νύχτας. Κι αὐτὸ πρὶν ἡ πείνα γυμνώσει τοὺς κήπους κι ὁ ἀνταγωνισμὸς στοὺς ἐξοπλισμοὺς κυοφορήσει τὸ κενοτάφιο τοῦ πλανήτη μας. Γι' αὐτὸ καὶ γίνεται ἡ φωνὴ της βροντὴ στὸ φῶς:

Δὲν θέλω νὰ ρουφήξω ἄλλο σκοτάδι,
νὰ γίνω πληγὴ
καὶ νὰ ποτίζω νέκρα τὰ παιδιὰ.

Ποίηση πολιτικὴ; Ναί. Μὰ ψηλοθώρητη. Δὲν γίνεται δούλα ἡ κραυγὴ της. Σκέψη γίνεται τραγουδισμένη μὲ ἐλεύθερα σύμβολα. Γιὰ νὰ ἐξευγενίσει μὲ τὸ συναίσθημα τὴ ζωὴ μας. Καὶ νὰ κρατήσῃ πάντα παροῦσα τὴν ἀνθρωπιὰ μὲ τὴν πολύφλογη ἐκκρηκτικότητά της.

Μιχαὴλ Γ. Τρίτου: «ΤΟ ΜΕΤΣΟΒΟ» Τουριστικὸς Ὁδηγὸς

Δίκαια ἐπισημαίνει ὁ Μ. Τρ., ὅτι τὸ σημερινὸ Μέτσοβο ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξή του στὴ θετικὴ συμβολὴ τοῦ Μιχαὴλ Τοσίτσα, εὐεργέτη μὲ βαθειὰ προσήλωση στὴν αἰωνιότητα τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸν Εὐάγγελο Ἀβέρωφ, τὸν λογοτέχνη πραγματιστὴ πολιτικὸ ποὺ κέντησε, μὲ τῆς ἐλληνίδας ψυχῆς του τὸ μιτάρι, ξόμπλι ἀντάξιο τῆς λαϊκῆς μεγαλουργίας.

Γιατὶ τὸ τουριστικὰ ἀναπτυγμένο Μέτσοβο διατήρησε τὴν πολιτιστικὴ του ταυτότητα. Παράμεινε, πράγματι, μιὰ λαογραφικὴ πανδαισία.

Στὸ «Μέτσοβο» τοῦ Μ. Τρίτου χαίρεται ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀντικειμενικὴ καταγραφὴ τῶν δεδομένων τῆς πραγματικότητας καὶ τὴ σιγουριὰ τῶν στοιχείων τῆς καθημερινῆς συναλλαγῆς. Ἀκόμη ἡ σφιχτοδεμένη παράθεση ἱστορικῶν μαρτυριῶν καὶ ἡ ἐκτεταμένη βιβλιογραφία κάνουν τὸν «ὁδηγὸ γιὰ τὸν ἐπισκέπτη» ἕνα πολύτιμο πῶνημα καὶ γιὰ τὸν ταξιδιώτη μὲ περισσότερες ἀπαιτήσεις.

Χαράλ. Μπάρακλη: «Ἀρχαῖα Γνωμικὰ καὶ Λαϊκὴ Σοφία» Ἀθήνα 1983

Ἕνα πολύτιμο βιβλίο ἐκυκλοφόρησε μέσα στὸ 1983, ποὺ περιέχει ἕναν πλοῦτο συσσωρευθεῖσης σοφίας. 212 σελίδες, μεγάλου σχήματος, γεμᾶτες σοφὰ γνωμικὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, μὲ τὴν μετάφρασή τους σὲ ὠραία νεοελληνικὴ. Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, Ὅμηρος, ἑπτὰ σοφοί, ποιηταί, τραγικοί, φιλόσοφοι ὅλων τῶν σχολῶν καὶ ἐποχῶν, ρήτορες, ὅλη ἡ ἀρχαία σοφία. Ἕνα πολύτιμο βοήθημα γιὰ ὅλους τοὺς σοβαροὺς μελετητὲς τῆς ἐλληνικῆς σοφίας. Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἔχει ἀνάγκη συγχαρητηρίων καὶ εὐχαριστιῶν. Ἐκεῖνος ποὺ κυρίως ὠφελήθηκε ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐργασία εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἐμεῖς θαυμάζομε τὴν ἐργατικότητά του καὶ τὴν ἐπιτυχία του. Εὐγε καὶ πάλιν εὐγε!

K.N.M.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΚΑΙ

ΜΕΓΑΛΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Δρχ. 250

Ἀντιπαράθεση Μεταφράσεων

Γένεσις

Ἡ Γένεσις

Ἡ μετάφραση τῶν Ἑβδομήκοντα

Ἑρμηνευτικὴ ἀπόδοση Ἰωαν. Θ. Καλιτσάρα ἀπὸ τῆ σύγχρονης ἔκδοσης Ἀγία Γραφή-Βίβλος.

ΕΝ ΑΡΧΗ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.

Κατ' ἀρχὰς ὁ ἀπειροτέλειος Θεὸς ἐδημιούργησεν ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸ σύμπαν, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Ἡ γῆ ἦτο ἀόρατος, ἀδιαμόρφωτος καὶ ἀπρόσφορος διὰ τὸν ζωϊκὸν καὶ φυτικὸν κόσμον· σκοτάδι δὲ ἠπλῶνετο ἐπάνω ἀπὸ τὰ ὕδατα ποὺ τὴν ἐσκέπαζον, τὸ δὲ ζωοποιὸν Πανάγιον Πνεῦμα ἐφέρετο ἐπάνω ἀπὸ τὰ ὕδατα καὶ περιέβαλλεν αὐτήν.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς Γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς. Καὶ ἶδεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλόν· καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους, καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν, καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσεν νύκτα. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα μία.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· «νὰ γίνῃ φῶς ἐπὶ τῆς γῆς»· καὶ ἔγινε φῶς.

Καὶ εἶδεν ὁ παντογνώστης Θεὸς τὸ φῶς ὅτι εἶναι καλόν καὶ σκόπιμον· καὶ ἐχώρισεν ὁ Θεὸς τὸ σκότος ἀπὸ τὸ φῶς.

Καὶ ὠνόμασεν ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ὠνόμασε νύκτα. Καὶ ἔγινεν ἑσπέρα καὶ ἔγινε πρωί καὶ ἔκλεισεν ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος·

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· «νὰ γίνῃ ὁ οὐράνιος θόλος τῆς γῆς μεταξὺ τῶν ὑδάτων, ποὺ καλύπτουν τὴν ἐπιφάνειάν της καὶ τῶν νε-

καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα· καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν· καὶ ἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα δευτέρα.

φῶν ποὺ αἰωροῦνται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, καὶ νὰ διαχωρίζη μεταξὺ τῶν ὑδάτων τῆς γῆς καὶ τῶν ὑδάτων τοῦ οὐρανοῦ». Καὶ ἔγινεν ὅπως ὁ θεὸς διέταξε.

Καὶ ἔδωσεν ὑπαρξιν ὁ θεὸς εἰς τὸν οὐράνιον θόλον καὶ διεχώρισε τὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἀπὸ τὰ νερά, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπάνω εἰς τὰ νέφη τοῦ οὐρανοῦ.

Καὶ ὠνόμασεν ὁ θεὸς τὴν ἀτμόσφαιραν οὐρανόν. Καὶ εἶδεν ὁ παντογνώστης θεὸς ὅτι τὸ ἔργον τοῦ αὐτοῦ ἦτο ὠραῖον καὶ σκόπιμον. Καὶ ἔγινεν ἑσπέρα, ἔγινε πρωί καὶ ἔκλεισεν ἡ δευτέρα ἡμέρα τῆς δημιουργίας.

Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς Συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν, καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσεν θαλάσσας· καὶ ἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος εἰς ὁμοιότητα ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ἐγένε-

Καὶ εἶπεν ὁ θεός· «ἄς συναχθῇ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον καλύπτει ὀλόκληρον τὴν γῆν, εἰς ὠρισμένην περιοχὴν καὶ ἄς φανῇ ἡ ξηρά». Καὶ ἔγινεν, ὅπως ὁ θεὸς διέταξε· καὶ ἐμαζεύθη ὅλον τὸ ὕδωρ τῆς γῆς εἰς τὰς βαθείας περιοχὰς τῶν ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά.

Καὶ ὠνόμασεν ὁ θεὸς τὴν ἐκτὸς τῆς θαλάσσης ἑκτασιν γῆν, τὰς δὲ μεγάλας περιοχὰς τῶν ὑδάτων ὠνόμασε θαλάσσας. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι ἡ θάλασσα καὶ ἡ ξηρὰ εἶναι καλαί, ἔχουν τὸν σκοπὸν καὶ τὴν χρησιμότητά των.

νετο οὕτως, καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπὸν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τρίτη.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός: «ἃς φυτρῶσουν καὶ ἃς ἀναπτυχθοῦν εἰς τὴν ξηρὰν χλόη καὶ ποώδεις θάμνοι, ποὺ τὸ κάθε εἶδος ἀπὸ αὐτὸ θὰ ἔχη τὸ ἰδικόν του σπέρμα, διὰ νὰ διαιωνίζεται ἐπὶ τῆς γῆς»· καὶ ἐν συνεχείᾳ διέταξεν ὁ Θεός: «νὰ φυτρῶσουν καὶ νὰ μεγαλώσουν εἰς τὴν γῆν καρποφόρα ξυλώδη δένδρα, ἕκαστον ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ φέρη κατὰ τὸ εἶδος του τὸ ἰδικόν του σπέρμα».

Καὶ ἔβγαλε πράγματι ἡ γῆ ποώδη βλάστησιν, χλόην καὶ θάμνους, κάθε εἶδος ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶχε τὸ σπέρμα αὐτοῦ διὰ τὴν διατήρησίν του. Καὶ κατόπιν ἐφύτρωσαν καὶ ἐμεγάλωσαν ἐπὶ τῆς γῆς καρποφόρα δένδρα, ἕκαστον ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔφερε τὸ σπέρμα τοῦ εἶδους του, διὰ νὰ διαιωνίζεται ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἶδεν ὁ Θεός ὅτι ἡ χλόη, οἱ θάμνοι καὶ τὰ δένδρα, ποὺ ἐκάλυψαν ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ξηρᾶς, ἦσαν καλὰ, σκόπιμα καὶ χρήσιμα. Ἐγένετο ἑσπέρα, ἔγινε πρωὶ καὶ συνεπληρώθη ἡ τρίτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός Γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν τῆς γῆς, καὶ ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ διαχωρίζειν ἀνά μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνά μέσον τῆς νυκτός· καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἑνιαυτούς·

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός: «ἃς γίνουν (ἃς φανοῦν) εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς γῆς φωτεινοὶ ἀστέρες, διὰ νὰ φωτίζουν τὴν γῆν καὶ νὰ χωρίζουν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν νύκτα. Ἄς εἶναι οἱ ἀστέρες αὐτοὶ εἰς σημεῖα μετεωρολογικῶν καὶ ἄλλων φαινομένων, καὶ ἃς χρησιμεύουν εἰς κανονικὴν με-

καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο οὕτως, καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσων εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε φαίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἄρχεσθαι τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ διαχωρίζεσθαι ἀνὰ μέσον τοῦ φωτός καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους· καὶ ἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα τετάρτη.

ταβολὴν καὶ διάκρισιν τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους, τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ἐτῶν.

Πρὸ παντὸς δὲ ἃς εἶναι αὐτοὶ εἰς τὸν οὐρανόν, ὥστε νὰ φωτίζουν τὴν γῆν». Καὶ ἔγινεν ὅπως ὁ θεὸς διέταξε.

Καὶ ἔκαμεν ὁ θεὸς τοὺς δύο μεγάλους ἀστέρας, τὸν ἥλιον, τὸν μέγαν ἀστὲρα, νὰ ἄρχῃ μὲ τὸ φῶς τοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ τὸν μικρότερον ἀστὲρα, τὴν σελήνην, νὰ ἄρχῃ μὲ τὸ φῶς τῆς κατὰ τὴν νύκτα. Ἐπίσης διέταξε νὰ φανοῦν καὶ οἱ ἄλλοι ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ.

Καὶ ἔθεσεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς τὸ οὐράνιον στερέωμα, διὰ νὰ στέλλουν τὸ φῶς τῶν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν.

Νὰ ἐξουσιάζουν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα καὶ νὰ ξεχωρίζουν τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκότος. Καὶ εἶδεν ὁ παντογνώστης θεός, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ αὐτοῦ ἦτο καλόν, χρήσιμον καὶ σκόπιμον.

Ἐγινεν ἑσπέρα, ἔγινε πρωΐ καὶ συνεπληρώθη ἡ τετάρτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας.

Καὶ εἶπεν ὁ θεός· Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετὰ ψυχῶν ζώων καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὰ κήτη τὰ μεγάλα καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἔρπετων, ἃ ἐξήγαγεν τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος·

Καὶ εἶπεν ὁ θεός· «νὰ βγάλουν τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν ψάρια καὶ ἔρπετὰ καὶ πτηνὰ, τὰ ὅποια θὰ πετοῦν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ θόλου καὶ τῆς γῆς». Καὶ ἔγινεν ἔτσι.

Καὶ ἐδημιούργησεν ὁ θεός τὰ μεγάλα κήτη καὶ τὰ ψάρια καὶ τὰ ἔρπετὰ, τὰ ὅποια σύμ-

καὶ ἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλὰ. καὶ ἠυλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεὸς λέγων Ἀυξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωὶ, ἡμέρα πέμπτη.

φωνα μὲ τὴν διαταγὴν τοῦ ἔβγαλαν τὰ ὕδατα ἕκαστον κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ· καθὼς καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῶν πτηνῶν κατέβησαν κατὰ τὸ εἶδος τοῦ. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι ὅλα ἦσαν καλὰ καὶ χρήσιμα διὰ τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ἔγιναν.

Καὶ εὐλόγησεν αὐτὰ ὁ Θεὸς λέγων· «γίνεσθε γόνιμα, αὐξάνεσθε καὶ πολλαπλασιάζεσθε καὶ γεμίσατε τὰ ὕδατα τῶν θαλάσσων. Καὶ τὰ πετεινὰ ἐπίσης ἄς πληθυνθοῦν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν».

Καὶ ἔγινεν ἑσπέρα καὶ ἔγινε πρωὶ καὶ συνεπληρώθη ἡ πέμπτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἔρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος, καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος καὶ πάντα τὰ ἔρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν· καὶ ἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλὰ. καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν· καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετων τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. καὶ ἠυλόγησεν αὐτούς ὁ

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· «ἄς βγάλη ἡ γῆ ζῶα διαφόρων εἰδῶν, τετράποδα καὶ ἔρπετὰ καὶ θηρία τῆς ξηρᾶς, τὰ καθένα κατὰ τὸ εἶδος τοῦ». Καὶ ἔγινε ἔτσι.

Καὶ ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ τὰ εἶδη αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη κατὰ τὰ εἶδη αὐτῶν καὶ ὅλα τὰ ἔρπετὰ τῆς γῆς κατὰ τὰ εἶδη αὐτῶν. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι εἶναι καλὰ, σκόπιμα καὶ χρήσιμα.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Τριαδικὸς Θεὸς εἶπε καθ' ἑαυτόν· «ἄς δημιουργήσωμεν τώρα τὸν ἄνθρωπον, σύμφωνα μὲ τὴν ἰδικήν μας εἰκόνα, καὶ νὰ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ ὁμοιάσῃ μὲ ἡμᾶς. Αὐτοί, ἄνδρας καὶ γυναῖκα, ἄς εἶναι ἄρχοντες καὶ κύριοι τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ, τῶν κτη-

θεὸς λέγων Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς, καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἔρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πᾶν χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου· ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἔρπετῳ τῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς· καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. καὶ ἐγένετο οὕτως. καὶ ἶδεν θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησεν, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα ἕκτη.

νῶν καὶ ὅλης τῆς γῆς καὶ ὅλων ὅσα ἔρπου ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς».

Καὶ πράγματι ὁ ἀπειροτέλειος Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἐπροίκισε μὲ ἰδικά του χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, ὥστε νὰ εἶναι μὲ αὐτὰ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. Ἐδημιούργησεν ἀπ' ἀρχῆς ἄνδρα καὶ γυναῖκα.

Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς λέγων «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, γεμίσατε ὅλην τὴν γῆν καὶ γενῆτε κύριοι αὐτῆς· σὰς δίδω τὴν δύναμιν νὰ εἴσθε κύριοι καὶ ἐξουσιασται τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὅλων τῶν κτηνῶν καὶ ὅλης τῆς γῆς καὶ ὅλων ὅσα, ὡς ἔρπετά, σύρονται ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς».

Καὶ ἐν συνεχείᾳ εἶπεν ὁ Θεός· «ἰδοὺ ἔχω δώσει ὑπὸ τὴν κυριότητά σας καὶ εἰς ἐξυπηρέτησίν σας ὅλα τὰ εἶδη τοῦ χόρτου, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἐν ἑαυτοῖς σπέρματα καὶ εἶναι ἀπλωμένα εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν, καὶ κάθε δένδρον, τὸ ὁποῖον φέρει καρπὸν πρὸς τροφήν σας καὶ σπέρμα πρὸς πολλαπλασιασμὸν καὶ διαιώνισίν του. Ὅλα αὐτά, χόρτα τῆς γῆς καὶ καρποὶ τῶν δένδρων, θὰ εἶναι εἰς διατροφήν σας.

Σὰς δίδω ἐπίσης κυριότητα ἐπὶ ὅλων τῶν θηρίων τῆς γῆς, ἐπὶ ὅλων τῶν πτηνῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ ὅλων τῶν ἔρπε-

τῶν, πού σύρονται εἰς τὴν γῆν· εἰς ὅλας αὐτάς τὰς ζώσας ὑπάρξεις δίδω ἐπίσης ὡς τροφήν τὸ χλωρὸν χόρτον τῆς γῆς». Καὶ ἔγινεν ὅπως ὁ Θεὸς διέταξε.

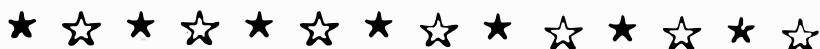
Καὶ ἐπεθεώρησεν ὁ παντογνώστης Θεὸς ὅλα ὅσα ἐδημιούργησε, καὶ εἶδεν ὅτι τὰ πάντα ἦσαν ἐξαιρετικῶς καλὰ, τὸ καθένα μὲ τὸν σκοπὸν καὶ τὴν χρησιμότητά του. Καὶ ἔγινεν ἑσπέρα, ἔγινε πρωΐ καὶ συνεπληρώθη ἡ ἔκτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας.

Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν. καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησεν· καὶ κατέπαυσεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν. καὶ ἡλόγησεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἤρξατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι.

Οὕτω δὲ ἐτελείωσεν ἡ δημιουργία τοῦ σύμπαντος, τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ ὅλος αὐτῶν ὁ στολισμός, ἡ ἀρμονία καὶ ἡ λαμπρότης.

Κατὰ τὴν ἕκτην ἡμέραν ἐτελείωσεν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὅσα ἔκαμε, καὶ ἀνεπαύθη κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ἀπὸ ὅλα τὰ ἔργα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἐδημιούργησεν ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ ἐμορφοποίησεν.

Εὐλόγησε δὲ ὁ Θεὸς τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην, ἡγίασεν αὐτήν καὶ ὡς ἀγίαν τὴν ὠρισε, διότι κατ' αὐτήν κατέπαυσε τὴν δημιουργίαν του καὶ ἀνεπαύθη μετὰ τὴν δημιουργίαν τῶν ἔργων, τὰ ὅποια ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἤρχισε νὰ δημιουργῇ.

ΘΑΝΟΣ ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΙ Ο ΙΟΥΔΑΝΗΣ ΔΕΝ ΕΣΤΡΑΦΗ ΠΡΟΣ ΤΑ ΟΠΙΣΩ

Έτος μηδέν... Στήν 'Ιουδαία
μέ έντολή του Βασιλιᾶ
σφάζουνε σέ μιά νύχτα
μυριάδες νεογέννητα.

Σέ λίγες μέρες ὕστερα
στή Ρώμη ὁ Αὐτοκράτορας
Ύπατοι καί Συγκλητικοί
μαθόντες τά γενόμενα
ἐγύρισαν στ' ἀνάκλιντρα
ἀπό τὸ ἄλλο πλάι.

Έτος... ἐφέτος τὸν Σεπτέμβριο
οἱ φαλαγγίτες Χριστιανοί
βαλμένοι ἀπὸ τὸ 'Ισραήλ
καὶ τοὺς Τρανοὺς τῆς Δύσης
ἐσφάζανε στή Βηρυτὸ
σέ μιά νυχτιὰ χιλιάδες...
κι' αὐθημερόν
στὸν ΟΗΕ, ταραχτήκαν,
βγάλανε μέγα ψήφισμα
μὸ ἓνα VETO εἰπώθηκε
κι' ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα
τὸ πῆρε ἔτσι ἀψήφιστα.

Στὴ Βάσιγκτων ὁ Πρόεδρος
καὶ τὸ Κογκρέσσο ὡς ἔμαθον
τὰ γεγονότα ποὺ ἤξεραν
ἔστειλαν τοὺς «γορίλλες» τους
γιά νά τοὺς πάρουν τσίκλες.

Ὁ Πάπας πληροφορηθεὶς
συμβάντα καὶ ἱστορικὸν
θλίψιν πολλήν καὶ ταραχήν
ἡσθάνθη ὥστε, ἐσάλευσεν
στήν κεφαλὴν του ἡ Τιάρα,
ὅμως δέν εἶχε τὸν καιρὸν...
ν' ἀσχοληθεῖ περισσότερον
καθ' ὅσον τὸ Πολωνικὸν
καὶ μόνον τὸ Πολωνικὸν
πλήρως τὸν ἀπησχόλει.

Ὁ 'Ιοδράνης μοναχά
σάν ἐφθασαν στήν κοίτη του
τά αἵματα ἀπ' τῇ Βηρυτὸ
ἔστηκεν καὶ ἐφρικίασεν...
ὅμως κι' αὐτὸς συνέχισεν
τὸν ροῦν του ὅπως λίγο πιὸ ροζ
χωρὶς ὡς ἔδει νά στραφεῖ
πρὸς τὰ ὀπίσω.

Ἀπὸ τὴν «Τριφυλιακὴ Ἑστία»

Βασίλειος Καραμαλίκης

Με είλικρινή θλίψιν καὶ συγκίνησιν ἐπληροφορήθησαν οἱ Ἀδελφοὶ τῆς Ζακύνθου καὶ τῶν ἄλλων Στοῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἦτο γνωστός, τὴν μετástασιν τοῦ Βασιλείου Καραμαλίκου τὴν 27-3-1983.

Ἔργασθεις κατὰ τὸν πεντηκονταετῆ Τεκτονικὸν βίον τοῦ ἐπὶ τοῦ Γνώμονος, τὸ ὁποῖον σημαίνει ἐπὶ τῆς εὐθύτητος καὶ τῆς ἀκριβείας, κατόρθωσε νὰ λαξεύσῃ ἄδολον ψυχὴν καὶ συνείδησιν τεκτονικὴν καὶ νὰ ἐνσωματωθῇ στὸν τεκτονισμόν μὲ πραγματικὴν ἀφοσίωσιν.

Ἡ προσπάθειά του, διὰ τῶν συμβόλων, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ν' ἀνεύρῃ τὴν ἀτραπὸν τῆς ἀληθείας, τὸν κατέστησεν ἄριστον μαθητὴν, ἐταῖρον, τέλειον διδάσκαλον, ὑπέροχον τριακοστὸν δεύτερον καὶ σοφώτατον τοῦ Ὑπερτ. Περι-στ. Ὅρος Λίβανος ὑπ' ἀριθμ. 2.

Οἱ ἀδελφοὶ του, ἀναγνωρίζοντες τὰ τεκτονικὰ προσόντα του καὶ λοιπὰ προτερήματά του, τὸν ἐκήδευσαν ἐν Ζακύνθῳ μὲ ὅλας τὰς Ὀρησκευτικὰς τελετάς καὶ μὲ τὰς τιμὰς ἐκεῖνας τὰς ὁποίας πρέπει ὁ Τεκτονισμὸς νὰ ἀποδίδῃ στὸν πραγματικὸν ἄνθρωπον.

Ὁ Ὑψιστος ἄς ἀναπαύει τὴν ψυχὴν του.

Σπυρ. Ἰθακήσιος

Νικόλαος Σαρλῆς

Τὴν 26ην Μαρτίου ἐ.ἔ. ἐγκατέλειψε τὸν γῆϊνον κόσμον ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν, ὡς μέλος Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Μορφωτικῶν Συλλόγων, εἰργάσθη μὲ πολὺ ζῆλο γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ ὑλικὴν καὶ ἡθικὴν βοήθειαν εἰς τοὺς ἐχοντας ἀνάγκη συνανθρώπους του.

Ὁ Νίκος Σαρλῆς εἶχε γεννηθεῖ τὸ 1897 εἰς Κόρινθο. Εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζα ὅπου εἰργάσθη ἐπὶ τριάκοντα πέντε ἔτη ὡς ταμειακὸς ὑπάλληλος διεκρίθη διὰ τὸ ἥθος καὶ τὴν ἐργατικότητά του.

Εὐγενὴς καὶ φιλικὸς πρὸς πάντας, ἀφήνει μνήμην ἀγαθὴν καὶ ὑπόδειγμα ζωῆς διὰ τοὺς ἄλλους.

Αἰωνία του ἡ μνήμη!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΠΕΛΟΥΣΗΣ

Ὁ Δάσκαλος, ὁ Ἄνθρωπος, ὁ Μύστης

Ὁ ἀείμνηστος Διδάσκαλος Παναγιώτης Μπελούσης, μέ τά γεμάτα ζωή καί δράση ὀγδόντα χρόνια τῆς ἐπίγειας παρουσίας του, ἄφησε ἀνεξίτηλο τό πέρασμά του στίς ἑκατοντάδες τῶν μαθητῶν του καί στά κείμενα μέ τίς ἀπαράμιλλες ἠθικές, κοινωνικές καί πνευματικές του διδασκαλίες. Εἶχε ἀναγάγει σέ κανόνα ζωῆς τή διδασκαλία, δηλ. τήν πνευματική προσφορά, τοῦ ἀνεξάντλητου πλοῦτου τῶν πνευματικῶν του δυνάμεων πρὸς τὸ σύνολο, πρὸς τοὺς «ἄλλους». Οἱ «ἄλλοι» ἦσαν γιὰ τὸν Μπελούση πηγὴ ζωῆς καί ἐμπνευσης. Πάθος του ἡ «μόρφωση», ἡ πνευματικὴ καί ψυχικὴ διάπλαση τῶν μαθητῶν του, καί κάθε «ἄλλου». Γιατὶ ὅλοι ἦσαν παιδιά του, μαθητές του, ἀδελφοί του.

Φύση πληθωρικὴ καί γεμάτη ἀπὸ ζωῆ, λάτρης τῆς αἰσθητικῆς καί καλλιτεχνικῆς ὁμορφιάς, ἔβλεπε παντοῦ στὴ φύση, στὰ ὄντα, τὴ γοητεία τῆς δημιουργίας, καί χαιρόταν αὐτὴ τὴν ὁμορφιά μ' ὅλες του τίς αἰσθήσεις. Ἀλλὰ καί μύστης πραγματικός, μέ τὴν ἀρχαιοελληνικὴ ἔννοια τοῦ ὄρου, βαθὺς μελετητὴς τῆς Γίλατωνικῆς φιλοσοφίας καί ἐγκρατὴς ὅσον κανεῖς τῆς μυστικῆς τέχνης ν' ἀποκρυπτογραφῇ τίς σοφὲς ἀλληγορίες τῶν συμβόλων, κατόρθωνε ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλός μας νὰ «φιλοσοφῇ» μέ τὴν ἰδέα τοῦ θανάτου. Ἡ φιλοσοφία ἦταν γι' αὐτόν «παιδεῖα θανάτου». Δὲν ἄφηνε ἀμφιβολία γιὰ τὸν ἀγωνιώδη ἐσωτερικὸ προβληματισμό του: «Ἀπὸ ποῦ ἐρχόμεθα, τί εἴμεθα, ποῦ πηγαίνομε;». Ἐναν προβληματισμό ποὺ ἔδειχνε ὀλοκάθαρα τὴν ἄσβεστη λατρεία του γιὰ τὴ ζωὴ, τὴν ἀπέραντη ἀγάπη του γιὰ τὴ φύση, τὸ ὕψιστο δημιούργημα τοῦ Θεοῦ, καί τὴ βαθεῖα του πεποίθηση, τὴν ἐδραιωμένη πίστη του γιὰ ἓνα πέρασμα σὲ μιὰ ἄλλη μορφή ζωῆς, σὲ μιὰ ἄλλη φάση τῆς ἀτέλειωτης πορείας τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

Β.Π.Ρ.

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (πλατ. Κλαυθμώνος), εἶναι ἀνοικτὰ καθημερινῶς πλὴν Σαββάτου 9.30 - 12.30π.μ. Τηλ. Γραφείων 3246.837.

Δ. Νάστος, Μακρυγιάννη 12, Βόλος
Δ. Παντούδης, Κατακουζηνοῦ 1, Δράμα
Αν. Παπανδρέου, Καρδάμυλα, Χίος
Κοσμ. Τσιμπερίδης, Μεσολογγίου 3, Δράμα
Κ. Χατζησταυρὸς, Κύρκινος 23, Καβάλα

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν, ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Αποστολαὶ μὲ τραπεζικὰς ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μᾶς, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἀγνώστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Ευ. Πετυχάκη, Λήμνου 58
Ἄδρ. Σᾶντα, Δαρδιώτου 1, Κηφισιά
Γ. Σταματοπούλος, Ἀγ. Ἀνάργυροι
Εὐ. Τσεκούρας, Κέκρωπος 46, Καλλιθέα

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Σ. Ἀνεμογιάννης, Πολυὰ 22, Κέρκυρα
Βασ. Ἰωαννίδης, Ρούσβελτ 61, Δράμα
Χαρ. Καλομοιράκης, Μιχ. Ἀγγέλου 39, Ἰωάννινα
Ἰω. Κοτσώνης, Δραγοῦμη - Διάκου Δράμα
Δ. Κῶης, Εὐβοίας 170, Πάτρα

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Νικ. Σαρλῆς, Ἀθήναι
Νικ. Φωτειτόπουλος, Ἀθήναι
Απ. Διαλισμᾶς, Ν. Σμύρνη
Νικ. Παπούλιας, Ἀθήναι
Γερ. Βρεττᾶς, Ἀθήναι
Παν. Μπελούσης, Ἀθήναι
Δημ. Τσῆρος, Ἀθήναι
Δημ. Τσάκωνας, Ἀθήναι

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ (Μὲ τὴ σειρά λήψεως)

Παν. Χρονόπουλος: «Τὸ μέλλον τῆς ἐπιστήμης καὶ τὸ Δίκαιον». Ἀθήναι 1970. «Τὸ μέλλον τοῦ Διαστημικοῦ Δικαίου». Ἀθήναι 1971. «Κύπρος, τὸ νησί ποῦ γέννησε τὴ Θεὰ τῆς ὁμορφιάς». Ἀθήναι 1972.
Δημ. Νεστορίδης: Φῶτα κι' ὁμίχλες (ποιήματα). Ἀθήνα 1983.
Θρασ. Παπαδάκης: Φαῖδρά καὶ Καλοθυμῆτα. Ἀθήναι 1982.
Λιλίκα Νάκου: Ἡ ζωὴ τοῦ Σεμελβαίς. Ἀθήνα 1982.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ηπειρωτικὴ Ἑστία. Διευθ. Δημοσθ. Κόκκινος (Ὀκτ.-Νοεμ.-Δεκ.)
Κρητικὴ Ἑστία. Διευθ. Ἐμ. Παπαργυροράκης (Νοεμ.-Δεκ., Ἰαν. Φεβρ.)

«ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΛΙΣΟΣ»

της Θεοσοφικής Έταιρίας ἐν Ἑλλά-
δι

Δραγατσανίου 6 - Ἀθῆναι

Ἐκδότης Διευθυντής:

Κωστής Ν. Μελισσαρόπουλος
Πλατ. Ἐθνικῆς Τραπεζῆς 3, Φιλο-
θήη

Τιμὴ τεύχους Δρχ. 80

Μάιος-Ἰούν. 1983

Δαυλός, Διευθ. Δημ. Λάμπρου (Μάρτ.,
Ἀπρ.)

Χρονικά, Ὑπευθ. Ἰωσ. Λόβιγγερ
(Μάρτ., Ἀπρ.)

Ἀνοιχτοὶ Ὁρίζοντες, Διευθ. Γαβρ. Μα-
ραγκός (Ἀπρ.)

Ὁ Φυσιολάτρης, Ἐκδ. Γ. Μωριάτης
(Μάιος-Ἰούν.)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ»

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος

Δράμα: Φιλ. Τζάλλας

Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλῆς

Ἡράκλειον: Λ. Κουντῆς

Θεσ/νίκη: Εὐ. Ψαρᾶς, Βιβλιοπωλεῖον

Ἱπποδρομίου 10, τηλ. 265.042

Ἰωάννινα: Μιχ. Πραπίδης

Καβάλα: Πέτρος Φραγκίδης

Κέρκυρα: Κ. Ἀγιούς

Κομοτινὴ: Ἰω. Σαμουρκασιδῆς

Λαμία: Κ. Φαλίδας

Λάρισα: Ἀρ. Σοφίτης

Μυτιλήνη: Δ. Ροδάκης

Ξάνθη: Μάριος Κουτσο우리δῆς

Πάτρα: Ἀθ. Κοντοσάκης

Ρόδος: Σταῦρος Βαφείδης

Σέρραι: Ἀνέστης Σάββας

Σῦρος: Π. Ζαραφωνίτης

Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου

Ἀρμόχωστος: Ἀνδρ. Τσόκκος

Λεμεσός: Ἀνδρὸς Σωτηρίου, Ἀντ.

Στυλιανοῦ

Λευκωσία: Ἀχ. Ζαβαλλῆς

Πάφος: Κ. Καθητζιώτης

Ἰσταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

Σταθμοί, Διευθ. Γ.Μ. Πολιτάρχης
(Ἰαν.)

Πνευμ. Κύπρος, Ἐκδ. Κύπρος Χρυσάν-
θης (Γεν.)

Κρίκος, Διευθ. Λεωτ. Γιαλλοῦρος (Ἰαν.-
Φεβρ.)

Νέα Σύνορα, Διευθ. Δημ. Βαλασκαν-
τζίς (Γεν.-Μάρτ.)

Ἰσραηλινά Νέα, Ἐκδ. Δ. Νικολαΐδης
(Ἰαν., Φεβρ.-Μάρτ.)

Προβλήματα, Ἐκδ. π. Γ. Πυρουνάκης
(Ἰαν.-Μάρτ.)

Τριφυλιακὴ Ἑστία, Διευθ. Διον. Πιττα-
ρᾶς (Γεν.-Μάρτ.)

Σμύρνα, Διευθ. Ἰσαβ. Σικκιριδῆ Μαλο-
βρούβα (Ἰαν.-Μάρτ.)

Γιόγκα, Δ'τῆς Σουάμι Σεβαράτι Σαρα-
σουάτι (Φεβρ., Μάρτ.)

Σύγχρονη Σκέψη, Διευθ. Γ. Παπαγεωρ-
γίου, Ἀρχισ. Γ. Χαλατσᾶς (Φεβρ.,
Μάρτ., Ἀπρ.)

Προσανατολισμοί, Διευθ. Γιάν. Τζαννε-
τάκος (Μάρτ.-Ἀπριλ.)

ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΤΕ

τὴν συνδρομὴν σας 1983

δρχ. 400 ἢ ἐθελοντικῶς δρχ. 500

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

Βιβλία Krishnamurti

Στα πράδια του Διδασκάλου (έκδ. 1966)	80
Εκλογές στο τον Κρισναμούρτι (Κ. Μελισσαροπούλου)	200
Ο Κρισναμούρτι για τον Δισλογισμό (Κ. Μελισσαροπούλου)	80
Εκπαίδευση και σημασία ζωής	1953 200
Ελευθερία - η αρχή και το τέλος	1954 450
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Α' σειρά)	1956 400
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Β' σειρά)	1958 400
Στοχασμοί πάνω στη ζωή (Γ' σειρά)	1960 400
Ομιλίες στην Ευρώπη	1967 300
Στη σιγή του Νού	1970 250
Η αναγκαιότητα της αλλαγής	1970 250
Το πετάγμα του αετού	1971 250
Τα πρώτα βήματα της μόθησης	1975 400

Εγγράψετε νέους συνδρομητές

Συνδρομή 1983 δρχ. 400 έξωτερικού \$ 12
 αεροπορικώς \$ 20

«Επιλογά» ΙΛΙΣΟΥ

Α' Τριετίας 1956-1957-1958

Β' Τριετίας 1959-1960-1961

Γ' Τετραετίας 1962-1965

εκάστη δεμένη προς δρχ. 400

Δ' Πενταετίας 1966-1970

Χαρτόδετη δρχ. 400, δεμένη δρχ. 500

Αι συνδρομαί η αντίτιμον βιβλίων να αποστέλλωνται με ταχυδρομικήν ή
 τραπεζικήν επιταγήν -όχι με έντολήν- επ' όνόματι Κωστή Μελισσαροπούλου
 η ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6, Αθήνας 122.

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Βασικές πληροφορίες περί Τεκτονισμού
 και τό «περιβόλι» του Αντιτεκτονισμού στο βιβλίο
 ΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΤΟΩΝ Δρχ. 200

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

**ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ**

**Ἀπὸ τὴν Ἀναγέννησιν
ὥς τοὺς σημερινούς**

ΜΕ 46 κλισέ Φιλοσόφων

Τιμᾶται δρχ. 150